

Lei 17,50

Editura Didactică și Pedagogică, București — 1986

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Istoria Patriei

Manual pentru clasa a IV - a

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Istoria Patriei

Manual pentru clasa a IV-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI

Manualul a fost elaborat în anul 1968. Revizia din anul 1986 s-a realizat pe baza programei școlare aprobate de Ministerul Educației și Învățământului cu nr. 27117 din 1985.

Conținutul manualului a fost analizat și avizat de Comisia pentru învățământul primar a Ministerului Educației și Învățământului.

AUTORI:

Prof. univ. dr. DUMITRU ALMAȘ
Înv. ELEONORA FOTESCU

Referent:

TRIFON CĂRĂUȘ, inspector general în M.E.Î.

Redactor : *Marița Romeo*

Tehnoredactor : *Rusu Vergilia*

Coperta : *Baranovschi Vladimir*

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU,
secretar general al Partidului Comunist Român,
președintele Republicii Socialiste România

Ce este și de ce învățăm istoria ?

Ce ne învață istoria? Istoria înfățișează viața oamenilor, a popoarelor din cele mai îndepărtate timpuri pînă azi. Ea ne arată cum au trăit oamenii, cum și-au făcut uneltele, cum s-au luptat ori s-au împrietenit, cum și-au orînduit țara, conducerea, armatele, cine și cum i-a cîrmuit, care au fost conducătorii cei mai vrednici și ce fapte mai de seamă au săvîrșit ei, în folosul poporului.

Cum se scrie istoria? Oamenii învățați care scriu istorie se numesc **istorici**. Ca să afle adevărul despre faptele petrecute cu sute și chiar mii de ani în urmă, ei cercetează cu grijă inscripțiile de pe monumente, documentele, cronicile și memoriile scrise de oamenii care au trăit altădată.

De asemenea, istoricii cercetează tot felul de urme ale vieții omenești din vechime : ruine de case și cetăți, unelte, arme, monede, peceti, diferite obiecte casnice și podoabe. Multe din acestea le-au descoperit **arheologii**, făcînd săpături în pămînt. Cele mai valoroase se păstrează în muzee.

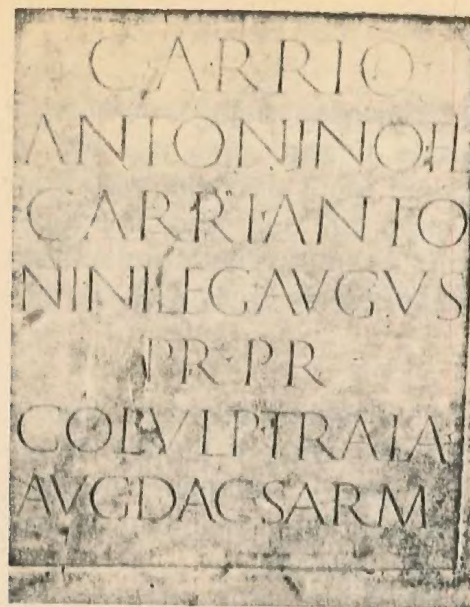
Toate faptele și întîmplările cuprinse în istorie sînt povestite întocmai cum s-au petrecut ele.

Pentru ce învățăm istoria? Istoria, adică viața și faptele săvîrșite de înaintași, au fost, sînt și vor fi totdeauna un prețios izvor de învățătură pentru urmași.

Marele nostru istoric Nicolae Bălcescu socotea că «*Istoria este cea dintîi carte a unei nații*», adică a unui popor. Prin aceasta voia să spună că istoria cuprinde cele mai de preț învățături pe care trebuie să le știe și să le îndrăgească fiecare om.

Toate popoarele își au povestea vieții lor, deci istoria lor. Poporul român are o istorie foarte zbuciumată și deci interesantă și bogată în fapte de vitejie și eroism.

Cea mai mare parte a locuitorilor țării noastre, România, o formează românii. Dar alături de români, în țara noastră trăiesc și alte naționalități, cum sînt : maghiari, germani, sîrbi și alții.

Inscripție romană pe o lespede de piatră.

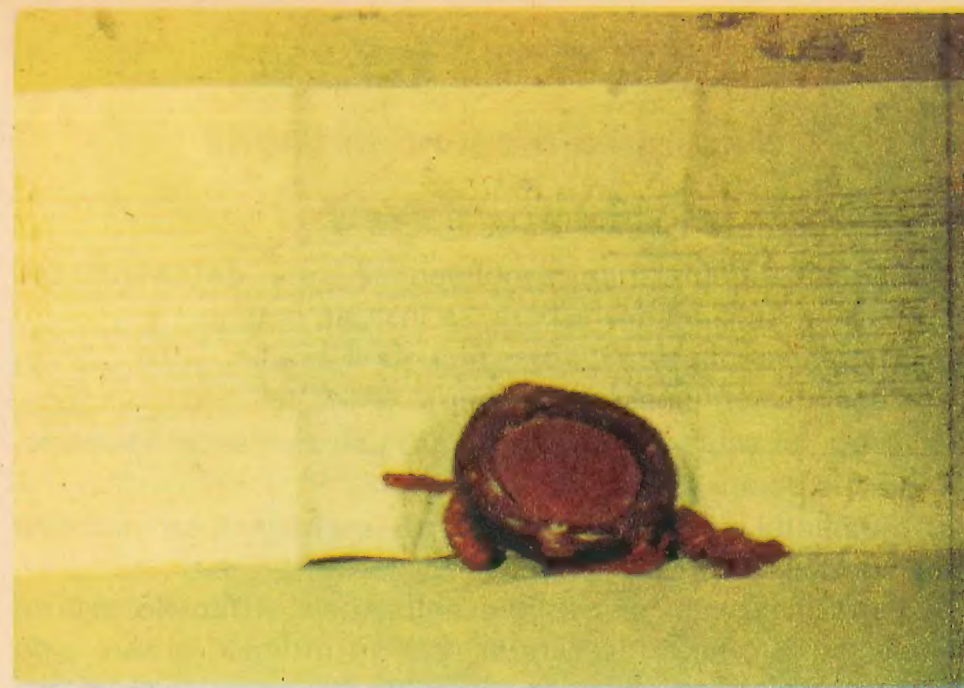
Pagină de manuscris.

Pecete.

Monede vechi.

Document cu pecete.

Muncind împreună, ei au făurit o țară frumoasă și au împodobit-o cu orașe și sate bogate. Dar în același timp poporul român a luptat din toate puterile pentru libertatea și ridicarea patriei noastre pe trepte tot mai înalte de prosperitate.

Vorbind despre faptele strămoșilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R. și președinte al Republicii Socialiste România, a spus : «*Fie ca exemplul generațiilor care au înălțat, prin munca și lupta lor, România pe culmile civilizației de azi, să însuflețească întotdeauna tinerele vlăstare ale poporului nostru, pentru a-și pune întreaga pricepere și forță în slujba patriei, a înfloririi națiunii noastre socialiste*».

Cunoscând bine poporul și țara, știind cum au luptat strămoșii pentru dreptate și libertate, ce jertfe au făcut ca să biruie, adică învățând istoria, le iubim tot mai mult. Muncind și învățând, fiecare bun cetățean gândește și simte ca poetul Mihai Eminescu :

*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor ?
Brațele vînjoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor !*

Măsurarea timpului în istorie

Faptele, întâmplările, evenimentele mai de seamă ale istoriei se petrec, se desfășoară, se înșiruie în timp.

Timpul se măsoară cu ora, ziua, luna, anul.

Zece ani se numesc și **deceniu**.

Timpului scurs într-o sută de ani i se zice **secol** sau **veac**.

O mie de ani se numește **mileniu**.

Momentul când s-a petrecut un eveniment se numește **dată istorică**.

Pentru a învăța mai ușor evenimentele și faptele mai de seamă din istorie, le așezăm la rând, în ordinea în care s-au petrecut, ca într-un calendar. Un astfel de calendar al istoriei se numește **cronologie**.

Istoria omenirii se desfășoară pe mai multe milenii.

Istoria strămoșilor poporului român cuprinde evenimente care s-au petrecut cu peste două milenii în urmă, adică mai mult de două mii de ani.

Orice dată istorică ne ajută să înțelegem mai bine faptele, să vedem cum se înșiruie, cum se leagă unele de altele, cum se înrăuiesc între ele. Cronologia este un fel de scară, pe ale cărei trepte urcă viața popoarelor, a statelor, a tuturor oamenilor din timpurile cele mai îndepărtate pînă azi.

Învățînd, prețuind, îndrăgind istoria poporului român ne sporim cunoștințele, ne facem mai înțelepți, mai iubitori de țară, de popor și de tot ce a făcut el bun, folositor și frumos de-a lîngul veacurilor.

Temă • Priviți cu atenție obiectele din ilustrațiile de la paginile 6 și 7 și spuneți de ce pot fi «documente istorice»?
Notați pe cîte o bucatică de hîrtie cîteva întâmplări mai de seamă din viața voastră și apoi așezați-le una după alta, în ordinea în care s-au petrecut. Dacă vă amintiți, treceți și ora, ziua, luna, anul cînd ați trăit acele întâmplări.

Strămoșii noștri

Dacii și romanii

Țara noastră a fost locuită din cele mai vechi timpuri. Arheologii au găsit în pămînt : unelte de piatră sau os, de bronz sau fier, care dovedesc că aici au trăit oameni cu mii de ani în urmă.

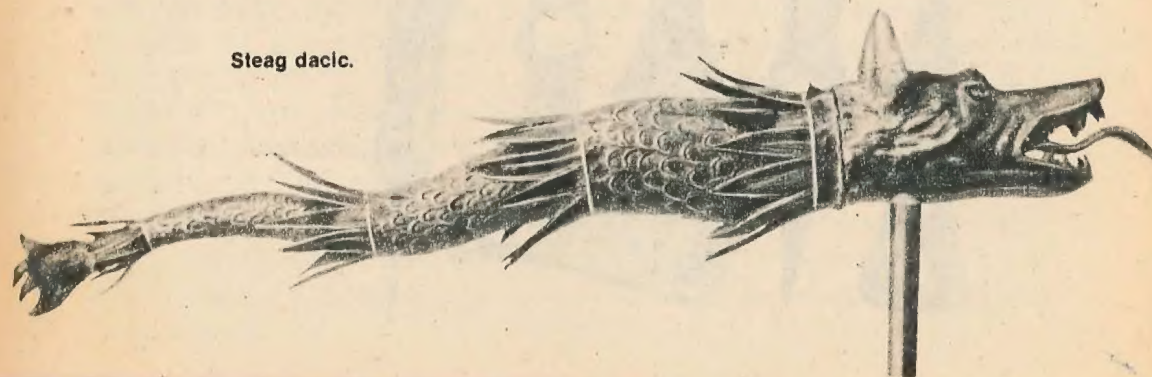
Istoria oricărui popor, povestea lui, începe cu strămoșii din care coboară. **Strămoșii poporului nostru au fost dacii și romanii**.

Dacii. Dacii au trăit pe pămîntul patriei noastre acum două mii de ani. În acele vremuri țara se numea **Dacia** și era vestită prin bogăția și frumusețea pămîntului, dar mai ales prin hărnicia și vitejia locuitorilor.

Dacii erau voinici la înfățișare, purtau părul retezat pe frunte și lăsat în plete pe umeri. Se îmbrăcau cu cămăși de pînză, lungi pînă la genunchi. Purtau ȋtari strînși pe picior. Iarna se îmbrăcau cu cojoace sau sumane cu glugă. Se încălțau cu opinci. Cei bogați își acopereau capul cu căciuli rotunde ; săracii umblau mai mult cu capul descoperit. Femeile își strîngeau părul într-un coc, la spate. Se îmbrăcădeau adesea cu marames țesute și cusute frumos, își împodobeau cămășile cu cusături înflorate, iar fustele le făceau lungi și largi. Mulți țărani români, mai ales cei de la munte, îmbracă și azi, cu mîndrie, straie asemănătoare cu ale strămoșilor noștri daci.

Ocupațiile de căpetenie ale dacilor erau păstoritul și agricultura. Cultivau grîul, meiul, pomii roditori și vița de vie. Le

Steag dacic.

Zid din cetatea Sarmizegetusa (Grădiștea Muncelului).

Vase și unelte dacice.

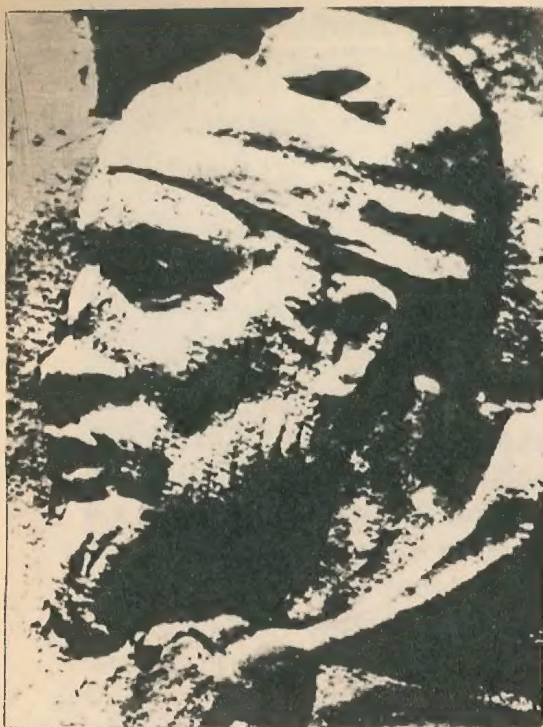

plăcea mult să crească albine. Vînau animale sălbatice din păduri; cei de pe malul rîurilor se îndeletniceau și cu pescuitul. Erău și meșteri iscusiți. Scoteau fier din Munții Banatului, își făureau unelte și arme. Din argint și din aur, scos din Munții Apuseni, făceau brățări, cercei, vase. Avînd mare dragoste pentru tot ce este frumos, împodobeau cu desene și creștături oalele și porțile caselor, armele și scuturile sau coifurile. Dacii își făceau case din lemn sau piatră. Pe vîrfuri de dealuri și chiar în munți înălțau cetăți semețe, întărite cu ziduri groase de piatră.

Burebista și Decebal. Cei mai de seamă conducători ai dacilor au fost **Burebista** și **Decebal**. Ei au purtat titlul de **regi**. Meritul cel mai mare al lui Burebista este că a unit toți dacii într-un singur stat mare și puternic, numit **Dacia**. Burebista s-a numărat printre cei mai de seamă conducători de stat din acea vreme. Un alt mare rege dac a fost Decebal. El a trăit la un veac și jumătate după Burebista, a reorganizat statul dac, stabilindu-i capitala la **Sarmizegetusa**, cetate puternică în Munții Orăștiei.

Un vechi istoric roman scrie că Decebal «*era priceput în ale războiului și iscusit la faptă; știind cînd să năvălească și cînd să se retragă la timp, meșter în a întinde curse, viteaz în luptă, știind a se folosi cu dibăcie de o victorie și a scăpa cu bine dintr-o înfrîngere; pentru care lucruri el a fost mult timp pentru romani un potrivnic de temut*»...

Imperiul roman. În acea vreme, la miazăzi de Dunăre se întindea **Imperiul roman**. Era o țară mare, cea mai mare de pe atunci. Capitala Imperiului roman se numea **Roma**, oraș și cetate deosebit de puternică și de frumoasă, așezată în Italia. Din vechime, romanii se dovediseră a fi foarte buni soldați. Armata lor era bine organizată. Cu armele în mîini, în veacuri de lupte, romanii au supus zeci de popoare și și-au întins hotarele în jurul Mării Mediterane, pe trei continente: **Europa**, **Africa** și **Asia**. Buni gospodari, ei au construit sute de orașe. Au alcătuit legi pentru orînduirea vieții oamenilor. Limba romanilor se numea **limba latină**. Era o limbă frumoasă, cu ajutorul căreia se puteau tălmăci simțiri și gînduri înalte. Ea a ajuns să fie vorbită aproape de întreaga lume europeană din acea vreme.

Decebal, regele dacilor, unul dintre cei mai de seamă eroi ai lumii vechi.

Împăratul Traian. Pe vremea-cînd în Dacia era rege Decebal, Imperiul roman era condus de împăratul **Traian**. Prin înțelepciunea și însușirile lui de conducător și de militar, Traian a întrecut pe toți înaintașii lui; a fost unul din cei mai străluciți împărați romani. Păstra cu mare severitate liniștea și ordinea în întinsul lui imperiu; urmărea să-i sporască puterea, să-i lărgească mereu hotarele, să-i dezvolte frumusețile și bogățiile.

Traian, împăratul romanilor, era înțelept și priceput în conducerea statului.

Știind că Dacia era o țară bogată, cu un popor vrednic, Traian s-a pregătit ca s-o poată cuceri.

Adeseori, ca să se apere, Decebal, cu dacii lui, trecea Dunărea, îndeosebi iarna, pe gheață, și ataca Imperiul roman. În mai multe rînduri, dacii au înfrînt armata romană.

Așadar, în preajma anului 100, de o parte și de alta a Dunării, se înfruntau două popoare: dacii și romanii, conduși de doi bărbați de seamă : Decebal și Traian.

- Temă**
- Gîndiți-vă unde și cînd ați mai auzit de daci și de romani ?
 - Căutați pe hartă cetatea Sarmizegetusa și vedeți ce munți și rîuri sînt pe aproape.

Traian cucerește Dacia

Pregătirea războiului. Împăratul Traian a pregătit, îndelung și cu mare grijă, războiul pentru cucerirea Daciei. A adus la Dunăre zeci de mii de soldați, bine înarmați, cu săbii, cu sulite, cu arcuri, cu platoșe și coifuri de bronz, cu mașini de aruncat pietre și de spart zidurile cetăților.

Înțelegînd marea primejdie ce se abătea asupra Daciei și a poporului său, Decebal a întărit oastea și cetățile ; a căutat prieteni și aliați printre vecini, să-l ajute a ține piept puternicei armate romane.

Desfășurarea bătăliei. Într-adevăr, în anul 101, Traian a dezlănțuit războiul împotriva dacilor. Armata lui a trecut Dunărea în Dacia și a înaintat, prin Banat, spre Sarmizegetusa. Cu Decebal în frunte, dacii l-au așteptat aproape de intrarea în munți. Bătălia a fost nespus de sîngeroasă. Romanii au biruit, pentru că erau mai mulți decît dacii și mai bine înarmați.

Decebal a încheiat pace, lăsînd romanilor o parte din Oltenia și din Banat.

Dar pacea n-a durat decît trei ani. Traian a pus pe un vestit meșter să construiască un mare pod peste Dunăre, la Drobeta-Turnu-Severin, peste care să-și treacă mai ușor armatele

în Dacia. Văzînd pregătirile romanilor, Decebal și oștirea lui aveau un singur gînd : să-și apere țara. În mare grabă, dacii au sporit întăriturile : au zidit noi cetăți de piatră, de lemn și de pămînt.

Și iată că, în anul 105, o nouă și mare armată romană trecea podul peste Dunăre. În frunte se afla împăratul Traian, iar alături de el, cei mai buni generali ai imperiului.

Se spune că, vrînd să întîrzie înaintarea romanilor spre Sarmizegetusa, Decebal a dat poruncă să se taie mulți arbori dintr-o pădure care străjuia drumul. Au lăsat doar trunchiurile înalte cît un stat de om, le-au îmbrăcat în cămași și le-au pus căciuli în capătul de sus. Apoi au rezemat arme de aceste trunchiuri de copaci. Din depărtare romanii au crezut că erau într-adevăr soldați. S-au temut de mulțimea lor și s-au retras. Curînd și-au dat seama că era un vicleșug al dacilor și au reluat înaintarea.

Soldat dac.

Soldat roman.

Luptă între romani și daci reprezentată pe Columna lui Traian.

Una cîte una, cetățile dacilor au căzut în mîinile romanilor. Istoricii povestesc, cu multă admirație, despre bărbăția cu care s-au bătut dacii pentru fiecare colțișor din pămîntul lor. Decebal se afla tot timpul în fruntea oștenilor săi. Bătălia cea mai grea s-a dat la **Sarmizegetusa**; pe zidurile cetății au urcat s-o apere și femeile dace.

Totuși, după un îndelung, greu și sîngeros război, în anul 106 Traian a zdrobit îndîrjită rezistența a dacilor.

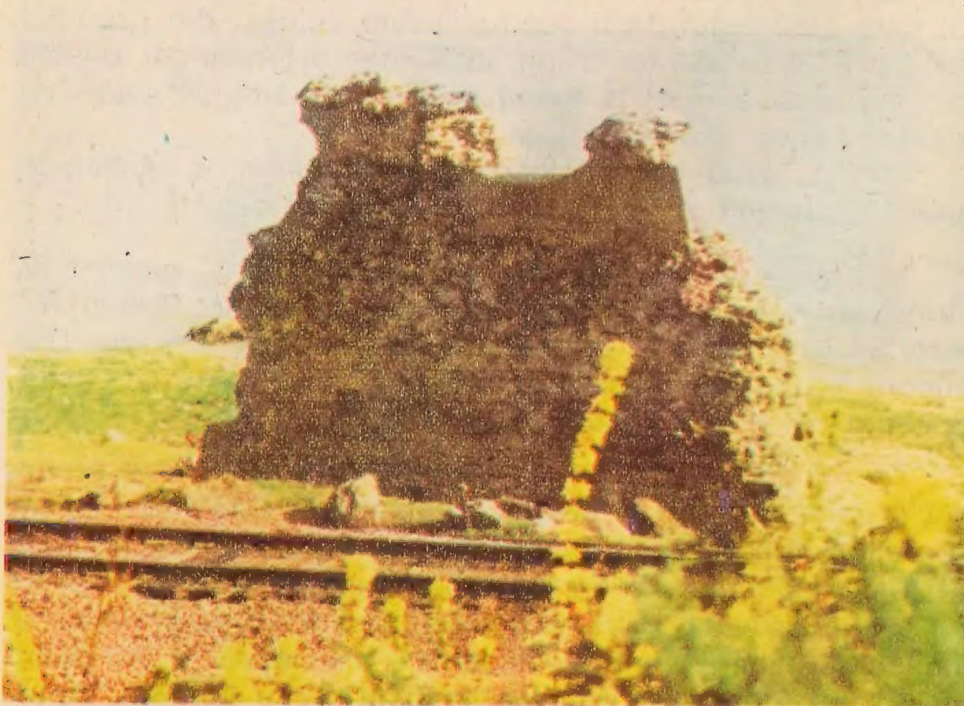
Moartea eroului. Decebal s-a retras în munți, gîndind să strîngă iar oaste și să-l înfrunte din nou pe Traian. Soldații romani l-au urmărit să-l ia prizonier și să-l ducă la Roma. Dar, mîndru și demn, Decebal n-a vrut să fie umilit; și-a înfipt singur spada în trup și a murit ca un erou.

Dacia, provincie romană. După biruință, Traian a prefăcut o parte a Daciei în **provincie romană — Dacia romană** — și a alipit-o la Imperiul roman. A adus mulți locuitori din alte părți ale imperiului și i-a așezat în provincia Dacia. Pe cuprinsul ei a pus să se construiască drumuri pavate și să se zidească din piatră tabere pentru soldați. De asemenea, a întemeiat orașe, cum au fost **Drobeta (Drobeta-Turnu-Severin), Apu-**

Moartea lui Decebal. Sculptură pe Columna lui Traian.

Piciorul podului construit de vestitul meșter Apolodor din Damasc
(așa cum se păstrează azi la Drobeta-Turnu-Severin).

lum (Alba Iulia) sau Napoca (Cluj-Napoca). La Roma a construit o măreață columnă, înaltă de 40 m, pe care au fost sculptate scene din războiul daco-roman.

Cu vremea, locuitorii aduși din Imperiul roman în provincia Dacia au muncit alături de daci, cu hărnicie, să facă bogată țara pustiită de război. Au cultivat mai bine cîmpiile,

Amfiteatrul roman de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, capitala Daciei romane.

au scos mai mult aur și sare din munții Daciei, au împodobit orașele cu clădiri frumoase. Treptat, dușmănia dintre daci și romani s-a stins. Muncind și viețuind împreună, dacii și romanii au împrumutat unii de la alții obiceiurile, datinile, felul de viață. Dacii au învățat limba latină, așa după cum romanii așezați în Dacia au împrumutat multe din obiceiurile și felul de trai al dacilor. Din amestecul și înrudirile dintre daci și romani s-a format populația **daco-romană**. De asemenea, ceilalți daci (cei din Muntenia, Moldova, Bucovina, Maramureș, Crișana), care erau liberi și și-au păstrat felul lor de viață, au primit totuși multe din civilizația romană.

Astfel, dacii și romanii au devenit strămoșii poporului român. Iar Decebal și Traian sînt cinstiți de noi, urmașii, ca doi oameni de seamă, ca doi părinți strălucitori prin vitejie și înțelepciune.

Temă

- Friviți cu atenție scenele de pe Columna lui Traian și descrieți îmbrăcămintea, armele dacilor și romanilor.
- Ați vizitat un muzeu de istorie? Amintiți-vă ce obiecte din Dacia romană ați văzut.

Pui de lei

(fragment)

de I. Nenițescu

E viața noastră făurită
De doi bărbați cu brațe tari
Și cu voința oțelită,
Cu minți deștepte, inimi mari.

Și unu-i Decebal cel harnic,
Iar celălalt Traian cel drept,
Și pentru vatra lor, amarnic,
Au dat cu-atîția dușmani piept.

Și din așa părinți de seamă
În veci s-or naște luptători,
Ce pentru patria lor mamă
Vor sta ca vrednici următori.

Formarea poporului român și a limbii române

Prin munca poporului, Dacia a ajuns una dintre cele mai înfloritoare provincii ale Imperiului roman.

I s-a spus chiar **Dacia fericită**.

Pămîntul ei era bogat și foarte variat: șes, dealuri, munți, podiș, toate străbătute de riuri care se adună în Dunăre, apoi se varsă în Marea Neagră. Pe acest pămînt a trăit dintotdeauna același popor. El n-a părăsit niciodată aceste locuri bogate. A căutat să le apere și să le facă tot mai roditoare și mai frumoase.

Poporul român, urmaș al dacilor și al romanilor. Dacii au fost un popor viteaz, care și-a apărat, cu dîrzenie, patria și libertatea. Romanii, **stăpînii lumii** din acea vreme, erau mîndri, puternici și bine organizați.

Trăind și muncind împreună în aceleași orașe și sate ale provinciei Dacia, încetul cu încetul, dacii și romanii s-au contopit unii cu alții. Din această contopire daco-romană s-a născut un nou popor: **poporul român**. El a rezultat nu numai din traiul în comun, din amestecul și înrudirea dintre daci și romani, ci și din împletirea civilizației dacilor cu cea a romanilor.

Localnicii, adică dacii, s-ar putea asemana cu o tulpină viguroasă, adînc înfiptă în pămîntul strămoșesc, iar coloniștii romani, cu un altoi care face ca roada să fie mai bună și mai frumoasă.

Formarea limbii. Pînă la cucerirea romană, dacii au vorbit limba lor. În timpul stăpînirii romane, dacii au învățat limba latină, limba oficială, ca să se poată înțelege mai ușor cu coloniștii romani. Cu vremea, limba latină a înlocuit limba dacilor. Totuși s-au păstrat și o seamă de cuvinte din limba dacică. Treptat, și dacii liberi au învățat limba latină. Așa se explică **unitatea limbii** poporului român pe întregul teritoriu românesc. Limba română s-a format o dată cu poporul român. Ea este o limbă care își trage originea din limba romanilor, ca și italiana, franceza, spaniola. Fiind bogată, armonioasă și frumoasă, limba română poate tălmăci cele mai înalte gînduri și cele mai gingașe simțiri ale oamenilor. În cuvintele ei se aude

parcă vuietul luptelor, foșnetul pădurilor, murmurul izvoarelor, legănarea holdelor, cîntecul mamei la leagănul copiilor.

Poporul român, stîncă neclintită de peste două mii de ani. Poporul nostru se mîndrește cu strămoșii lui, dacii și romanii. Se mîndrește cu frumusețea limbii, a portului și a obiceiurilor moștenite de la ei. Se mîndrește că s-a născut și a trăit permanent pe acest pămînt bogat și frumos, pe care, de-a lungul veacurilor, l-a muncit, l-a înfrumusețat și l-a apărat de cotropitori.

În vremurile cele mai grele și cele mai tulburi, poporul român a stat neclintit pe acest pămînt al patriei, cum neclintită stă stîncă în mijlocul furtunilor. Și, stînd aici și luptînd împotriva cotropitorilor, nu s-a apărat numai pe sine, ci a înfruntat multe năvăliri și primejdii care, fără lupta poporului român, s-ar fi abătut asupra popoarelor din apusul Europei și le-ar fi pricinuit multe nenorociri.

Cuvinte de origine dacă : Dunărea (Donaris), Mureș (Maris), strună, mînz, mistreț, viezure, varză.

Cuvinte de origine latină: om, frate, soră, părinte, mare, pămînt, a ara, a semăna, a cînta, origine, secară, cetate.

Temă : • Ca să simțiți frumusețea limbii române, învățați aceste versuri :

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce vorbim,
Altă limbă-armonioasă
Ca ea nu găsim.

Saltă inima-n plăcere
Cînd o ascultăm,
Și pe buze-aduce miere
Cînd o cuvîntăm..

Intrebări • Cum s-a format poporul român ? Dar limba română ?
• Cum vă arătați dragostea față de popor și de patrie ?

Migrațiunea popoarelor.

Peste pămîntul patriei noastre au trecut mai multe popoare, pe care istoricii le numesc *migratoare*, din pricină că migrau, adică rătăceau dintr-un loc în altul.

Unele năvăleau din părțile de miazănoapte ale Europei ; altele dinspre răsărit, tocmai din Asia. Cu spada, cu sulița sau arcul, războinicii barbari porneau în cete după pradă. În frunte galopau căpeteniile. Apoi veneau căruțele, mîinate de bătrîni sau femei. În căruțe încărcau copiii, corturile din piei de animale și tot avutul. Mai în urmă călătoreau turmele de vite sau hergheliile de cai. În năvălirile lor, migratorii căutau hrană și bogății, pășuni și adăposturi pentru vite. Cum se termina pășunea sau erau împinși din urmă de alți migratori, ori aveau de alte ținuturi bune de jefuit, plecau într-acolo. Dacă întâlneau împotrivire, treceau totul prin foc și sabie. Rar se îndeletniceau cu agricultura. Știau puține meșteșuguri : făceau doar arme, potcoave pentru cai, țeseau pînză, argăseau pieile de animale pentru îmbrăcăminte, corturi și încălțăminte. Nu clădeau case. Se adăposteau în corturi. Duceau deci o viață mult mai înapoiată decît românii, care aveau case, sate și orașe, creșteau turme mari și cultivau cereale pe ogoare bine arate. Deci, popoarele migratoare care au trecut sau s-au așezat pe teritoriul patriei noastre au găsit la poporul român o civilizație superioară, pe care și-au însușit-o.

Goții, hunii, slavii. Dintre popoarele migratoare care au trecut peste pămîntul țării noastre, cei dintîi au fost *goții*. Ei au jefuit și au distrus multe orașe. Cînd i-au împins din urmă *hunii*, ei au plecat înspre miazăzi și apus. După ce au prădat și ars țara, hunii s-au așezat în Ungaria de azi. De acolo s-au năpustit și au jefuit, de multe ori, pămîntul nostru. Vreme de optzeci de ani, lumea a tremurat de spaima lor.

Dinspre miazănoapte, au venit *slavii*. Se deosebeau de ceilalți migratori pentru că erau mai statornici și se ocupau și cu agricultura. Cei mai mulți dintre slavi au trecut la miazăzi de Dunăre. Cei rămași prin părțile noastre s-au așezat în sate și s-au împrietenit cu românii. Treptat s-au contopit în masa populației românești.

De la slavi au rămas unele cuvinte care se folosesc și astăzi.

Oblete rămase din timpul mi-
grațiilor, descoperite la Pietroasa
(Județul Buzău) și cunoscute
sub numele de «Cloșca cu pul».

Întemeierea statelor românești

Oricât de aspră și de prădalnică a fost năvălirea popoarelor migratoare, românii tot au rezistat. N-au părăsit aceste locuri, ci au continuat să trăiască și să muncească aici. Încetul cu încetul și-au orînduit iarăși viața, în sate, pe văile râurilor, în munți ori în poienile codrilor. Și-au ales căpetenii dintre oamenii mai înțelepți, mai destoinici și mai îndrăzneți. Au zidit cetăți și orașe.

Începutul formării statelor române. Căpeteniile ridicate aveau grijă de bunul mers al vieții. Strîngeau dările, judecau pricinile dintre oameni. Aceste căpetenii s-au numit **juzi** sau **cneji**. Teritoriile pe care le conduceau se numeau **județe** sau **cnezate**.

În ceasurile de mare primejdie, cnezatele au căutat să se unească între ele. Odată unite, nu s-au mai despărțit. Căci

Cetatea Dăbica din Transilvania.

ținta lor, idealul lor era să formeze un stat mare, cuprinzînd tot poporul și tot pămîntul românesc. Astfel s-au format voievodatele, cîrmuite de cîte un **voievod** sau **domn**.

Cu timpul, voievozii au ajuns cei mai bogați dintre locuitori. În jurul lor s-au strîns alți oameni bogați, care au luat parte la conducere, au ocupat pămînturile cele mai bune, și-au construit case mari, adesea adevărate cetăți, întărite cu ziduri. Ei au alcătuit un grup de oameni bogați și cu vază. Li s-a zis **boieri**, **nobili** sau **feudali**.

Cei mai mulți dintre locuitori se ocupau cu creșterea vitelor și cu agricultura. Erau **țărani liberi**. Ei munceau ogoarele ca să scoată pîinea țării. Ei păzeau turmele. Ei îngrijeau de drumuri și ajutau la construirea cetăților, a curților domnești. Țăranii formau oștirea. Ei se băteau și se jertfeau pentru dreptate și pentru apărarea țării, îndeplinind un rol de seamă în păstrarea ființei poporului nostru. Cu vremea, nobilii au răpit pămîntul și libertatea țăranilor și i-au prefăcut în **șerbi** sau **lobagi**.

Dar împrejurările n-au îngăduit românilor să-și formeze, de la început, un singur stat mare, cuprinzînd întreg pămîntul pe care-l locuiau. Începînd din veacul al X-lea pînă în cel de-al XIV-lea, biruind neamurile migratoare, românii au întemeiat **Transilvania**, **Țara Românească**, **Moldova** și **Dobrogea**. Întemeierea acestor state a fost de cea mai mare importanță pentru viața poporului român. Avînd statele lor, românii s-au putut orîndui mai bine, s-au putut apăra de dușmani și s-au făcut cunoscuți între popoarele și statele lumii.

Întemeierea voievodatului Transilvaniei

Gelu Românul luptă și moare pentru libertate. Spun cronicile că, în secolele al IX-lea—al XI-lea, în Transilvania stăpîneau mai mulți cneji și voievozi români. În Valea Crișului își avea statul voievodul **Menușor**. Alți voievozi, cum a fost cel numit **Glad**, au unit cnezatele din Banat, din mijlocul Transilvaniei. În Valea Someșului conducea **Gelu Românul**. Voievodatul lui avea o cetate bine întărită, numită **Dăbica**. Prin unirea voievodatelor române din această parte a țării s-a alcătuit voievodatul Transilvaniei.

Obiecte din vremea întemelerii voievodatului Transilvaniei.

Castelul Bran

În secolul al IX-lea, **ungurii** se aflau în teritoriul dintre fluviile Don și Nipru. Împinși de alte popoare migratoare, ei au pornit spre apus, sub conducerea lui **Arpad**. Au trecut peste Munții Carpați, prin partea de miazănoapte și, în anul 895, s-au așezat în Cîmpia Panoniei. Aici au format un stat numit **Ungaria**.

În secolul al XI-lea, conducătorii ungarilor, ispitiți de bogăția ogoarelor Transilvaniei, de aurul și sarea din munții ei, și-au întezit acțiunea de cucerire a acestui teritoriu românesc.

Dar Gelu n-a vrut să se supună. S-a împotrivit cu mare îndrăzneală. Cu vitejii lui, el a apărut mulți ani pămîntul Transilvaniei. A căzut însă pe cîmpul de luptă, ca un adevărat erou al libertății.

Biruitoarii au distrus cetatea de la Dăbîca. Cronicarii unguri laudă mult eroismul cu care au luptat românii sub conducerea lui Gelu.

Organizarea voievodatului Transilvaniei. Cucerind Transilvania, regii unguri i-au păstrat numele de voievodat, precum și vechea organizare românească. Voievodul era numit dintre nobili, dar țara nu era cu totul supusă regelui Ungariei: era autonomă.

Cu vremea, nobilii unguri au cotropit cele mai bune pămînturi ale țăranilor români. Pe mulți i-au făcut **iobagi**.

Așezarea secuiilor și a sașilor în Transilvania. Pentru a-și întări stăpînirea asupra Transilvaniei și a păzi mai bine granițele împotriva popoarelor migratoare, în secolul al XII-lea, regii unguri au așezat aici pe secui și pe sași.

Secuii au fost aduși din părțile bihorene și așezați în sud-estul Transilvaniei, în locurile unde se află și azi.

Sașii au fost aduși din mai multe părți ale Germaniei și așezați în jurul Sibiului, Brașovului și Bistriței.

Împreună cu românii, secuii și sașii au apărut țara de prădăciunile migratorilor, au muncit și au sporit mereu bogățiile țării. Sașii, ajutați de români, au contribuit la zidirea cetăților Sibiu, Brașov și Bistrița, care apărau orașele. Totodată au dezvoltat meșteșugurile și comerțul. Treptat, și o bună parte a țăranimii maghiare și secuiești a fost transformată în iobagi, aceștia fiind nevoiți să lupte pentru dreptate și libertate împreună cu țăranii români, care au format totdeauna majoritatea locuitorilor.

Întemeierea Țării Românești

Înainte de anul 1300, cnejii și voievozii de la miazăzi de Carpați au încercat de mai multe ori să se unească; dar n-au izbutit din cauza năvălirii tătarilor și a regilor unguri, care căutau să stăpânească și aceste ținuturi.

Venind dinspre răsărit, tătarii au pricinuit mari stricăciuni și jafuri asupra locuitorilor din răsăritul țării noastre. Pe unde treceau, distrugeau și prădau totul. Luau mii și mii de robi și-i puneau la munci grele, pînă piereau istoviți. Rar mai scăpa cîte unul, cu fuga.

De multe ori, românii erau nevoiți să se adăpostească în codri și munți, unde tătarii se temeau să intre.

Dar pentru ca poporul să trăiască mai bine și să poată ține piept primejdiilor din afară, era necesară unirea între voievodate și formarea unor state mai mari, mai puternice.

Basarab I Voievod întemeiază o țară liberă. Iată că, pe la anul 1320, s-au iscat certuri pentru domnie în Ungaria, iar puterea tătarilor a început să slăbească. Astfel s-a ivit un moment prielnic unirii cnezatelor și voievodatelor de la miazăzi de Carpați. Cu pricepere și cu îndrăzneală, voievodul Basarab de pe Argeș a unit toate voievodatele de la Severin pînă la Brăila și din Făgăraș pînă la Dunăre. Așa s-a întemeiat pe pămîntul nostru cel de-al doilea stat, numit **Țara Românească**, pe care Basarab o voia liberă și independentă. *«Cine va mai cerca a o supune, zicea Basarab, se va izbi de sabia noastră».*

Biruința de la Posada. În anul 1330 regele Ungariei, Carol Robert a pornit cu armată mare, formată din nobili și cavaleri, toți îmbrăcați în zale, să supună Țara Românească.

În zadar a trimis voievodul român soli înaintea invadatorului să-l convingă că-i mai bună pacea și prietenia decît războiul. Carol Robert nici n-a vrut să stea de vorbă; urmărea să supună cu orice preț Țara Românească.

Atunci Basarab a chemat la luptă vitejii, oastea lui de țărani. A pîrjolit pămîntul în calea armatei lui Carol Robert. S-a retras într-o vale îngustă, în munți.

Suferind de foame și de sete, armata regelui ungur l-a urmărit îndeaproape. Cînd au ajuns în strîmtoarea de la **Posada** asupra soldaților lui s-a abătut o adevărată ploaie de

Basarab I Întemeietorul (pictură din Biserica domnească de la Curtea de Argeș).

săgeți, de bolovani, de stînci și butuci, aruncați din vârful munților, să-i strivească.

Din față, din coaste și din spate, pîlcuri de ostași români i-au atacat și i-au prins ca într-o capcană.

Dușmanii n-au mai putut nici înainta, nici da înapoi. S-au bătut cu deznădejde, și mulți nobili unguri au pierit la Posada. De bună seamă ar fi căzut și regele, dacă nu-și schimba hainele cu ale unui slujitor al său și nu fugea.

Năvălirea tătarilor.

Bătălia de la Posada a impresionat mult lumea din acea vreme. Un cronicar ungur a povestit desfășurarea luptei și a ilustrat-o cu desene în culori. Două din aceste desene sînt reproduse aici.

Așa și-a luat Carol Robert osînda pentru îngîmfarea cu care a respins solia de pace și prietenie trimisă de Basarab-Voievod și pentru îndrăzneala cu care ne-a cotorpit țara. El a fost silit să recunoască independența Țării Românești.

Întemeierea Moldovei

În răsăritul Carpaților, viața poporului român s-a orînduit în același fel ca și în Transilvania și în Țara Românească. Și aici s-au înfiripat mai întîi mici cnezate și voievodate care, mai apoi, s-au unit între ele. Viața românilor din Moldova a fost grea, din pricina prădăciunilor tătărăști, a încercărilor făcute de regii unguri și poloni de a-i ocupa.

Dragoș-Vodă cu-a lui ceată. Tătarii nu prădau numai pămîntul românesc. Au năvălit și în Ungaria. Ca să le stăvilească jafurile, regii unguri au trimis multe oști împotriva lor. În aceste oști au luptat și mulți români din Transilvania. Printre aceștia, unul s-a dovedit mai viteaz : **Dragoș**, voievod din Maramureș. Cu ceata lui de viteji, Dragoș a trecut la răsărit de Carpați și a înfrînt pîlcurile prădalnice ale tătarilor. După biruință, el a rămas aici și a întemeiat un voievodat pe valea Moldovei. Ca voievod al Moldovei, Dragoș, care asculta de regele ungur, nu lăsa pe tătari să se apropie de Carpați.

Scăpați de primejdia tătară, românii din Moldova au dus o viață mai tihnită.

Și Moldova devine stat independent. Nu mult după moartea lui Dragoș, **Bogdan**, un alt voievod din Maramureș, s-a răzvrătit împotriva regelui Ungariei. În anul 1359, el a trecut cu vitejii săi în Moldova. Aici, poporul l-a ajutat pe Bogdan să alunge de la ocîrmuirea țării pe urmașul lui Dragoș și să întemeieze un stat independent, **Moldova**. Bogdan a devenit voievod sau domn al Moldovei. El a trăit în bună prietenie cu vecinii.

De asemenea, tot în veacul al XIV-lea, s-a organizat și **Dobrogea** ca un stat românesc, care a luptat împotriva turcilor, pentru independență.

Astfel, din veacul al X-lea pînă în al XIV-lea pe teritoriul locuit de români s-au întemeiat **Transilvania, Țara Românească, Moldova și Dobrogea**. Deși poporul era unul și același, din cauza cotorpitorilor, aceste țări nu s-au putut uni de la început, într-un singur stat. Unirea ar fi dat mare putere și mult curaj în lupta împotriva oricărei cotorpiri.

Întemeierea voievodatelor române a fost un fapt de cea mai mare importanță pentru viața românilor. Satele și orașele s-au înmulțit. S-au înălțat construcții mai trainice, ca, de pildă, cetăți și biserici (Cetatea Neamțului, a Sucevei, Biserica lui Bogdan din Rădăuți, Biserica domnească de la Curtea de Argeș).

Oricît s-au străduit dușmanii să-i despartă, românii și-au păstrat cu mîndrie graiul, obiceiurile strămoșești și portul; gîndul lor cel mai înalt a fost să fie toți împreună, să trăiască uniți, în același stat. Unirea și independența au fost idealurile cele mai mari ale poporului român de-a lungul istoriei.

Biserica
lui
Bogdan
din
Rădăuți.

Temă

● Gîndiți-vă

Ce asemănări și ce deosebiri sînt între întemeierile acestor Țări Române? Însemnați pe calet de-o parte asemănările și de alta parte deosebirile

● Urmăriți pe hartă hotarele voievodatelor române.

● Priviți, cu luare aminte, ilustrațiile „Batălia de la Posada” și povestiți ce vedeți

LECTURĂ

Moartea lui Gelu Românul

După zile și săptămîni de luptă, în Munții Meseșului și în toată Valea Someșului, Gelu era istovit. Avea răni grele; toate îl dureau. Dar cea mai ucigașă durere i-o pricina moartea vitejilor din juru-i. Rămăsese aproape singur, iar soldații cuceritorilor veneau tot mai mulți, mai bine înarmați. Privindu-i cum vin, și-a încordat încă o dată puterile. A mai dat un atac, acolo pe malul Someșului. A mai oprit o dată năvala. O nouă săgeată vrăjmașă i-a străpuns pieptul. N-a căzut nici acum. A împlîntat pîntenii în pîntecele Murgului și a alergat spre cetatea Dăbîca. Să mai reziste acolo, cît i-o mai ține suflarea. Sîngele din rană îl curgea mereu, șuvoi. Nu mai putea strînge frîul. Frînt de durere, sleit de puteri, s-a prăbușit pe malul rîului Someș. Calul s-a rotit în juru-i; l-a privit cu milă, cu îngrijorare, cu deznădejde.

Întins pe pămînt, Gelu urmărea cu urechea tropotele urmăritorilor. Cînd îl simți aproape se ridică în genunchi. Își smulse săgeata din piept. Și, cu cea din urmă fărîmă de putere, o așeză pe coarda arcului și-o slobozi în dușman. Să fie măcar cu unul mai puțini.

Dușmanii s-au apropiat mereu. Tot mai aproape, tot mai vijelioși.

Ca să nu încapă nici mort în mîinile lor, Gelu se rugă Murgului:

— Cu copita, sapă-mi mormîntul, aici pe marginea apei, apoi ia-mă cu dinții și aruncă-mă-n groapă.

Gelu Românul murea, dar nu-și pierdea nădejdea că va veni iar ziua libertății. Și-l încredința pe Murg că, atunci, în acel ceas mare:

...armat voi ieși eu afară,
Și veseli vom trece noi iară
Prin sulii și foc înainte.
Să ție potrivnicii minte
Că-s vii, cînd e vorba de țară,
Și morții-n morminte!

Dezvoltarea Țărilor Române după întemeiere

Organizarea Țărilor Române în vremea lui Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun

În secolele al XIV-lea și al XV-lea, poporul român a avut doi voievozi pricepuți și buni gospodari: **Mircea cel Bătrîn** în Țara Românească și **Alexandru cel Bun** în Moldova.

Mircea-Voievod, zis cel Bătrîn, a fost un conducător vrednic și înțelept, un oștean îndrăzneț și viteaz. El a întins hotarele Țării Românești din Banat pînă la vărsarea Dunării în mare, iar în Transilvania a stăpînit Amlașul (în părțile Sibului) și Făgărașul. Cu firească mîndrie se intitula: «*Singur stăpînitorul Io Mircea, mare voievod și domn*»... El a gospodărit țara cu multă pricepere și dragoste vreme de 32 de ani (1386—1418).

Alexandru cel Bun a condus Moldova între 1400 și 1432. Moldova se întindea în vremea sa de la Carpați pînă la Nistru și pînă la Marea Neagră.

Viața și ocupațiile locuitorilor. În vremea aceea, Țările Române s-au organizat mai bine și și-au sporit averea. Locuitorii au cultivat tot mai bine pămîntul. Grîul, secara, orzul, ovăzul creșteau din belșug. Pe dealuri cultivau pomi și viță de vie. Pe izlazuri pășteau turme de vite și oi. Pe văile apelor se înșirau mori pentru măcinatul grîului și pive pentru bătutul postavurilor.

De la Baia de Aramă, minerii scoteau aramă, așa după cum de la Ocnele Mari și Tîrgu Ocna se scotea sare.

Negustorii străini cumpărau de la noi cereale, vite, vin, ceară, miere și ne vindeau unelte, arme și postavuri. Toate acestea făceau să crească bunăstarea, ajutau înmulțirea satelor și orașelor. Cele mai de seamă erau **Curtea de Argeș, Cimpulung, Tirgoviște, Giurgiu, Suceava, Roman, Bacău, Galați, Chilia și Cetatea Albă**. Domnitorul, boierii și mănăstirile aveau moșii întinse, podgorii, păduri, turme de vite. Cei mai mulți locuitori erau țărani liberi, care plăteau dări statului și veneau la oaste, cînd se anunța vreo primejdie din afară.

Mircea cel Bătrîn a condus țara cu multă pricepere și dragoste, ca un bun gospodar

Alexandru cel Bun și familia sa pictați pe peretele unei mănăstiri.

Buna gospodărire a țării. Ca să conducă mai bine țările lor, Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun au rînduit județele, au zidit cetăți de scaun sau capitale, la **Tirgoviște** în Țara Românească și **Suceava** în Moldova. În conducerea țării, domnitorii erau ajutați de **dregătorii** din marea boierime.

Domnul era și cel mai mare judecător al țării. Tot el conducea oștirea, alcătuită din boieri și din țărani liberi. Ostașii care luptau

Mănăstirea Cozia.

Stema Moldovei și o inscripție, care se găsesc deasupra ușii de la mănăstirea Bistrița.

pe cai formau călărima. Cei care luptau pe jos alcătuiau pedestriimea. Ca să poată apăra mai bine țara, Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun au pus să se înalțe cetăți și mănăstiri întărite cu ziduri groase. Așa a fost mănăstirea **Cozia**, zidită pe Valea Oltului și mănăstirea **Bistrița** din județul Neamț. Acestea sînt și azi unele din monumentele cele mai vechi și mai frumoase din țara noastră. La Curtea domnească din Suceava și la cea din Tîrgoviște au adus grămăticii, oameni cu scrierea frumoasă. Ei întocmeau actele domnești, pe care voievodul le sigila cu pecetea. Sigiliul Moldovei reprezenta un cap de bour, așa după cum cel al Țării Românești avea un vultur.

Buna organizare a țării, hărnicia și vitejia poporului i-au ajutat pe cei doi voievozi să înfrunte primejdia din afară, să-l înfrîngă pe dușman și să ducă faima țării pînă departe în Europa.

Poporul condus de Mircea cel Bătrîn se apără împotriva cotropirii turcești

Dar, pe cînd românii își vedeau de munca lor pașnică, iată că la hotare a apărut o mare primejdie: **turcii** sau **otomanii**. Ei veneau din Asia. Fiind foarte războinici, au înfrînt multe popoare și au ajuns pînă la Dunăre, conduși de sultanul Baiazid. Pentru că ataca fulgerător de repede, lumea l-a poreclit Fulgerul.

Victoria de la Rovine. În goana lor după jaf, otomanii nu s-au oprit la Dunăre. Năzuiau s-o treacă mai repede și să prade Țara Românească. Aflînd Mircea despre gîndul turcilor, a chemat Sfatul domnesc: «*Ne apărăm, au ba?*» Toți au strigat, într-un glas: «*Ne apărăm, Măria ta!*»

Și, la porunca voievodului, toată țara s-a pregătit de luptă.

Cînd Baiazid, cu armata lui, a început să treacă Dunărea, buciumașii au sunat prelung, dînd știre de primejdie, iar bătrînii au aprins clăile de fîn și casele; au otrăvit apa fîntînilor, au pustiit tot în calea vrăjmașilor și s-au retras și ei spre munte. Mircea știa că turcii sînt mult mai mulți și mai numeroși decît românii. De aceea și-a așezat oastea la **Rovine**, lîngă o mlaștină mare.

Cu cît înaintau înlăuntrul țării, prin locurile pustiite, cu atît turcii sufereau de foame și de sete. Era o zi frumoasă din toamna anului 1394. Cînd dușmanii s-au apropiat de Rovine, Mircea a dat semnalul de luptă. Călăreții au lovit, furtunos, din părți. Arcașii au încordat arcurile. Turcii au răspuns și ei cu și mai multă furie. Se zice că s-a întunecat cerul de mulțimea săgeților. Apoi au început lupta cu sulițele, cu buzduganele, cu spadele.

Au murit în luptă mulți români, dar și mai mulți dușmani. Apa mlaștinii s-a înroșit de sîngele oamenilor și al cailor uciși. Pierzînd cea mai mare parte din oaste, sultanul Baiazid Fulgerul s-a grăbit să se retragă peste Dunăre.

Bătălia de la Rovine a fost cea dintîi mare biruință a românilor contra turcilor.

Bătălia de la Rovine (pictură)

Pînă la sfîrșitul vieții, Mircea a continuat să-și apere țara, învingînd pe cotorpitori ori de cîte ori i-au trecut hotarul.

Faima lui Mircea-Voievod a ajuns foarte mare; un istoric din acea vreme îl numea *«principele cel mai puternic și mai viteaz»*.

Dar puterea turcilor creștea mereu. Nici un rege sau împărat nu mai cuteza să-i atace. De aceea, spre bătrînețe, Mircea-Voievod a încheiat pace cu sultanul. S-a învoit să-i plătească un tribut, cu condiția ca sultanul să nu se amestece în treburile Țării Românești.

A fost Mircea cel Bătrîn un bun gospodar, care și-a condus cu vrednicie țara; a fost un viteaz care a dus poporul la biruință. Merită ca inimile noastre să-i slăvească numele, șoptind cuvintele pe care Eminescu crede că Mircea le-a rostit în fața sultanului:

*...iubirea de moșie e un zid
Care nu se înpăimîntă de-a ta faimă, Baiazid!*

Alexandru cel Bun a trăit în prietenie și pace cu vecinii

Simțindu-se frați de același neam, Alexandru cel Bun și Mircea cel Bătrîn s-au ajutat de multe ori unul pe altul, au iscălit împreună tratate de prietenie cu Polonia și cu Ungaria.

Alexandru-Vodă a înfrînt pe tătarii prădalnici și a ajutat în două rînduri pe regele Poloniei în lupta cu cavalerii teutoni (nobili de neam german). Deși nu erau decît un pîlc de 400 de călăreți, românii *«au făcut mare izbîndă»*. Victoria lor a silit pe cavalerii teutoni să încheie pace cu Polonia și să dea înapoi teritoriile cucerite și prăzile luate.

După o domnie îndelungată — în timpul căreia Moldova se întindea pînă la mare, la Cetatea-Albă și Chilia —, Alexandru cel Bun s-a stins din viață, mulțumit și împăcat că și-a făcut datoria către țară și către popor. A fost înmormîntat la mănăstirea Bistrița, zidită de dînsul într-un loc frumos și bine adăpostit, lîngă Piatra-Neamț. Pentru că a cîrmuit țara cu pricepere și cu blîndețe, poporul l-a cinstit și-l va cinsti întotdeauna.

Teme

- Arătați pe hartă hotarele Țării Românești și Moldovei.
- Căutați pe hartă Tîrgoviște, Cozia, Suceava.
- Socotiți cîți ani au trecut de la bătălia de la Posada pînă la cea de la Rovine.
- Descrieți stema Moldovei.

Monede de argint
din Țările Române.

Podoabe de cingători
lucrate din aur.

LECTURĂ

Călăreții spătarului Coman

Cetatea de la Marienburg se înălța trufașă, sus pe-un dîmb. O ocupaseră cavalerii teutoni, dușmanii polonilor. O întăriseră zdravăn cu arme, cu provizii și cu mulți ostași. Iar acum din umbra zidurilor improșcau cu ocări pe polonii, rușii și românii care încercau s-o cucerească și nu puteau. Bine înarmați, îmbrăcați în zale, cavalerii teutoni au ieșit din cetate și-au lovit cu nespusă minie și putere oștile aliate. S-a dezlănțuit o bătălie deznădăjduită, cruntă. Dudaia pămîntul de tropotul calilor. Sca-

păra văzduhul de izbirea spadelor și a lăncilor. După două ceasuri de neconținute izbiri se vedea că biruința avea să fie a cavalerilor teutoni. Erau mai numeroși, mai bine înarmați, mai dibaci în ducerea luptei.

Deodată, în locul unde luptau călăreții români, comandați de spătarul Coman, s-a întimplat ceva neașteptat: la un semn, s-au strîns om lînga om. Au rupt lupta și s-au tras spre miazăzi spre o mare pădure, cu sălcii și smîrcuri.

Crezînd că fug, teutonii au chiuit de bucurie și au pornit, în goană, după dînșii, să-i treacă pe toți, prin saie.

Oștenii poloni și ruși s-au înspălmîntat. Mulți îl învinuiau pe spătarul Coman de trădare.

Dar, cînd au ajuns la marginea pădurii, călăreții români au descălecat, toți odată, cît ai clipei din ochi, și s-au topit în pădure. Sulițașii s-au adăpostit după tufișuri. Arcașii au urcat în arborii cei mai stufoși. Au așteptat să se apropie dușmanul. La porunca spătarului Coman, arcașii au încordat arcurile și au slobozit întîiul stol de săgeți. Mulți teutoni au căzut sub copitele calilor. Altă ploaie de săgeți și alți dușmani s-au prăbușit. Pe cei ajunși la marginea pădurii i-au luat în primire sulițașii ascunși între tufișuri. Pe alții, rătăciți printre copaci, i-au tras halebardierii jos cu cîngile, iar spadele i-au liniștit pe vecie, cu fruntea în frunzele uscate ori în smîrcuri.

Atrăgînd mulți cavaleri teutoni spre pădure prin acea îndrăzneată și iscusită manevră, doborîndu-i pe toți, călăreții spătarului Coman au ajutat pe poloni și pe ceilalți aliați să-și recapete curajul și să dobîndească victoria.

Așa, patru sute de români, cu îndrăzneală și vitejie, după cum scrie în cronica polonă, au schimbat soarta bătăliei de la Marienburg din anul 1422. Și scrie un cronicar polon: «Astfel într-un chip minunat românii cu o ceată de puțini oameni au bătut oastea mare a dușmanului și s-au întors în tabăra oștirii regale învingători și încărcăți cu o pradă uriașă».

Răscoala de la Bobîlna

În vremea cînd în Țara Românească și în Moldova domneau Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun, în voievodatul Transilvania nobilii, care erau maghiari, subjugau pe țărani români și maghiari, făcîndu-i iobagi.

Cum trăiau și pentru ce s-au răscolat țărani din Transilvania. Cotropindu-le pămînturile, nobilii maghiari din Transilvania îi sileau pe țărani să muncească pe moșiile lor, la arat și strîns recolta, să taie și să transporte lemne pentru castel,

să ducă la moară, să care piatră pentru noile construcții și să facă multe alte munci, numite corvezi. În afară de toate acestea, țăranii mai erau obligați să-l ajute pe nobil la vânătoare și la pescuit; de ziua nobilului și de sărbători trebuiau să-i facă daruri: păsări, miei, ouă, porci, miere.

De multe ori, țăranii români și maghiari au încercat să se împotrivească acestor silnicii. Avînd puterea în mînă, nobilii i-au pedepsit aspru pe cei răzvrătiți: i-au bătut, i-au închis în temnițele castelului, i-au spînzurat. Dar mai ales, ca să-i poată sili să muncească pentru ei, nu le-au mai îngăduit să se mute de pe o moșie pe alta. Nobilii au răpit libertatea țăranilor: i-au făcut iobagi sau șerbi.

Tabăra de la Bobîlna. Era în primăvara anului 1437. Episcopul din Transilvania a dat poruncă țăranilor: «*De acum încolo, plătiți dare numită zeciuală* (adică a zecea parte din recoltă) *în bani noi*». Țăranii au trimis soli la episcop și l-au rugat: «*Banii noi sînt mai scumpi decît cei vechi și nici nu se găsesc. Socotim că asemenea dare este nedreaptă și te rugăm, părinte, să înțelegi că n-o putem plăti*». Episcopul a băgat la închisoare solii țăranilor. Și solii trimiși la nobili și la

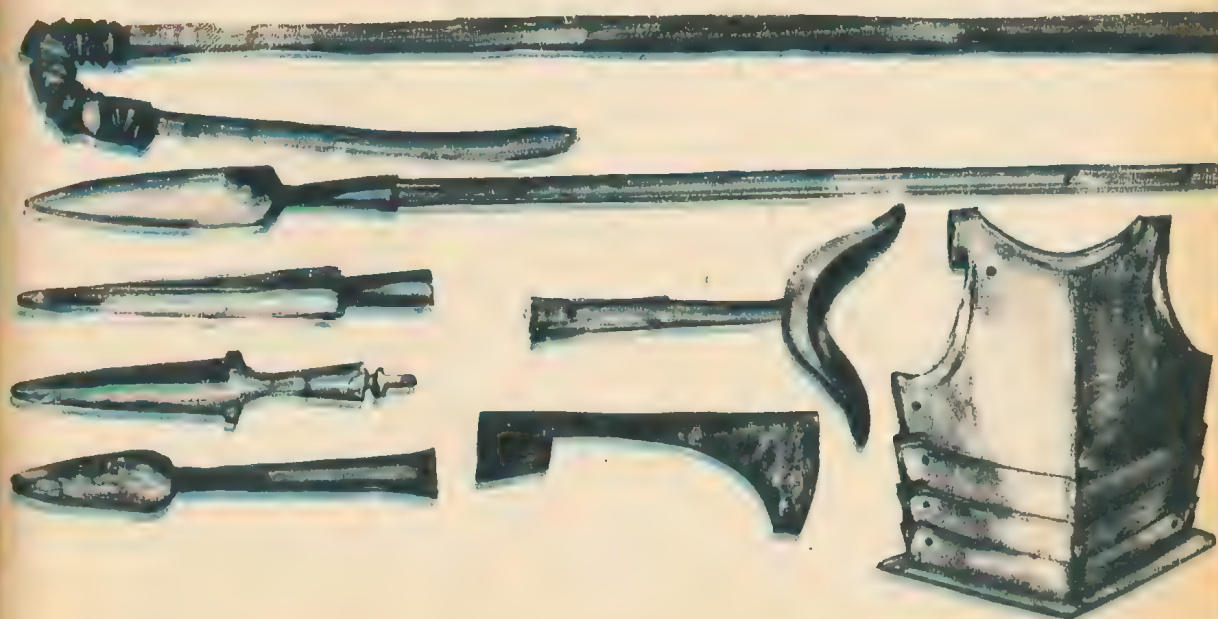
Tabăra țăranilor de la Bobîlna.

rege au fost uciși fără milă. Auzind, țăranii iobagi români și maghiari cît de neomenos se purta stăpînirea, au pus mîna pe furci, pe topoare, pe coase și-au pornit răscoala. S-au strîns cete și-au aprins castelele și hambarele. Aflînd că vin armatele nobililor, țăranii s-au retras pe Dealul Bobîlna. Aici au făcut o tabără întărită, adică au înconjurat locul cu care, așezate cu meșteșug, roată lîngă roată, ca un zid. În curînd, la Bobîlna s-au strîns mii de țărani, mulți mineri și meșteșugari, și chiar nobili mai mici, nemulțumiți și ei de lăcomia marilor nobili. Răsculații au jurat să lupte pînă vor dobîndi dreptate și libertate. **Această mare răscoală a însemnat, totodată, o strînsă colaborare între țăranii români și maghiari în lupta pentru libertate socială.**

Lupta dintre țărani și nobili. Furioși peste măsură, nobilii au pornit cu armată împotriva taberei țărănești de la Bobîlna. Răsculații s-au luptat însă bărbătește, la adăpostul întăriturilor. Ba chiar au ieșit din tabără și i-au fugărit pe nobili. Așa că, oricît se credeau nobilii de mari războinici, bine înarmați, răsculații tot i-au înfrînt, i-au silit să ceară pace și să jure că vor desființa iobăgia.

Arme de pe vremea răscoalei de la Bobîlna.

Ca să fie crezuți, au iscălit și pecetluit o înțelegere în biserica din **Mănăstur**, de lângă Cluj. Nobilii nu și-au ținut cuvântul. Țăranii au pornit din nou lupta, pătrunzând în orașul Cluj. Aici, meșteșugarii au trecut de partea răsculaților. Din nou nobilii au cerut pace și-au jurat că vor slobozi țărănimea din iobăgie. Însă și a doua oară și-au călcat cuvântul dat. Luptele au continuat cu o și mai aprigă înverșunare. În cele din urmă, țăranii au fost înfrinți. Mulți au murit în lupte, dar și mai mulți au pierit de răzbunarea nobililor. Unii au fost trași în țeapă sau spânzurați, alții supuși la schingiuri sălbatice: li s-au scos ochii, li s-au tăiat urechile, nasul, brațele.

Cu toate aceste sălbăticii, răscoala de la Bobîlna i-a călit pe iobagi în lupta cu nobilimea. Înfrângându-i pe nobili, ei au înțeles că acești stăpîni asupritori pot fi doborîți. În sufletul iobagilor din Transilvania a crescut încrederea că, odată și odată, tot vor birui și vor putea cîștiga libertatea.

- Întrebări**
- Cum trăiau țăranii din Transilvania în vremea cînd izbucnit răscoala de la Bobîlna?
 - Cum s-a desfășurat răscoala?
 - Care este însemnatatea ei?

Lupta românilor pentru libertate și independență în timpul lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare

Secolul al XV-lea a fost pentru poporul român un răstimp greu de luptă pentru libertate și independență, împotriva celei mai mari primejdii care s-a ivit atunci pentru întreaga Europă: **Imperiul turcesc**. Turcii cuceriseră Peninsula Balcanică și voiau să supună și pe români.

Îndată după moartea lui Mircea cel Bătrîn, turcii au năvălit iar peste Dunăre, să prade și să cotopească Țările Române. Au pătruns chiar pînă în inima Transilvaniei.

Lupta comună a românilor sub conducerea lui Iancu de Hunedoara împotriva turcilor

Iancu de Hunedoara și planurile sale de luptă. În acele vremi grele s-a ridicat un om deosebit de vrednic. Se numea **Iancu** și era fiul lui Voicu, cneaz român din părțile Hunedoarei. Pentru faptele lui vitejești, regele Ungariei i-a dăruit lui Voicu multe moșii și castelul de la Hunedoara.

În scurt timp, Iancu a dovedit că era un priceput ostaș și avea mare talent de conducător. De aceea a și fost numit voievod al Transilvaniei. A organizat o oaste numeroasă, chemînd sub arme nu numai cetele nobililor, ci și mulți țărani liberi și orășeni. A înzestrat-o cu tunuri, deși pe atunci acestea erau foarte scumpe.

Totodată, Iancu de Hunedoara a avut strînse legături de prietenie cu domnitorii din Țara Românească și din Moldova, deoarece, luptînd împreună de-a lungul Dunării, de la Chilia pînă la Belgrad, puteau să înfrunte primejdia cotropirii turcești.

Bătălia de pe riul Ialomița. Mai întîi, Iancu de Hunedoara a zdrobit o armată turcească care intrase în Transilvania. Iar

Iancu de Hunedoara

cînd turcii au invadat, ca un puhoi, Țara Românească, a sărit în ajutorul românilor de aici și a cîștigat o mare bătălie pe riul **Ialomița**. În mîinile oștirii lui Iancu a rămas nu numai victoria, ci și o mare pradă de război.

În anii ce-au urmat, Iancu de Hunedoara a dus război cu turcii la sud de Dunăre. Le-a pricinuit multă pagubă și le-a zădărnicit toate încercările de a subjuga popoarele Europei.

Victoria de la Belgrad. În acea vreme, la conducerea Imperiului otoman a ajuns un sultan foarte iscusit și viteaz. Se numea **Mahomed**, căruia i s-a zis **Cuceritorul**. El a vrut să

treacă Dunărea pe la Belgrad și să cucerească Europa. Aici a dat însă piept cu oastea condusă de Iancu de Hunedoara. Aceasta a luptat cu atîta dîrzenie și a pricinuit atîtea pierderi otomanilor, încît Mahomed Cuceritorul, învins, a trebuit să se retragă.

În acest război, oștile din Transilvania s-au unit cu cele din Țara Românească și Moldova, sub conducerea lui Iancu. La aceste oști, alcătuite din români, maghiari și secui s-au adăugat apoi și alte popoare din Balcani. Luptînd împreună, ele au apărut libertatea țărilor de la Dunăre și a tuturor popoarelor Europei. De aceea, Iancu de Hunedoara a fost slăvit ca un mare binefăcător, ca un apărător al libertății. Merita această cinste: douăzeci de ani n-a lăsat spada din mînă, zăgăzuind cu oștenii pe care i-a condus puhoiul otoman, la Dunăre.

Îndată după victoria de la Belgrad, Iancu s-a îmbolnăvit de ciumă și a murit. Jale mare a fost atunci pretutindeni. Pe piatra lui de mormînt din biserica din Alba Iulia s-au săpat aceste cuvinte care au tălmăcit durerea obștească: «S-a stins lumina lumii».

Castelul de la Hunedoara.

- Întrebări**
- Povestii despre felul cum a organizat Iancu de Hunedoara oștirea.
 - Ce știți despre bătălia de la Ialomița?
 - Cum se explică victoriile lui Iancu de Hunedoara împotriva turcilor?

Faptele de vitejie ale românilor în timpul lui Vlad Țepeș

În curgerea veacurilor, de multe ori s-au încrucișat spa-dele și ghioagele străbunilor noștri cu iataganele turcești. Dar parcă niciodată cu atîta mînie ca pe vremea cînd pe tronul Țării Românești se afla **Vlad-Vodă**, zis **Țepeș**.

Vlad Tepeș

Cum a orinduit Vlad Tepeș țara. În Țara Românească, urmașii lui Mircea cel Bătrîn se certau pentru domnie. Boierii, lacomi, jefuiau țărâniimea. Turcii cereau bir greu. Pretindeau chiar să li se dea, în fiecare an, cîte 500 de copii robi, pe care să-i învețe meșteșugul armelor și să-i facă ieniceri.

În 1456, a luat tronul Țării Românești Vlad-Vodă. Ajungînd domn, și-a pus în gînd să organizeze mai bine țara, să o întărească și s-o scape de jugul turcesc.

Mai întîi a curățit țara de hoți, de leneși, de netrebnici, pedepsindu-i cu tragerea în țeapă. A ajutat în schimb pe ne-

gustorii și meșteșugarii harnici să-și poată îndeplini cu folos munca lor. A deschis multe tîrguri sau iarmaroace, unde meșteșugarii și țărânii își puteau vinde mărfurile. A întemeiat orașe. Deși mult mai vechi, orașul **București** este menționat pentru prima dată într-un document din vremea lui Vlad Tepeș. A strîns oaste bună. Apoi a înfrînt pe boierii care se împotriveau planurilor lui. Pe mulți dintre ei i-a socotit trădători și i-a tras în țeapă. De aceea i s-a dat porecla de Vlad Tepeș.

Războiul cu Mahomed al II-lea sultanul. Faptele și gîndurile lui Vlad Tepeș îl îngrijorau pe sultanul **Mahomed**. De aceea a poruncit lui Hamza-pașa să-l prindă și să-l ucidă. Acesta l-a chemat pe Tepeș la Dunăre să discute o pricină de hotar. Vlad a înțeles viclenia turcului. L-a întîmpinat la Giurgiu, dar a ținut, prin apropiere, un pîlc de oșteni. Cînd Hamza-pașa a încercat să-l prindă, Vlad Tepeș a făcut semn oștenilor lui:

— Legați-l!

Așa, în loc să-l prindă Hamza-pașa pe Vlad-Vodă, l-a prins Vlad pe Hamza-pașa. I-a tras în țeapă toți slujitorii cu care venise,

apoi l-a înfipt el însuși într-o țeapă mai înaltă, ca să-i respecte rangul. Unui singur turc i-a cruțat viața și l-a trimis să povestească sultanului ce-a pățit Hamza-pașa și ai lui.

Aflînd despre aceasta, mare furie l-a cuprins pe Mahomed sultanul. În grabă mare s-a năpustit asupra Țării Românești cu o armată uriașă. Vlad Tepeș se aștepta la aceasta și nu s-a înfricoșat. A ridicat poporul la luptă. A pustiit țara în calea turcilor ca să-i facă să sufere de foame și sete. Și fiindcă avea ostași mai puțini decît Mahomed nu l-a atacat în cîmp deschis, ci l-a hărțuit neconținut, lovindu-l cînd nici nu gîndea, din marginea vreunui codru, din cîte o vale ori de după dealuri. Cu pîlcuri mici de oaste, Vlad-Vodă fulgera cu spada, în stînga și-n dreapta, prăbușea cît mai mulți dușmani și-apoi se făcea nevăzut.

Neuitat a rămas în istorie atacul dat, într-o noapte, împotriva taberei lui Mahomed, cu o ceată de oșteni îmbrăcați turcește. Vlad-Vodă a încercat să ajungă la cortul sultanului: să-l pedepsească pentru neomenia de a-i fi călcat țara. Dar în clipa aceea,

Ca să-l surprindă pe turci, Vlad Tepeș a atacat tabăra lor în miez de noapte.

sultanul nu se afla în cortul lui. Numai așa a scăpat cu viață. În schimb, asaltul românilor a stîrnit cumplită spaimă și învălmășeală în toată tabăra otomană. Buimăciți de somn și spaimă, întineric fiind, turcii nu distingeau care-s oamenii lui Țepeș și care sînt de-ai lor. Și așa s-au măcelărit între dînșii pînă la ziuă, și multă pagubă și-au făcut ei singuri.

După încă două săptămîni de hărțuieli și lupte, oastea otomană condusă de Mahomed s-a văzut nevoită să se retragă din Țara Românească. Deși nu era definitivă, biruința rămînea în mîinile românilor.

Vlad Țepeș se dovedea a fi printre cei mai buni și mai îndrăzneți comandanți de oștire din acea vreme.

- Întrebări**
- Cum a organizat Vlad Țepeș țara?
 - Povestiți pățania lui Hamza-pașa.
 - Cum au luptat românii, conduși de Țepeș, împotriva lui Mahomed al II-lea?

LECTURĂ

Prin pedepse aspre, ca tragerea în țeapă, Vlad-Vodă Țepeș a îngrozit foarte tare pe cei necinstiți și pe hoți. Nimeni nu mai cuteza să-și însușească un lucru ce nu-i aparținea. Vodă a vrut să vadă dacă necinstea și hoția au dispărut din țară. A pus la o fîntînă cu apă bună, la o răscruce de drumuri, o cupă de aur mare și minunată. A zis: «Să bea drumeții cu ea apă rece, dulce și bună și s-o așeze la loc. Singura strajă care o păzește este cinstea flecăriu».

În adevăr, cît a domnit Vlad-Vodă, mii de drumeți au admirat acea cupă de preț, au băut apă cu ea și au așezat-o frumos, la loc. Nimeni n-a cutezat s-o fure. Cinstea domnea în toată țara.

Într-o dimineață însă o femeie a descoperit că prețioasa cupă de aur nu se mai afla la fîntînă: o furase un răufăcător. Cu mare durere, femeia a zis: «Să știți că nu mai este domn Vlad-Vodă, necruțător dușman al tîlharilor și al asupritorilor».

Moldova în vremea lui Ștefan cel Mare

Cel mai strălucit conducător în lupta pentru libertatea românilor în veacul al XV-lea a fost **Ștefan cel Mare**. El a continuat pe Mircea cel Bătrîn, pe Iancu de Hunedoara și pe Vlad Țepeș. Numele lui strălucește în istoria poporului român pentru felul cum a orînduit țara și a condus poporul în apărarea ei.

Ștefan cel Mare.

Cine a fost Ștefan-Vodă. Urmașii lui Alexandru cel Bun s-au certat între dînșii pentru domnie. Asemenea certuri au slăbit țara, aducînd-o într-o stare jalnică. Ba, și mai rău, boierii au închinat turcilor Moldova și s-au învoit să plătească tribut.

Cu toate că era încă foarte tînăr, Ștefan s-a gîndit să ridice țara pe culmile cele mai înalte ale gloriei. Cu ajutorul vărului său, Vlad Țepeș, din Țara Românească, l-a alungat pe domnitorul vîndut turcilor, și, cu voia țării, și-a început domnia. O domnie care a ținut aproape o jumătate de veac (1457—1504), bogată în fapte mari și vitejești.

Mai întîi, Ștefan-Vodă s-a îngrijit să sporească bunăstarea țării. A îndemnat pe țărani să cultive cît mai multe grîne și să crească vite.

A înființat noi țirguri și a sprijinit meșteșugurile. A încurajat negoțul cu vite, grîne, miere și ceară și a ușurat trecerea negustorilor străini cu mărfurile lor prin Moldova. Prin comerț țara realiza mulți bani, pe care voievodul îi folosea pentru construcții

Biserica
de la
Voroneț.

și pentru oștire. În timpul lui Ștefan-Vodă, meșteri iscusiți au înălțat biserici frumoase la Voroneț, Putna sau Neamț, împodobite cu multe picturi, cu vase de aur, cu țesături și cusături în fir de borangic, de argint și aur. S-a îngrijit ca în mănăstiri să se scrie cărți cu litere frumoase.

Pregătirile pentru apărarea țării. Mai mult ca orice, Ștefan-Vodă a dorit ca Moldova să fie țară liberă, să nu mai plătească tribut sultanului. Și, cum știa că aceasta nu se va putea fără război, a pregătit o oaste din boierii credincioși lui, din țărani liberi și țirgoveți. A înzestrat-o cu arme bune, făurite de meșterii suceveni sau brașoveni, și chiar cu tunuri, armă foarte rară pe acea vreme. A întărit cetățile **Suceava, Cetatea-Neamțului, Hotin, Cetatea-Albă** și a deprins oastea să lupte cu pricepere atît împotriva turcilor, cît și a tătarilor.

Ștefan-Vodă nu voia războaie. Dimpotrivă, era foarte iubitor de pace, de înțelegere între oameni și popoare. De aceea, a căutat să trăiască în bună prietenie cu vecinii. Dacă nu s-a putut totdeauna, vinovat n-a fost el, ci numai aceia care au ridicat sabia asupra Moldovei. El a purtat numeroase războaie mai ales cu tătarii și cu turcii.

Întrebări

- Cine a fost Ștefan cel Mare?
- Cum s-a pregătit pentru apărarea țării?

LECTURA

După bătălii, Ștefan-Vodă răsplătea ostașii cei mai viteji dăruindu-le pămînt să-l stăpînească și să-l muncească.

Poporul a povestit acest fapt în versuri. Voievodul spune oșteanului Burcel, om viteaz, dar foarte sărac:

«...ia-ți movila răzășie
Ca s-o ai de plugărie,
Dar în vîrfu-i să te-asezi
Ca stejar să priveghezi
Și dușmanii de-i vedea
C-au intrat în țara mea,
Tu să strigi cît ai putea:

«Sai, Ștefane, la hotară,
C-a intrat sabia-n țară!»
Atunci eu te-oi auzi,
Ca un zmeu m-oi repezi
Și nici urm-a rămînea
De dușman în țara mea!»

Poporul român condus de Ștefan cel Mare apără independența țării

Ștefan-Vodă știa că primejdia cea mai mare pentru libertatea țării și a poporului român era Imperiul otoman. De aceea, gândul cel mai de seamă al lui Ștefan-Vodă a fost cum să salveze țara de asemenea primejdie.

Strălucita victorie de la Vaslui — 1475. Un sol al sultanului a venit la Ștefan-Vodă și i-a cerut să-i plătească tributul și să-i cedeze unele cetăți și porturi de la Dunăre și Mare. Dacă nu, armata otomană se va năpusti asupra Moldovei. Voievodul a ascultat sfatul țării și a respins cererile solului.

Sultanul a clocotit de mînie. A trimis asupra Moldovei o armată de 120 000 de soldați, conduși de un vestit general, Soliman-pașa. Faptele s-au desfășurat așa cum a cîntat poetul:

«Ștefan-Voievod	Nu s-a spăimîntat	Ci din bucium sună
Slăvit de norod,	De cîte-a aflat	Și oastea-și adună».

La porunca lui Ștefan-Vodă 40 000 de luptători s-au strîns să apere țara. Din ordinul lui, poporul a pustiit totul în calea dușmanilor.

Ostași din vremea lui Ștefan cel Mare.

Turcii au trecut Dunărea pe vreme de iarnă și cu greu au înaintat spre miază-noapte, prin locuri pustiite. Aproape de Vaslui, într-o vale strîmtă, cu dealuri, păduri și mlaștină, îi aștepta Ștefan cu oastea, la care s-au adăugat 5 000 de ostași secui și 2 000 de ostași polonezi. Era o zi cețoasă, de iarnă, cînd turcii au pornit bătălia. Se credeau nebiruiți. Ștefan a pus buciumașii într-o vale să sune atacul. Crezînd că acolo-i grosul oștirii române, turcii s-au năpustit

prin ceață în acel loc. Deodată, din coaste și din spate, călăreții și pedestrașii i-au lovit cu mare putere. Cădea asupra dușmanilor ploaie de săgeți și de ghiulele. O buna parte au pierit de spada, de ghioaga ori de topoarele românilor. Mulți au fost luați prizonieri. Soliman-pașa abia a scăpat cu fuga.

Așa a dobîndit poporul, condus de Ștefan-Voievod, marea biruință de la Vaslui.

Bătăliile din anul 1476. Vestea izbînzii de la Vaslui a dus faima lui Ștefan-Vodă în toată lumea.

Mahomed al II-lea, furios, nu înțelegea cum o țară și un popor așa de mic cutezau să-i stea în cale. În anul următor, s-a năpustit asupra Moldovei cu o oaste și mai mare. Ca să fie sigur de victorie, a poruncit tătarilor să năvălească dinspre răsărit și să jefuiască sălbatic Moldova. Românii erau singuri. Nici un ajutor nu venea de nicăieri. Ce-a făcut voievodul? Mai întîi a trimis țărani să-și adăpostească familiile din calea pustiirii tătărești. Apoi, cu o mică oștire de viteji, el însuși a stat în calea turcilor la Războieni, în apropiere de

Steag ostășesc din vremea lui Ștefan cel Mare, brodat cu fir de aur și argint pe califea.

Cetatea Suceava, adevărat cuib de vulturi apărători ai independenței.

Cetatea-Neamțului. Turcii erau mulți, cită frunză și iarbă. Cu toate că luptau unul contra douăzeci, românii s-au ținut bărbătește. Au adus mare pagubă armatei otomane și au preferat să piară în luptă pînă la unul, decît să dea îndărăt. Rămas aproape singur, Ștefan-Vodă s-a retras spre miază-noapte. A intrat în munți și a chemat la luptă țărani și păstori. Cu această oaste nouă a lovit iar armata otomană. Mahomed n-a putut cuceri nici Suceava, nici Neamțul. Și văzînd că întregul popor îl lovea cu minie, din toate părțile, a poruncit armatei să se retragă.

Gîndea să scape măcar cu prada luată din Moldova. Dar n-a scăpat; românii au doborât mulți ostași turci și au luat înapoi aproape tot ce jefuiseră aceștia. Mulți turci au pierit atunci înecați în Dunăre.

Însemnătatea domniei lui Ștefan. Opt ani Moldova a trăit în liniște și libertate. Urmașul lui Mahomed însă a trimis iar armate împotriva-i. Ștefan le-a înfrînt, în mai multe rînduri. Numai atunci cînd a văzut că nimeni dintre principii apuseni

ori dintre vecini nu-l ajută și numai după ce turcii au răpit Chilia și Cetatea-Albă, Ștefan a hotărît să facă pace cu sultanul. A plătit tribut, cu condiția ca turcii să nu se amestece în treburile lăuntrice ale Moldovei.

Încărcat de ani și de fapte glorioase, într-o zi de vară din anul 1504, Ștefan a închis ochii. Domnise 47 de ani. Poporul a înțeles că a pierdut atunci pe cel mai vrednic apărător al libertății țării și l-a înmormîntat la mănăstirea Putna, cu mare jale. A fost Ștefan-Vodă un bun gospodar, un înțelept conducător, un neîntrecut meșter în războaie, un iubitor de patrie și de libertate, un prieten al oamenilor vrednici și al tuturor lucrurilor frumoase. S-a străduit toată viața lui să apere libertatea poporului român și să înfrumusețeze țara. De aceea, poporul i-a zis «*cel Mare*».

Și oriunde călcăm și azi în lungul și-n latul Moldovei, înțîlnim cetăți sau mănăstiri, locuri de bătălii ori legende și cîntece grăind despre faptele lui de dreptate și de vitejie.

Întrebări

- Cum s-a desfășurat bătălia de la Vaslui? dar cea de la Războieni?
- Care este însemnătatea domniei lui Ștefan cel Mare?
- Care sînt cei trei domnitori români care l-au înfrînt pe Mahomed Cuceritorul?

LECTURĂ

Ștefan-Vodă și Daniil Sihastrul

Însoțit doar de doi tineri copii de casă, Ștefan-Vodă urca prin munții Bucovinei, în vara aceea fierbinte din 1476.

Galopaseră vreo două ceasuri. Și-acum mergeau la pas, să mai răsuflă cali. Ștefan sta în șa îngîndurat, trist și tăcut. Slujitorii nu cutezau nici ei să deschidă vorba.

— Acolo sus, e o chilie, nu? a întrebat deodată Ștefan, arătînd cu o fluturare din cap, în sus spre o stîncă, unde mină de om săpase o ușă și o fereastră abia de-o șchioapă.

— Chilia bătrînului Daniil Sihastrul, a lămurit slujitorul din stînga. Ștefan a oprit armăsarul, a lăsat frîul în mîna unuia dintre slujitori și a urcat, cu pas ostenit, pînă la chilie.

Auzind pașii, bătrînul și-a ridicat cu mîna sprîncenele grele de ani, a privit lung spre drumeț, a înțeles că-i om bun și dorește sfat cinstit. L-a poftit în chilie.

Chilia
lui Daniil
Sihastrul.

Mănăstirea
Putna.

— Sînt voievodul țării, a zis Ștefan, așezîndu-se pe laița de piatră. M-a înfrînt dușmanul, la Războieni. Ce zici, să-i închin țara au ba?

Cum sta în picioare, sprijinit în toiag, sihastrul a prins a tremura ușor. Gîndea: «La mare cumpănă trebuie să fie Moldova, dacă voda în-suși se află în chilia mea». A chibzuit adînc. Apoi a privit pe ferestruică, la cei doi tineri-slujitori rămași în-vale: tineri, voinici, cu ochi de șoimi. Și așa, întarît sufletește, a zis:

— Ba, măriata! Acum un ceas, au trecut pe-aici trei ciobani. Au aflat de înfrîngere și s-au mîhnit foarte. Au auzit apoi chemarea din cornul mării-tale și s-au bucurat. Zoresc să-și adapostească turmele și să

vină la luptă. Ca ei sînt sute și mii. De aceea, povața mea-i asta: nu închina țara. Luptă, luptă că biruința fi-va a mării-tale! Iar pentru pomenirea ei, măriata să zidești o mănăstire.

A mulțumit Ștefan pentru povață și a ieșit din chilia lui Daniil Sihastrul. Sfatul îi înzecise puterile și-l înveselise, parc-ar fi fost însetatul care a băut dintr-un izvor rece, binefăcător.

De pretutindeni a adunat tineri flăcăi, dornici să lupte cu vrăjmașul cotropitor. Bătrîna Vrîncioaia l-a leșit în cale, i-a arătat flăcăii cum se strîngeau în cete, pe vâi, și l-a zis:

— Vezi, măriata, vin flăcăii de după munți. Toată Vrancea se ridică împotriva dușmanului. Iată, în frunte sînt cei șapte feciori ai mei. Ți-i dăruiesc, măriata, pentru țară!

Așa, ajutat de popor, Ștefan-Vodă l-a alungat de pe pămîntul țării pe Mahomed Cuceritorul. Și, în amintirea înfrîngerii din acel an 1476, a zidit biserica de la Războieni, iar pentru cinstirea victoriei, mănăstirea de la Voroneț, așa cum l-a povătuît Daniil Sihastrul. Este și azi Voronețul o zidire frumoasă, minunată, tocmai pentru, că întruchipează bucuria poporului biruitor împotriva cotropitorilor.

Războiul țărănesc din 1514 condus de Gheorghe Doja

Era în anul 1514. Turcii au atacat iarăși, cu sporită putere, și Transilvania, și Ungaria. În mare grabă conducătorii bisericii catolice au organizat o numeroasă armată ca să-i oprească la Dunăre. Au chemat la oaste și pe țărani. Ca să vină cît mai mulți, le făgăduiau scoaterea din iobăgie.

De ce s-au răsculat iarăși țărani? Dorind fierbinte să se elibereze de iobăgie, să scape de dijme și zeciuieli, de zile de clacă, de corvezi și de multe alte poveri pe care nobilii maghiari le sporeau mereu, an de an, foarte mulți țărani români, maghiari, sași, sîrbi au pornit la luptă împotriva turcilor. Astfel, în tabăra rînduită în apropiere de capitala Ungariei s-au strîns peste 40 000 de țărani.

Nobililor maghiari din Transilvania nu le-a convenit ca un număr așa de mare de țărani să părăsească moșiile și să le lase nelucrate. Ca să-i aducă înapoi, au început să persecute familiile celor plecați: le băteau și le schingiuiau femeile și copiii, le puneau la jug în locul vitelor.

Gheorghe Doja.

Vestea despre fără-delegile nobililor a ajuns la tabără și a umplut de mînie inimile țăranilor. Mulți s-au hotărît să întoarcă armele împotriva nobililor și să-și facă singuri dreptate. În fruntea lor s-a ridicat **Gheorghe Doja**, secui de origine.

El spunea țăranilor: «În sfîrșit, s-a ivit prilejul să scuturați tirania nedreaptă a nobilimii, să aveți numai curaj să folosiți acest prilej. În sfîrșit a sunat ceasul, puteți să obțineți ceea ce ați rîvnit totdeauna, puteți să pedepsiți pe cei care au

aruncat pe capul vostru toate nenorocirile... Iobagii să nu mai plătească dijmă, nici clacă să nu mai facă, și nici vreo dare în bani să nu-i mai împovăreze, vămile să se desființeze și țăranii să aibă îngăduință a se strămuta unde le-o fi voia».

Astfel, războiul plănuit de nobili contra turcilor s-a transformat într-un război al țăranilor împotriva nobililor asupritori.

Desfășurarea luptelor. Amărăciunea adunată de veacuri în sufletul țăranilor s-a revarsat acum ca un șuvoi de foc asupra Ungariei și Transilvaniei. Cu cît înaintau pe pămîntul Transilvaniei, cu atît se îngroșau mai tare rîndurile răsculaților. Alături de țăranii români, maghiari, secui, sași, sîrbi, veneau și minerii, lucrătorii din ocne și sărăcimea din orașe. Fiind bine înarmați, au înfrînt în lupte grele oștile trimise împotriva lor. Au cucerit și ars multe castele. Pătrunzînd în Maramureș sau pe Valea Crișurilor și a Mureșului, flacăra răscoalei a cuprins repede întreaga Transilvanie.

În fruntea răsculaților, Gheorghe Doja a asediat cetatea **Timișoara**, unde nobilii aveau multă armată. Însăpăimîntați de mulțimea și furia țăranilor, nobilii au cerut ajutor de la regele

Ungariei și de la voievodul Transilvaniei. Astfel, în toiul luptei de la Timișoara, oastea țăranilor, condusă de Doja, a fost lovită din față de apărătorii cetății și din spate de armata nobililor și a regelui. Copleșiți de forțele dușmane, țăranii au fost înfrinți. Gheorghe Doja a căzut prizonier în mîinile nobililor.

Încetul cu încetul, și alte grupuri de răsculați au fost împrăștiate. Nobilii s-au răzbunat pe țăranii cu o cruzime fără seamăn. Zeci de mii de oameni au fost uciși în chinuri grele. Căpeteniile au fost torturate încă și mai groaznic. Toate aceste cruzimi le-au săvîrșit cu gîndul de a-i însăpăimînta pe țăranii, să nu mai cuteze vreodată să se ridice la răscoală. Deși înfrinți, țăranii români, maghiari, secui, sași, sîrbi nu și-au pierdut încrederea în biruința lor.

Urmările războiului țărănesc din 1514. După înfrîngerea răscoalei, nobilii au făcut legi deosebit de aspre pentru țăranii și au mărit și mai mult dările și zilele de muncă.

La doisprezece ani după războiul țărănesc condus de Doja, turcii au atacat Ungaria. Regele acestei țări s-a bizuit doar pe armata nobililor, pentru că nobilimea s-a temut să-i

Schinguirea lui Gheorghe Doja: l-au așezat pe un tron de fier înroșit în foc, iar pe cap l-au pus o coroană de fier încins; cu cleștele l-au smuls bucăți de carne din trup și au slăit pe prietenii săi să le mănince; la urmă, l-au spintecat trupul în patru și l-au atîrnat la porțile a patru cetăți.

mai înarmeze pe țărani. De aceea a fost înfrînt, iar Ungaria ocupată de turci. Voievodatul Transilvaniei a rămas ca stat de sine stătător, obligat doar să plătească tribut sultanului, ca și Moldova și Țara Românească. S-a numit **Principatul Transilvaniei**.

Războiul țărănesc din 1514 se înscrie printre cele mai mari lupte sociale care s-au dus prin unirea și jertfa tuturor celor exploatați.

Întrebări

- Din ce cauză s-au răscolat țăranii în 1514?
- Povestiți lupta de la Timișoara și moartea lui Doja.
- Care au fost urmările războiului țărănesc din 1514?

LECTURĂ

Un iobag își plătește indatoririle către nobli

În anul acela, Dan din Bocșa a muncit zi și noapte să scoată cît mai multă roadă. Avea cinci copii și, altminteri, nu i-ar fi putut hrăni. A fost un an mănós. S-a făcut și grîul, și ovăzul, și fasolea, și meiul. Oile și vitele mari au avut și ele hrană destulă. Cînd a văzut bucatele toate, strînse în grămezi, gata să fie bagate în hambare, lui Dan îl venea parcă să chiuie de bucurie.

Dar a venit îputernicul de la castel și a zis:

— Dane, plătește darea.

Trei zile a pierdut Dan la tîrg la Zalău, ca să vîndă cinci găleți de grîu, una de fasole și două oi, sa strîngă bani pentru cens, adică taxa pentru pămînt. Îndată ce a încasat banii, îputernicul a adăugat:

— Acum plătește și dijma din grîu, ovăz, mei și fasole.

Dan a măsurat cu mierța dijma legiuită din fiecare holdă și a oftat, văzînd cît de repede scad grămezile de grîne. După ce a plătit și zeciuiala, omul nostru s-a întristat și mai mult.

— Dane, de ce n-ai semănat mazăre? I-a întrebat îputernicul de la castel.

— Am vrut să scot mai mult grîu.

— Atunci mai dă o găleată de grîu pentru un sfert de mierță de mazăre.

A dat. Ce putea să facă? A încărcat în căruță ce-a mai rămas din holde: adică mai puțin de jumătate.

Dar n-a scăpat cu atît. De Crăciun a trebuit să dea unt, caș, pu gâini, rațe și claponi pentru bucătăria castelului. N-a avut decît două gâini; pentru restul a plătit în găleți de ovăz.

De Anul Nou, îputernicul de la castel a cerut fiecărui țaran cîte un purcel de lapte și cîte o pînîșoară. Dan a trebuit să vîndă o mierță de grîu și să cumpere un purcel de lapte. Pe urmă, domnul conte și-a măritat o fată. Satul Bocșa a trebuit să dea 12 viței, 30 de claponi, 30 de gîște, 5 000 de ouă, 40 de cupe de unt și cinci butoaie de miere. A dat și Dan, partea lui, vînzînd fasolea și meiul. Așa, grînele s-au îpuținat și mai mult. Îndată după nuntă, domnul conte a poțtit să facă o vînătoare în pădurile Lăpușului. Și pentru că nu prea au ieșit nici cerbii, nici căpriorii, nici iepurii, domnul conte a poruncit satului să aducă la castel cîte un cerb la zece oameni și cîte un iepure la trei oameni. Dan nu era vînător așa că a trebuit să plătească vînătorilor partea lui la cerbi, căpriori și iepuri tot în găleți de grîu și ovăz. O săptămînă, pe ger cumplit, a cărat trei sâni de lemne, ca să-și îplinească și acest dat.

Uiumul la moară și la teascul de ulei l-a plătit tot domnului conte și tot în grîu. A mai venit apoi Paștele, cînd a dat trei miei și 50 de ouă.

Așa că în luna aprilie Dan din Bocșa nu mai avea nici un bob de grîu în pod. Ca să-și poată hrăni cei cinci copii, s-a împrumutat de la castel, plătiind dîbîndă o galeată la zece.

Și toate astea deși a muncit tot anul, zi și noapte.

Românii sub Mihai-Vodă Viteazul

Lupta românilor pentru eliberarea țării

Imperiul turcesc ajunsese foarte puternic și cerea tribut tot mai mare Țărilor Române. Românii dădeau bani, cereale, turme de vite, miere, ceară, fructe. Mulți boieri arătau slugărnicie față de turci, nesupunere față de domn și lăcomie față de țărani. Dar iată că în 1593, **Mihai-Vodă** ia tronul Țării Românești.

Războiul cu turcii. Mihai-Vodă era un oștean priceput și viteaz, cum rar se ivesc în istorie. Gîndul lui tainic și neclintit era să scape țara de stăpînirea otomană. Dar ca să poată lua tronul, a trebuit să făgăduiască sultanului că va spori tributul. Îndată după aceea a pregătit, repede, oștirea și armele trebuitoare. A încheiat alianțe cu vecinii. Țăranii și orășenii, pe umerii cărora apăsa jugul turcesc, au sărit, ca unul, la luptă.

Între timp, sultanul a trimis ienicerii și cămătarii să încaseze tributul. În loc să le dea aur, românii au măcelărit toți cămătarii și ienicerii din București.

Apoi, oastea lui Mihai-Vodă a eliberat Brăila și Giurgiu. A trecut Dunărea pe gheață și a înfrînt toate armatele otomane întîlnite în cale. Mulți bulgari și haiduci sîrbi, dornici să-și cîștige și ei libertatea, s-au alăturat oștirilor române. Atunci, sultanul a trimis pe tătari să jefuiască Țara Românească. Oastea lui Mihai-Vodă i-a zdrobit, în trei bătălii, și i-a spulberat cu o repeziciune uimitoare.

Victoria de la Călugăreni (1595). Speriat și mînios, sultanul a trimis împotriva Țării Românești o armată de 100 000 de ostași, comandată de **Sinan-pașa**, om viteaz, aspru și sălbatic în luptă. Era socotit cel mai vestit general otoman din acea vreme.

Sinan-pașa a trecut Dunărea pe la Giurgiu și a înaintat trufaș spre București. La **Călugăreni**, pe malul mlăștinos al Neajlovului, l-a întîmpinat oștirea lui Mihai-Vodă, adăpostită între păduri. Nu era mare: 10 000 de oșteni, întăriți cu cîteva mii de transilvăneni. Pe un pod de lemn, drumul trecea peste Neajlov, cotind apoi printre dealuri.

Mihai Viteazul.

În revărsarea zorilor, puhoiul otoman s-a năpustit pe podul care trecea Neajlovul și au atacat tabăra lui Mihai-Vodă. Oștenii români s-au apărat cu mare dîrzenie, dar abia puteau stăvili năvala dușmană. În clipa cea mai grea a luptei, cînd puterea otomană era gata-gata să biruie, Mihai-Vodă a smuls o secure cu două tăișuri din mîna unui oștean și el însuși s-a avîntat în mijlocul armatei turcești. Văzînd curajul și vitejia voievodului, ostașii au strîns și mai puternic armele în mîini și s-au avîntat în luptă. Au silit dușmanul să se retragă.

Călăreț din timpul
lui Mihai Viteazul.

Să se învâlmă-
șească la pod. Să
se înfunde în mlaș-
tină. În aprigul iu-
reș al bătăliei, Si-
nan-pașa însuși a
fost azvirlit de pe
pod în mlaștină. Și-ar
fi pierit acolo, dacă
nu l-ar fi scăpat un
slujitor credincios.
Se zice că în această
luptă, marele gene-
ral turc și-a pierdut
și ultimii doi dinți pe
care-i mai avea. Ro-

mânii au capturat steagul cel mare, verde și sfânt, pe care tur-
cii îl scoteau numai la caz de mare primejdie. Asemenea în-
frîngeri nu mai văzuseră turcii încă de pe vremea lui Ștefan
cel Mare.

Dar turcii erau de zece ori mai numeroși. De aceea, după
victorie, Mihai-Vodă s-a retras cu oastea spre munte. Pri-
mind ajutorul transilvănenilor și moldovenilor, a pornit iar
ofensiva împotriva lui Sinan-pașa, care prădase cumplit țara.
A dobândit din nou victoria, iar trufașul Sinan înfrînt cu totul
s-a retras din fața românilor.

Vestea biruințelor s-a răspândit departe, peste mări și
țări; iar numele său și al poporului nostru era pomenit cu
mare cinste și slavă.

Întrebări

- Ce fel de om era Mihai Viteazul?
- Descrieți bătălia de la Călugăreni

Unirea politică a Țărilor Române

După biruințele din anul 1595, poporul din Țara Româ-
nească a muncit să vindece rănila războiului. Meșteșugarii și
negustorii s-au arătat tot mai harnici să producă și să
schimbe mărfurile, ca să aducă aur în țară. Pe Mihai-Vodă îl
urmărea, mai ales, un gând mareț: să păstreze independența
țării.

Unirea cu Transilvania. Sultanul se pregătea mereu să
cucerească iar Țara Românească. Mihai-Vodă știa bine că
înaintașii lui au putut înfrînge primejdia otomană înjghebînd
alianța Țărilor Române. Așa a dobîndit el însuși, în anul 1595,
izbînda împotriva turcilor.

Însă noul principe al Transilvaniei și domnul Moldovei,
temîndu-se să mai lupte, s-au închinat sultanului. Atunci,
Mihai-Vodă s-a hotărît să unească Țările Române sub con-
ducerea lui și să le apere independența.

Astfel, în toamna anului 1599, Mihai-Vodă a pătruns cu
oastea în Transilvania, prin pasul Buzăului și pe la Turnu-
Roșu. La oastea românească s-au alăturat și 2 000 de secui.
Într-o mare bătălie de la **Șelimbăr**, lângă Sibiu, Mihai-Vodă a
înfrînt armata principelui Transilvaniei.

Bătălia de la Șelimbăr.

Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia, pictură de D. Stoica.

Îndată după victorie, poporul român l-a primit pe Mihai, cu mare bucurie și cu strălucitor alai, în cetatea **Alba Iulia**. Aici, în capitala Transilvaniei, Mihai a luat măsuri grabnice pentru buna orînduire a țării. A numit dregători dintre boierii români, fără a-i înlătura însă nici pe cei maghiari. A pus străjeri buni în cele mai de seamă cetăți transilvănene. A făcut unele înlesniri preoților și țăranilor români.

Mihai-Vodă, conducător al Țărilor Române. În acest timp, în Moldova, domnul Ieremia Movilă, prieten cu turcii, uneltea împotriva lui Mihai.

Fulgerător de repede, Mihai-Vodă a trecut munții cu oastea în Moldova. Străjerii și ostașii din cetățile Neamț și Suceava l-au primit cu strigăte de slavă și cu cîntece de bucurie, ca pe un viteaz eliberator. Ieremia Movilă a fugit la poloni.

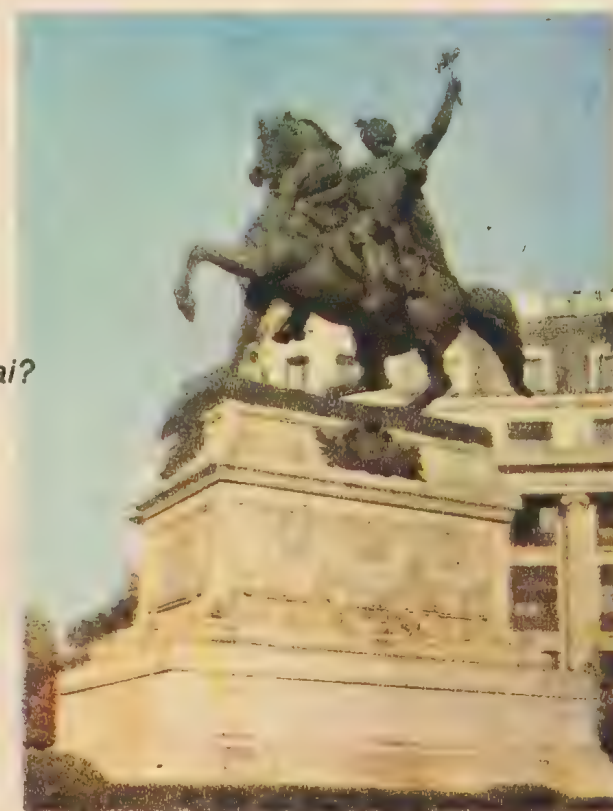
Astfel, în anul 1600, Mihai-Vodă Viteazul a înfăptuit unirea politică a Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei. Întîia oară tot poporul român se afla sub sceptrul aceluiași vrednic și îndrăzneț conducător.

Jertfa eroică a celui dintîi unificator de țară. Această unire n-a putut să fie păstrată mai mult timp. Întîi, pentru că nobilii din Transilvania, furioși că-i conducea un domnitor român, au uneltit împotriva lui Mihai Viteazul, iar mulți dintre boierii moldoveni i se supuseseră doar de frică. Cu ajutor de la străini, de la poloni, de la turci și de la alții, ei au ridicat oști împotriva lui Mihai-Vodă. Și, în vara anului 1601, cînd au văzut că nu-l pot înfrînge, că poporul îl ajută în lupta lui pentru unitate și libertate, dușmanii l-au ucis mișelește, pe **Cimpia Turzii**. Trupul i-a fost îngropat acolo, în Transilvania. Capul i l-au luat frații Buzești și l-au așezat în mănăstirea Dealu de lîngă Tîrgoviște.

Unitatea înfăptuită de Mihai s-a destrămat. Amintirea ei a rămas însă veșnică în mintea poporului român.

Sfîrșitul lui Mihai Viteazul a mîhnit inimile românilor. El s-a jertfit eroic pentru libertatea și unirea Țărilor Române. Spada lui a lucit biruitoare la Dunăre și deasupra Carpaților. A fost cel dintîi unificator al țării. A cucerit multe victorii, de aceea, poporul l-a numit «*Viteazul*» și l-a slăvit în cîntece:

*Auzit-ați de-un Mihai
Ce sare pe șapte cai
De strigă Stambulul vai?
El e domnul cel vestit
Care-n lume a venit
Pe luptat și biruit.*

Statula lui Mihai Viteazul, București.

Faptele strălucite ale lui Mihai Viteazul ca și cele ale lui Ștefan cel Mare, Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș au arătat că românii au știut să înfrunte prin luptă imperiile vecine, apărându-și cu eroism independența.

Întrebări

- Sub conducerea căror voievozi oștile Țărilor Române s-au unit în lupta împotriva primejdiei străine?
- Cum l-a slăvit poporul pe Mihai Viteazul?

LECTURĂ

Frații Buzeshi au salvat viața lui Mihai-Vodă

Era în toamna anului 1598. Turcii atacau cetatea Oradea. Transilvania era amenințată. Mihai-Vodă voia s-o ajute. Dar cum? Sfatuit de ai lui a hotărât să atace cetatea Vidin, de la Dunăre.

Ca să nu-i bânuiască planurile, Mihai-Vodă l-a trimis pașei care comanda această cetate douăzeci de care cu daruri. Când a văzut la porțile cetății Vidinului acele care, acoperite cu coviltire de pânză roșie, pașa a ieșit în mare grabă să vadă ce daruri i-a trimis voievodul. Lacom peste fire, și-a luat lângă dînsul și multe căpetenii.

Se pregăteau să admire darurile, când, spre marea-i ulmire, ostașii români au apărut, ca din pămînt. În care însă nu erau daruri, ci tunuri. Fulgerător de repede, tunarii le-au îndreptat împotriva cetății, iar ostașii au trecut sub sabie toată turcimea din jur. Pașa abia a putut încăleca un cal și-a fugit galop, nebun de groază. Atît de înspăimîntat era, încît a lăsat în cort și averile, și straiile.

După cîteva zile, pașa s-a întors, cu armată multă. Oștenii lui Mihai l-au așteptat lângă Vidin. S-a încins o bătălie cumplită.

Ca de obicei, Mihai-Vodă s-a avîntat în luptă și a pătruns adînc în rîndurile dușmanilor. Prin pîrtia deschisă de el înaintau ceilalți oșteni, lărgind-o tot mai mult. Deodată, un spahiu turc repezi sulita asupra lui Mihai-Vodă și-l izbi în pîntece; îi sparse armura și-l pătrunse în carne, sfîșietor de dureros.

Cu uriașă putere, voievodul apucă atunci sulita, cu amîndouă mîinile, să-i oprească pătrunderea prea adînc în trup. Căută cu privirea un ajutor, între căpițanii care luptau în urmă-i. Dar zeci de otomani s-au năpustit, feroși, asupra lui Mihai-Vodă, împresurîndu-l din toate părțile. Gindeau că, în sfîrșit, l-au răpus și urlau de bucurie.

Însă n-a fost pe voia lor. Înțelegînd primejdia, frații Preda și Stroe Buzescu au sărit, într-o clipită, în ajutorul voievodului. Rotînd paloșul, vijelios, Stroe a tăiat capul spahiului care înfigea sulita în trupul Măriei-sale. Tot fulgerător de repede, Preda i-a doborît pe ceilalți dușmani. Scapat de primejdia morții, Mihai-Vodă n-a spus nimănui că avea rană grea și usturătoare. Ci, cu putere înzecită, a frînt sulita în bucăți, a aruncat-o în capul spahiilor, a smuls un iatagan de la un alt turc și a continuat lupta pînă a răpus dușmanii și a dobîndit victoria.

Dezvoltarea Țărilor Române și lupta lor împotriva dominației străine

Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir

Încă înainte de anul 1700, Imperiul otoman da semne de slăbiciune. Pe tronul din Istanbul se urcau sultani nevrednici, care duceau o viață de risipă. Armatele erau slab conduse. La rîndul lor, popoarele subjugate de Imperiul otoman rîvneau să-și cucerească libertatea și se răzvrăteau tot mai des și mai îndîrjit. Tot acum, Austria și Rusia căutau să alunge stăpînirea otomană din Europa.

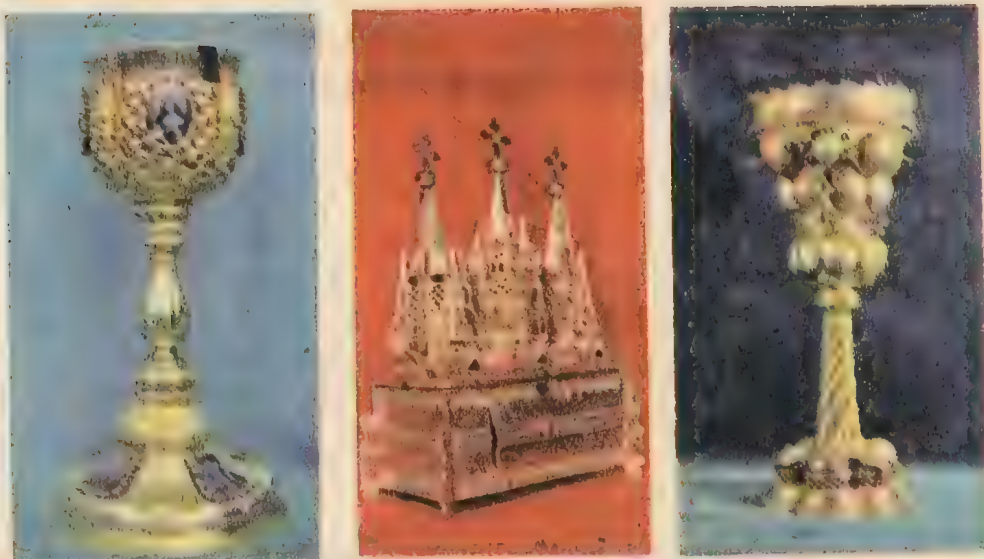
O domnie strălucită. Unul dintre cei mai de seamă domnitori ai Țării Românești a fost **Constantin Brîncoveanu**. El nu voia să fie domn. Dar cînd boierii l-au pus, a căutat să fie printre cei mai vrednici de cinstire. A domnit 26 de ani

Constantin Brîncoveanu.

Dimitrie Cantemir.

Obiecte de aur lucrate cu multă măiestrie în Țările Române.

(1688—1714). A fost o domnie lungă într-o vreme nespus de grea, cînd turcii se luptau cu austriecii și cu rușii chiar pe pămîntul țării noastre.

În acest timp, sultanul, ca să aibă cu ce-și întreține armatele, a pus mereu biruri noi și grele pe spinarea poporului român. Căuta să scoată din țară cît mai multe cereale, vite și, mai ales, cît mai mult aur.

Constantin Brîncoveanu s-a dovedit un iscusit conducător. El a căutat să ferească țara de prădăciunile oștirilor străine, turcești și austriece, și să cîștige cît mai multă independență.

Dorind să scape țara de turci, Constantin Brîncoveanu a făcut o înțelegere secretă cu țarul Petru al Rusiei. Au hotărît ca, atunci cînd țarul va ajunge cu armata la granița Țării Românești, Brîncoveanu să-l sprijine cu oastea lui și cu hrană pentru armata rusă. Aflînd despre această înțelegere, sultanul a hotărît să-l piardă pe Constantin Brîncoveanu. Folosind și pîra unor boieri care-l urau pe acest domn, sultanul l-a mazilit, adică l-a scos din domnie și l-a dus la Istanbul. Aici călăii l-au ucis o dată cu cei patru feciori. Asemenea cruzime nemaipomenită a îngrozit lumea. Constantin Brîncoveanu a murit nevinovat. S-a jertfit în marea lui dorință de a elibera țara de jug străin.

Palatul de la Mogoșoala (construit în vremea lui Constantin Brîncoveanu).

Lupta lui Dimitrie Cantemir pentru eliberarea Moldovei.

Crescut la Istanbul, ca ostatic, **Dimitrie Cantemir** a urmat multe școli înalte. Vorbea și scria frumos, în mai multe limbi.

A ajuns unul dintre cei mai străluciți învățați ai vremii. De asemenea, el a cunoscut îndeaproape suferințele poporului român subjugat de turci și nutrea nădejdea de a-l mîntui de ele, eliberînd țara de sub stăpînirea otomană.

De aceea, îndată ce a ajuns domn, în anul 1710, s-a înțeles cu țarul Petru al Rusiei să lupte împreună împotriva turcilor. La chemarea voievodului, poporul a sărit la luptă, cu mic cu mare. A venit și un pîlc de oșteni munteni trimis, în ascuns, de Constantin Brîncoveanu. Bătălia s-a dat la **Stănilești**, lîngă Prut. Patru zile atacurile turcilor au fost respinse. Pînă la urmă, țarul Petru, înfrînt, a cerut pace. Armata rusească s-a retras din Moldova. Dimitrie Cantemir a trebuit să părăsească țara și să se adăpostească în Rusia.

Cu toate că a domnit foarte puțin, numele lui s-a înscris, totuși, în istorie, în șirul luptătorilor pentru independență și libertate.

Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir au fost și mari protectori ai culturii. În timpul lui Brîncoveanu s-au construit palate frumoase ca cel de la Mogoșoala și mănăstiri ca cea de la Hurez, adevărate opere de artă cunoscute azi

pînă departe în lume. La rîndul lui, Dimitrie Cantemir a scris cărți foarte interesante, în care înfățișează geografia Moldovei și istoria poporului român. El s-a numărat printre învățații cei mai de seamă ai vremii sale.

Domniile fanariote. După domnia lui Dimitrie Cantemir și a lui Constantin Brîncoveanu, turcii nu mai aveau încredere în domniile români. Nu se mai bizuiau nici în aceia care au crescut ostatici la ei, în Istanbul și nici chiar în cei care plăteau daruri multe și făceau fel de fel de făgăduieli de supunere.

Fără a mai ține seama de dorințele boierilor, sultanul a început să trimită domni străini, de obicei de neam grec. Ei s-au numit **fanarioți**, după numele unui cartier din Istanbul, numit **Fanar**, unde au locuit o parte din acești domnitori. Cei mai mulți au luat conducerea Țărilor Române numai ca să se îmbogățească repede și să plece înapoi în Fanar.

Schimbările domnilor se făceau foarte des. Rar domnie care să dureze mai mult de trei ani. La schimbarea domniei, ei plăteau daruri foarte mari sultanilor și vizirilor.

Domnitorii fanarioți au adus cu ei ajutoare, dregători, judecători, oameni dintre rudeniile lor care să strîngă birurile. Acestora le-au dăruit moșii cu sate de șerbi — așa că numărul boierilor asupritori a crescut și mai mult. Între boierii români și cei greci au fost dese certuri pentru putere. Astfel, vreme de o sută de ani, la exploatarea boierilor pămînteni s-a adăugat asuprirea domnitorilor fanarioți.

Întrebări

- Care este însemnătatea domniei lui Constantin Brîncoveanu?
- De ce l-a ucis sultanul pe Brîncoveanu?
- Cum trăia poporul în timpul domniilor fanariote?

LECTURĂ

Năpraznica moarte a lui Constantin Brîncoveanu

În acea zi limpede de 4 aprilie 1714, un trimis al sultanului intra în Palatul domnesc din București. Se vedea după înfățișare că aducea vești proaste. Brîncoveanu l-a ieșit în întîmpinare. A cerat să zîmbească. Dar aga a spus cu asprime:

— Sultanul a aflat că încerci să scoți țara de sub stăpînirea luminății sale. De aceea a poruncit să fii mazilit.

— Sînt gata a-mi apăra țara, cu arma! a răspuns Brîncoveanu cu demnitate.

— Nu poți, a rînjit aga. Zece mii de soldați turci și tătari stau gata să se repeadă asupra Bucureștiului.

Amenințarea a speriat pe boieri. Au prins a șovăi. Aga s-a arătat atunci și mai aspru. L-a pus domn pe un boier dușman al lui Brîncoveanu și s-a răstit trufaș:

— Acum cînd nu mai ești domn, poruncesc să pleci, cu toată casa ta, cu feciorii și ginerii tăi la Istanbul.

După trei săptămîni, trăsura lui Brîncoveanu, înconjurată de zeci de spahii turci, oprea în poarta închisorii celor 7 turnuri din Istanbul. În lunile mai și iulie l-au chinuit cumplit pe vodă Brîncoveanu să spună unde își ascunsese averile. Într-o zi i s-a așezat pe umeri „caftanul iertării”. Și, o vreme, a sperat că va scăpa cu zile.

În dimineața zilei de 15 august 1714, Brîncoveanu împlinea șazeci de ani. Se gîdea că poate va dobîndi eliberarea. Va fi sărac, dar slobod. În adevăr, l-au scos din închisoare și l-au dus spre palatul sultanului. În loc însă să-l înfățișeze sultanului, paznicii l-au oprit în piața palatului. L-au dezbrăcat, l-au descălțat și i-au pus o cămașă albă; cămașa osîndiților la moarte. Apoi l-au urcat pe un pod înalt, numit eșafod. Aici se afla călăul cu o secure mare și grea, lîngă un trunchi gros. Îndată au fost aduși și cei patru feciori ai lui Brîncoveanu, tot desculți și îmbrăcați în cămăși albe. După vreun ceas a apărut și sultanul, în straie strălucitoare, cu mare alai. S-a așezat pe un jilț aurit, să privească osînda.

— Tăiați capul ghiaurului! Lui și copiilor lui! a poruncit un vizir. Începeți cu copiii!

Călăul l-a înșfăcat întîi pe Matei, un flăcăiandru frumos și zvelt.

— Tată, eu mă fac turc, dacă-mi cruță viața... s-a rugat el. Am doar șaptesprezece ani...

— Fiule, mori în legea ta, pentru țara ta, l-a povăuit Brîncoveanu.

În scurt, capul tînarului fecior de domn a căzut sub securea călăului. A cazut, apoi, și capul celorlalți. Radu, Ștefan și Constantin. În cămașă albă a osîndiților, cu părul sur, cu picioarele goale, Brîncoveanu a stat împletit. N-a mai rostit nici un cuvînt. Știa că sultanul s-ar fi bucurat mult dacă l-ar fi văzut plîngînd ori vîitîndu-se. Chiar călăul a rămas impresionat de atîta stăpînire de sine și tărie sufletească.

— Capetele ghiaurilor să fie ținute de poarta cea mare a Seraiului! a poruncit sultanul furios, iar trupurile lor să fie plimbate prin tot Istanbulul. Să se înfioare toți ghiaurii!

Ienicerii au împlinit porunca sultanului. Cînd s-a lăsat întunericul le-au aruncat trupurile în mare. Cîțiva prieteni le-au pescuit din apă și le-au îngropat, ceva mai tîrziu, în biserica Sf. Gheorghe din București.

Deosebit de impresionat de moartea lui Constantin Brîncoveanu, poporul nu l-a uitat niciodată și a povestit uciderea sa în versuri pline de durere și minie împotriva asupritorilor.

Marea răscoală condusă de Horea, Cloșca și Crișan

În vremea cînd în Țara Românească domnea Constantin Brîncoveanu, Transilvania a fost ocupată de Imperiul habsburgic. La început, românii au crezut că sub habsburgi vor avea un trai mai ușor. S-au înșelat însă. Asuprirea și birurile au fost mai grele ca în timpul stăpînirii turcești.

Cauzele răscoalei din anul 1784. Țăranii transilvăneni, crunt exploatați de nobilii maghiari, au dus o viață foarte grea. Erau siliți să muncească pe moșii, fără plată, cîte 3—4 zile pe săptămînă. Dările erau tot mari și numeroase. Dar și mai aspră era viața moșilor, locuitori din Munții Apuseni. Aveau pămînt puțin și sărac. Mulți lucrau în mine, în pădure, sau făceau ciubere. De la o vreme însă, nobilii nu le-au mai îngăduit să taie lemne, nici să-și vîndă ciuberele în tîrguri fără a plăti taxe mari.

Deși românii erau cei mai vechi și cei mai mulți locuitori ai Transilvaniei nu aveau nici un fel de drepturi.

În mai multe rînduri, țăranii din Munții Apuseni au trimis soli la împărat să ceară dreptate. Cel mai priceput în asemenea soli și mai îndrăzneț conducător al țăranilor s-a dovedit a fi **Nicola Ursu**. Oamenii îi ziceau **Horea**, pentru că horea, adică zicea sau cînta frumos din fluier.

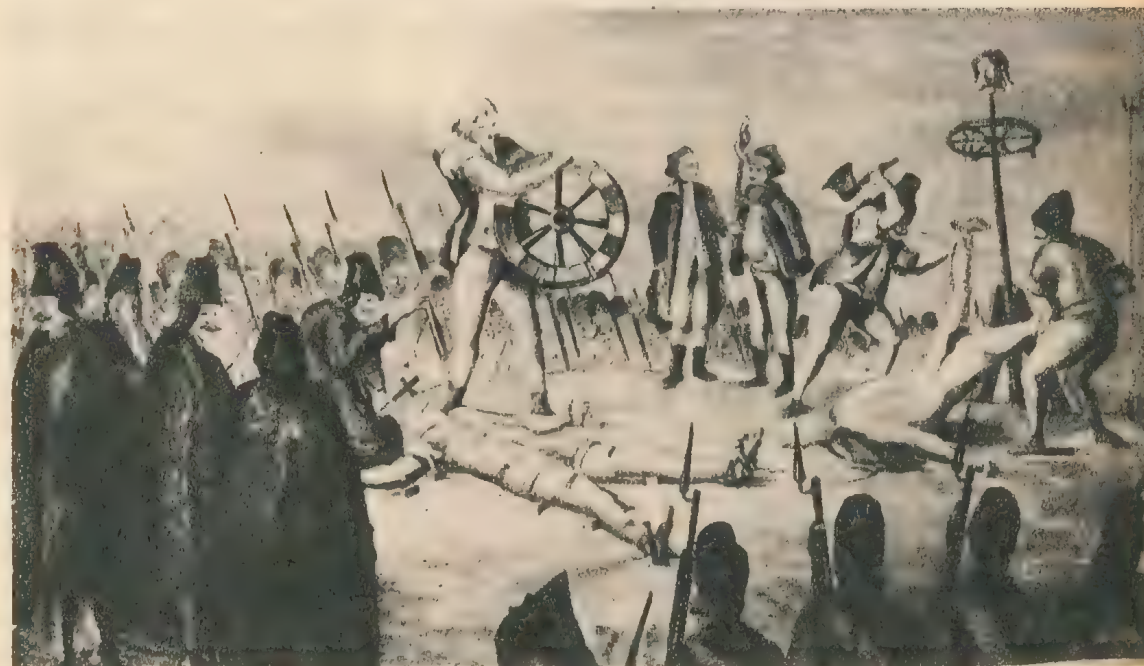
Cum s-a desfășurat răscoala. Împăratul, deși le făgăduia dreptate și libertate, de cuvînt nu se ținea. Văzînd așa, Horea împreună cu încă doi prieteni, **Cloșca și Crișan**, a pornit răscoala. Să cucerească prin arme ceea ce împăratul și nobilii nu le dădeau de bună voie. Înarmați cu topoare, furci și coase, țăranii s-au pornit ca o furtună să-și dobîndească dreptatea socială și libertatea națională. Au dat foc palatelor și au zdrobit cetele armate ale nobililor întîlnite în cale. Nespus de repede, răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan s-a întins în cea mai mare parte a Transilvaniei. Cînd a ajuns în părțile Turdei sau ale Tîrnavelor s-au alăturat și țăranii maghiari și sași. Horea era numit de către popor rege al Daciei. Speriat, împăratul a trimis în ajutorul nobililor armată numeroasă și tunuri multe. Luptînd cu arme primitive, pe vremea grea de iarnă, răsculații au fost înfrinți. Cete, cete, ei s-au retras fie la vetrele lor, fie în munți, în desișul codrilor, cu gîndul să pornească lupta din nou, îndată ce s-o desprimăvăra.

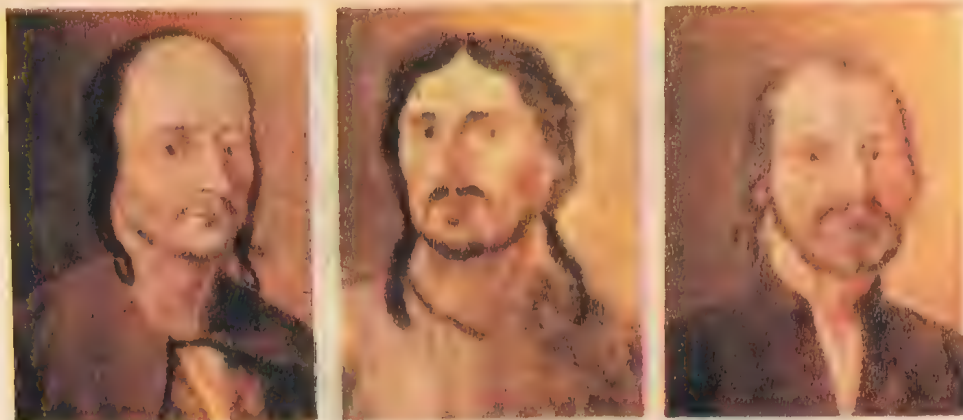
Horea
în mijlocul
răsculaților.

Schinguirea lui Horea și Cloșca. Ca să pună mîna cît mai repede pe căpeteniile răscoalei, nobilii au pus un premiu de 300 de galbeni pe capul lui Horea. Un trădător a dezvăluit

Schinguirea și moartea lui Horea și Cloșca.

Horea, Cloșca și Crișan.

jandarmilor împărătești ascunzătoarea unde se aflau căpeteniile răscoalei. Așa i-a prins și întemnițat în cetatea Alba Iulia. Știind ce-l așteaptă, Crișan s-a spânzurat, în închisoare, cu nojițele de la opinci. Pe Horea și Cloșca nobilii i-au purtat, în lanțuri, prin fața țăranilor adunați cu de-a sila la Alba Iulia. Apoi i-au urcat pe un pod înalt și le-au strivit trupurile cu roata. În ciuda celor mai cumplite dureri, n-au scos nici un geamăt. Doar atunci când a simțit că-l părăsesc puterile, Horea a strigat:

— Mor pentru popor!

Neputîndu-și potoli setea de răzbunare, nobilii au poruncit să fie tăiate în bucăți trupurile căpeteniilor răscoalei și înfipite în porțile cetății Alba Iulia.

Cu toate asemenea cruzimi, poporul nu s-a înfricoșat. Dimpotrivă: a cîntat vitejia și jertfa luptătorilor din 1784:

«Pîn-a fost Horea-mpărat,
Domnii nu s-au desculțat,
Nici în pat nu s-au culcat,
Nici la masă n-au mîncat.

Cît fu Horea căpitan
Și domnii purtau suman
Pînă ce fu Horea crai,
Pe domnie era vai!...»

Răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan a obligat pe nobili și pe împărat să dea unele libertăți.

Întrebări

- Din ce pricină s-au răscolat țăranii în 1784?
- Cum s-a desfășurat răscoala lui Horea?
- Cu sfîrșitul cui se aseamănă sfîrșitul lui Horea?

Onuț al lui Florea

Cînd răsculații au pornit din satul Bucium, Onuț al lui Florea s-a ținut după dinșii. Pe drum, în popasuri, sta de o parte, cuvîncios și cuminț. Cînd oamenii se aflau în luptă, le aducea apă cu ulciorul. Asta era «misiunea» lui. Cîteodată, se strecura înainte și afla știri despre cetele nobililor. Altădată se urca în cîte un copac și de acolo scruta zarea, să afle mișcările nobililor. De cele mai multe ori a fost de mare folos răsculaților.

Tot coborînd la vale, țăranii răsculați, conduși de Crișan, au ajuns la Deva, pe-o vreme rece, cu vînt tăios, înghețat și cu zăpada spulberată. Crișan a văzut că orașul era apărat de multă soldăție împărătească, înarmată pînă în dinți. Totuși a pornit asaltul. Onuț al lui Florea s-a urcat într-un ulm înalt și de-acolo vestea:

— Bade Crișan, atacă dinspre dreapta!... Vine un pîlc de călăreți drept din față!

Țăranii foloseau știrile date de Onuț și se apărau mai ușor ori atacau mai cu spor.

Tremura de frig băiețașul nostru. Mîinile îi amortiseră, încheștate pe crengi. Buzele i se umflaseră și se îngreuiaseră, că parcă nici nu le mai putea mișca să rostească vreun cuvînt. Numai ochii i se roteau harnici și neosteniți, pînditori, ca ochii șoimului, spre toate zările. Gloanțele soldaților împărătești secerau tot mai mulți dintre țărani. Nimeni nu da îndărăt. Toți năzuiau din răspuțeri să intre în oraș, să se răfuiască acolo cu nobilimea.

Ningea tot mai des și lui Onuț îi venea să chiuie de bucurie cînd văzu că ai lui dobîndesc izbînda. Și chiar ar fi chiuit dacă, pe Valea Mureșului, n-ar fi zărit trei pîlcuri mari de călăreți. Veneau galop, cu sulile întinse înainte, ca pentru atac.

— Vin! a strigat Onuț cu deznădejde. Lovesc călăreții din spate!... Sînt mulți! Tare mulți!

Crișan și alții care au auzit glasul lui Onuț au întors privirile și au văzut primejdia. S-au tras mai spre stînga, în mare grabă, ferindu-se de izbirea din spate. Dar n-au putut scăpa toți. Mulți au căzut răpuși de sulită și de glonț. Măcar că-i clănțăneau dinții de frig și de spaimă, Onuț tot mai striga:

— Ferește, bade Mihail!... Spre dreapta... Și dumneata, bădiță Necula, la stînga... Așa, într-acolo nu-i nimeni!

Lupta a mai durat încă mai mult de un ceas. O parte din răsculați s-au putut retrage spre lunca Mureșului. Cei prinși în încheștarea luptei au fost uciși.

Pe Onuț l-au împușcat doi soldați împărătești, doborîndu-l din ulm, în omătul înroșit de sînge.

Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu

Poporul român gemea sub stăpînirea domnilor fanarioți, slujitori plecați ai sultanului. Suferințele nu mai puteau fi îndurate. Ele nu mai puteau fi îndepărtate decît prin ridicarea la luptă a poporului, adică prin **revoluție**. Prin revoluție poporul caută să doboare, din temelie, vechile rînduiri și să le înlocuiască prin altele noi, mai bune. Dar ca să poată lupta, poporul avea nevoie de un conducător priceput și viteaz.

Tudor Vladimirescu. În adevăr, la începutul veacului al XIX-lea, din rîndul poporului s-a ridicat un om deosebit, dornic să scoată țara și poporul din mizerie și să-i alunge pe domnii fanarioți. Se numea **Tudor**. Și pentru că se născuse în satul Vladimir din Oltenia și-a zis **Vladimirescu**. Învățase carte. Se ocupase cu negustoria de vite. Se ciocnise de multe ori cu turcii prădalnici veniți de peste Dunăre. Întovărașit de pandurii olteni, Tudor ajutase pe sîrbii răsculați împotriva otomanilor. Pentru priceperea și vitejia lui, Tudor a fost decorat și făcut ofițer. Bărbat dîrz, aspru și hotărît, pătruns de simțul dreptății și al demnității, el nu putea îndura trufia și asuprirea boierească. Ura pe boieri și iubea poporul asuprit. Nutrea marele gînd de a face dreptate țării, adică de a cuceri libertatea socială și națională a poporului român.

Așa că, în iarna anului 1821, Tudor Vladimirescu a înălțat steagul luptei răzvrătind întregul popor. *«Veniți dar fraților cu toții, cu răul să pierdem pe cei răi, care aveți arme cu arme, care nu - faceți furci de fier și lănci și veniți. Că ne-a june, fraților, atîta vreme de cînd lacrimile noastre nu s-au mai uscat».*

Tudor conduce țara în numele poporului. Răsculații conduși de Tudor Vladimirescu au pornit din Oltenia. Pe drum li s-au alăturat cei asupriți de boieri și de turci. Ajutat de panduri, Tudor și-a făcut o adevărată oștire și s-a îndreptat spre București. Însăpămîntați, marii boieri au fugit peste graniță. Înfîngînd oastea trimisă împotriva-i, Tudor Vladimirescu a intrat în capitala țării. Poporul l-a primit cu nespusă bucurie. El și-a asemuit conducătorul cu voievozii care ridicaseră odinioară țara la luptă pentru libertate. De aceea l-a zis *«domnul Tudor»*.

Tudor Vladimirescu.

Astfel, în primăvara anului 1821, Tudor Vladimirescu a ocîrmuit țara în numele poporului. El se pregătea să facă dreptate, să ușureze viața celor mulți și să scape țara de stăpînire turcească.

În același timp, dinspre Moldova venea armata Eteriei. Aceasta era o asociație grecească care urmărea să răscuale pe greci și alte popoare din Balcani împotriva stăpînirii turcești.

Mișeleasca ucidere a lui Tudor. Speriați de puterea poporului ocîrmuit de Tudor Vladimirescu, boierii au chemat pe turci în ajutor, iar sultanul s-a și grăbit să trimită armată asupra Bucureștiului. Vrînd să cruțe Capitala de distrugerile unui război, să-și unească forțele cu ale eteriștilor și să lupte împreună împotriva turcilor, Tudor s-a retras spre Golești. Aici, ascultînd pîra mîncinoasă a boierilor, eteriștii l-au crezut trădător, l-au prins și l-au ucis. Trupul i l-au aruncat într-o fîntînă părăsită. Astfel, turcilor le-a fost ușor să înfrîngă și să risipească oastea răsculaților, atît a celei române cît și a grecilor eteriști.

Boierii s-au întors din pribegie și, sub ocrotirea turcilor, au continuat stăpînirea asupritoare.

Pandurii lui Tudor trec Oltul îndreptându-se spre București.

Totuși, revoluția condusă de Tudor Vladimirescu a avut o deosebită însemnătate pentru viața tuturor românilor. Răsunetul ei s-a întins atât în Moldova, cât și în Transilvania; frații transilvăneni îi ziceau „domnul Tudoraș” și așteptau să vină cu „oastea cea mare” să-i scape de stăpânirea străină a grofilor și a austrieilor.

După revoluție, sultanul n-a mai numit domnitori fana-rioți ci, atât în Moldova, cât și în Țara Românească, a numit „domni pămînteni”, adică dintre boierii români. Aceasta a ușurat întrucîtva viața poporului, iar țara s-a simțit mai liberă.

Întrebări

- Ce fel de om era Tudor Vladimirescu?
- Povestii desfășurarea revoluției din 1821.
- Ce însemnătate are revoluția din 1821?

Dreptatea lui Tudor

Se spun multe despre felul cum făcea Tudor dreptate norodului. Iată o întâmplare de acest fel: Cînd a ajuns cu pandurii în apropiere de Craiova, lui Tudor i-a venit știrea că un boier din neamul Bălșeștilor a prins șase țărani, i-a legat cu mîinile la spate, i-a bătut cumplit și acum îi ținea cu capul în jug sub fum de băligar și de ardei. A trimis Tudor în goană un căpitan de-al său, la conacul boierului, să afle adevărul. Căpitanul a găsit, alături de cei șase țărani, și o fetișcană, pusă și ea cu gîtul în jug. Toți tușeau și urlau de usturimea fumului.

— Ce-au făcut, jupîne, de l-ai osîndit cu atîta făr'de milă? a întrebat căpitanul de panduri.

— Au cutezat a se gîndi la răscoală! Zic că-l așteaptă pe acel lotru, Tudor din Vladimir, să-mi la moșia și conacul.

Căpitanul s-a uitat, cu luare aminte, la cei șapte osîndiți. Fata aproape leșinase. Părul îi atîrna despletit. Obrajii, înnegriți de lacrimi și de fum.

— Cum te cheamă? a întrebat căpitanul. Dar fata n-a putut răspunde. A gemut doar, sfișietor de dureros.

— Tilhăroaica asta-l Tința, fata lui Todiraș. A îndemnat satul la răscoală! a răcnit boierul.

Căpitanul a încălecat și a galopat pînă la tabără. I-a spus lui Tudor ce a văzut.

— După mine! a făcut Tudor semn la zece panduri.

Și, împreună cu căpitanul, au galopat pînă la conacul boierilor Bălșescu.

Casa în care s-a născut Tudor Vladimirescu.

— Boierule, norodul îți poruncește să scoți oamenii de la osîndă! a strigat Tudor, oprind calul în fața cerdacului.

— Nu vreau! a urlat boierul, și a pus mîna pe pușcă să traga asupra lui Tudor.

— Lasă arma, boierule! Că noi avem flinte mai bune și mai multe...

În adevăr, văzînd zece flinte pandurești toate ațintite asupra lui, Bălșescu a lăsat arma în jos. Și așa cum l-a poruncit Tudor a coborît din cerdac și a dezlegat oamenii osîndiți la afumare. A început cu Tîncă. Pandurii au descălecat și-au ajutat-o să scoată gîtul din jug, să răsufle aer proaspăt și să se spele ca să scape de usturimea fumului de ardei. Nu putea vorbi, iar pe Tudor îl vedea doar ca prin ceață, atît îi erau ochii de umflați și de roșii. Totuși a luat seama că boierul a tras două pistoale de la brîu și le-a îndreptat asupra lui Tudor. Mută, Tîncă s-a năpustit asupra boierului, drept în clipa cînd cocoșele pistoalelor atingeau capsele. Un glonț a șuierat pe la urechea Vladimirescului. Altul a atins umărul stîng al Tîncăi și-a nimerit în creanga unui copac, turtindu-se acolo.

În liniștea care s-a statornicit, o clipă, în ograda conacului, Tudor a strîns friul calului și-a poruncit aspru:

— Legați-l și puneți-l cu mutra-n fum de ardei!

Într-o clipă, pandurii au pus pe boier cu gîtul în jugul de unde dezlegaseră țărani.

— Fetițo, a surîs Vladimirescu, ațîță focul, să afle și dumnealui baș-boierul ce dulce-i fumul de ardei...

Tîncă a împlinit porunca. După ce și-a legat umărul sîngerat de glonț, a mers cu pandurii lui Tudor, așa cum au mers toți țărani din satele Olteniei. Pe boier l-au lăsat acolo, în jug, să urle de usturime.

Revoluția de la 1848 în Țările Române

Din an în an și din veac în veac am ajuns cu istoria poporului român în preajma anului 1848. Acest an este foarte însemnat în istorie, pentru că atunci a izbucnit o mare revoluție care a cuprins întregul teritoriu românesc, așa după cum cuprinsese și majoritatea țărilor europene.

În Țările Române revoluția a urmărit aceleași țeluri: **dreptate socială, libertate și unitate națională.**

Situația Țărilor Române în preajma anului 1848. Munca stăruitoare a poporului a făcut ca în Țările Române să sporească bogățiile. A crescut numărul locuitorilor. S-a răspîndit tot mai mult cultura. Românii au învățat să iubească tot mai mult patria; au devenit mîndri de originea lor străveche daco-romană; doreau tot mai mult să trăiască liberi în statul lor unit, național.

În acest timp, Imperiul otoman devenea tot mai slab. Faptul acesta ajuta pe români să cîștige o oarecare independență. Mai întîi, comerțul a devenit liber și s-a dezvoltat repede. Apoi, mai ales la orașe, s-au deschis ateliere mai mari

Vasile Alecsandri și Mihail Kogălniceanu.

și fabrici. Stăpînii fabricilor, negustorii și cei care aveau mulți bani au format **burghezia**. Burghezia dorea să ia conducerea țării din mîna boierilor români și a nobililor maghiari din Transilvania. Deși erau cei mai vechi și cei mai numeroși pe aceste meleaguri, românii transilvăneni nu aveau încă nici drepturi, nici libertăți asemănătoare cu ale celorlalte popoare din Imperiul austriac. În lupta ei, burghezia era ajutată și de cărturari, tot mai numeroși și mai bine pregătiți. Prin școli, prin scrierile lor, cărturarii arătau că, deși trăia despărțit, poporul român era unul, cu aceeași istorie și cu aceleași dorințe de viitor.

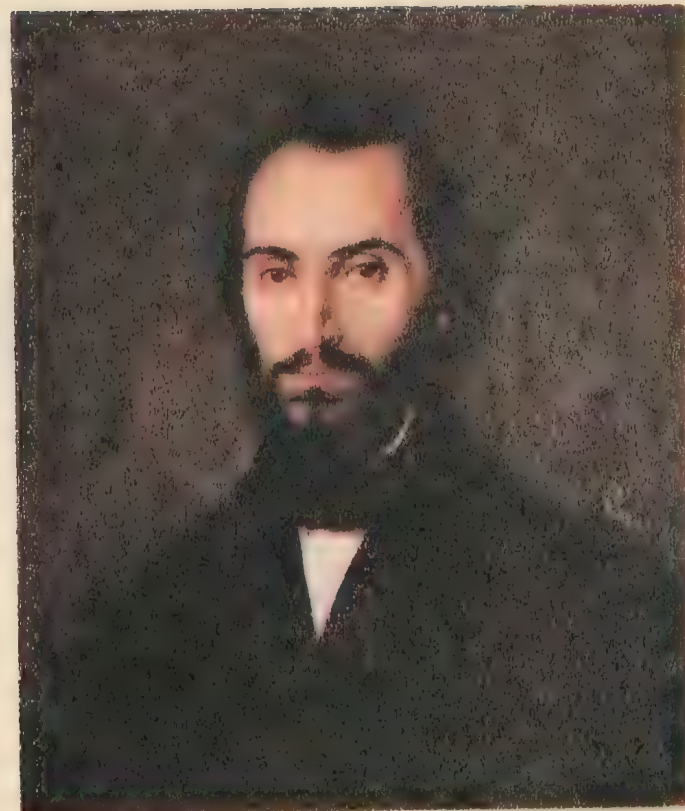
În 1848, burghezi, cărturari, meseriași, muncitori și țărani de pe întreg pămîntul românesc, au ridicat, cu toții, steagul luptei pentru alungarea boierilor și a nobililor de la conducerea țării.

Reprezentanți de seamă ai revoluției. În 1848, în fruntea poporului român s-a ridicat un număr mare de revoluționari patrioți, care s-au dăruit cu totul luptei pentru apărarea țării

Orașul Iași în 1845.

Nicolae Bălcescu.

și pentru a cuceri drepturi pentru popor. Dintre cei mai de seamă a fost **Nicolae Bălcescu**, **Gheorghe Magheru** în Țara Românească. Ei erau prieteni cu **Mihail Kogălniceanu**, **Vasile Alecsandri** și **Alexandru Cuza** din Moldova, precum și cu **Avram Iancu** și **Eftimie Murgu** din Transilvania. Împotriva tiraniei austriece s-au ridicat, de asemenea, secuii, din rîndurile cărora s-a remarcat **Gábor Áron** și sașii, în frunte cu cărturarul **Stephan Ludwig Roth**.

În numele poporului ei cereau: desființarea iobăgiei, împrumutarea țăranilor cu pămînt, drepturi egale pentru toți locuitorii țării. Totodată, poporul voia să scuture și jugul străin, turcesc și austriac și să se unească într-un singur stat.

Izbucnirea și desfășurarea revoluției. Revoluția a început mai întâi în Moldova, în martie 1848, dar a fost înăbușită înainte de a cuprinde toată țara.

Scăpînd de sub paza zbirilor domniei, capii revoluției au trecut în Transilvania sau în Țara Românească și au participat la revoluția de acolo.

Grup de revoluționari din 1848.

Avram Iancu

Simion Bărnuțiu

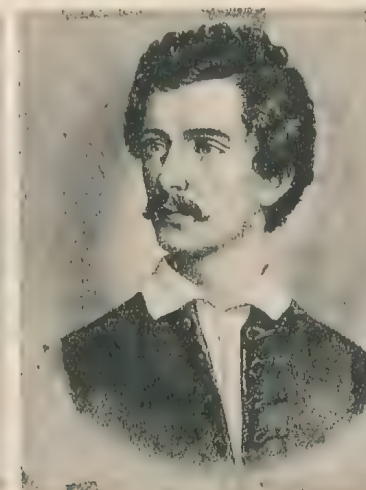
Gheorghe Barițiu

Românii din Transilvania s-au bucurat că popoarele Europei s-au ridicat împotriva asupririi habsburgice și nădăduiau ca soarele dreptății să răsară și pentru ei. Dar, în loc să-i lase pe români să-și hotărască singuri soarta, guvernul revoluționar maghiar a plănuțit să înglobeze Transilvania la Ungaria.

Eftimie Murgu

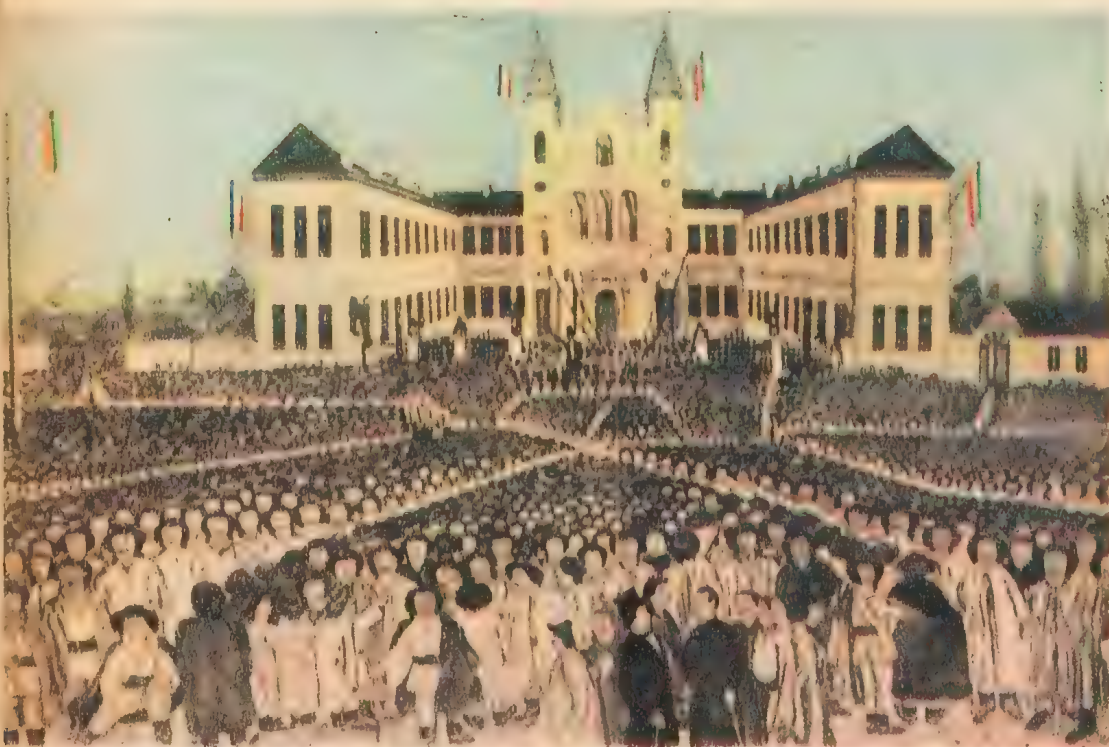

Sándor Petöfi

Stephan Ludwig Roth

Adunarea Națională de la Blaj.

La 3 mai 1848 s-au adunat la **Blaj** peste 40 000 de oameni, țărani, meseriași, intelectuali. Au venit și fruntași revoluționari din Moldova și Țara Românească. Toți aveau steagul tricolor românesc: roșu, galben și albastru, simbol al libertății și al unirii.

Conducătorii revoluției au vorbit mulțimii adunate pe Cîmpia Libertății despre suferințele îndurate de poporul român de-a lungul istoriei. Toți au strigat într-un glas: «Să se desființeze iobăgia și asuprirea națională! Să se deschidă școli superioare în grai românesc și să se dea libertate și egalitate românilor»; au cerut, totodată, și unirea întregului nostru popor într-o singură țară.

La 9 iunie 1848 a izbucnit revoluția și în Țara Românească. Aici revoluționarii au ținut o mare adunare la **Islaz**, lângă Turnu-Măgurele, care a adoptat un important program de reforme. În zilele următoare s-au ridicat la luptă cele mai multe județe ale țării. La București, poporul a ținut o mare adunare revoluționară, pe **Cîmpia Libertății** de la Filaret.

Temîndu-se, domnitorul a fugit din țară. Conducerea țării a intrat în mîna revoluționarilor, care au alcătuit **guvernul provizoriu**.

Cu multă încredere în sine și în popor, guvernul s-a pregătit să aplice reformele adoptate la Islaz. Adică: să desființeze iobăgia și să împrădiatască țăranii, să dea libertate presei, să ajute dezvoltarea industriei și a comerțului, să deschidă cît mai multe școli pentru fiii poporului și să întocmească legea de bază a țării, **Constituția**. Dar, din pricina împotrivirii boierilor, guvernul n-a putut aplica imediat reformele propuse. Și, mai ales, a întîrziat împrădiatirea țăranilor și n-a dat arme poporului pentru a alcătui o armată revoluționară cu care să-i înfrunte pe dușmanii dinăuntru și din afară.

Astfel, boierimea a avut răgaz să cheme în ajutor armata otomană, care a trecut Dunărea pe la Giurgiu și s-a îndreptat spre București. Populația Capitalei, condusă de revoluționari, s-a apărut. Pe **Dealul Spirei**, pompierii s-au luptat eroic. În același timp și armata țaristă a trecut Milcovul ca să înăbușe revoluția.

Luptele din Dealul Spirei.

Fruntașii revoluției au fost arestați și trimiși la închisoare. Pe drum, ajutați de câțiva oameni de încredere, patrioți, au izbutit să scape.

În locul guvernului revoluționar, sultanul a pus la conducerea țării un boier credincios lui.

Lupta lui Avram Iancu și Nicolae Bălcescu pentru unirea revoluționarilor. În Transilvania revoluția a continuat și în anul 1849. Guvernul maghiar a nesocotit dorințele românilor adunați la Blaj. Nobilii maghiari n-au vrut să elibereze pe iobagi, iar pe cei care au încercat să-și ia pământul cu forța, nobilii i-au împușcat fără milă.

Refugiat din Țara Românească, Nicolae Bălcescu a mers de mai multe ori la guvernul maghiar și în Munții Apuseni, la Avram Iancu, ca să împace conducătorii celor două revoluții. El se bizuia pe faptul că și unii revoluționari maghiari erau pentru înfrățirea popoarelor în lupta împotriva tiraniei. Însuflețit de această idee, Bălcescu a înfruntat multe primejdii, din dorința lui fierbinte de a face pe români și pe unguri să se înfrățească și să lupte împreună împotriva asupririi. Iancu zicea: *«Vin cu dragă inimă alături de frații unguri, dacă recunosc drepturile națiunii române»*. Abia în vara anului 1849, conducătorii maghiari au recunoscut libertatea și dreptatea românilor.

Între timp însă, împăratul Austriei s-a înțeles cu țarul Rusiei și armatele lor puternice s-au năpustit asupra Ungariei și Transilvaniei zdrobind revoluția.

Deși a făgăduit că va da libertate românilor, împăratul Austriei l-a arestat și batjocorit pe Avram Iancu. Cu sufletul zdrobit de amărăciune și de durere, *«Craiul Munților»*, cum îi zicea poporul, a rătăcit pe plaiurile lui dragi, cîntînd din flaut, pînă și-a găsit sfîrșitul.

Însemnătatea și urmările revoluției române din 1848. În Țara Românească guvernul revoluționar a condus trei luni. El a arătat că țara poate fi cîrmuită și fără boierime. În revoluție, poporul român a înțeles că are destulă putere și pricepere ca să alunge oamenii vechii orînduiri și să întocmească o orînduire nouă, mai bună. Dar armatele austriece, turcești și țariste au înăbușit revoluția română din 1848. Totuși, ca să poată stăpîni mai departe, împăratul Austriei și domnii Țărilor Române au fost nevoiți să facă mai multe reforme. Au dat libertate industriei, comerțului și băncilor. Prin aceasta, bur-

ghezia și-a sporit puterea economică și a început să ia parte la conducerea țării.

Ideile revoluționare din 1848, amintirea faptelor eroice săvîrșite de Nicolae Bălcescu și Avram Iancu au însuflețit mult lupta poporului nostru. În curînd, el va înfăptui unirea și va cuceri independența.

- Întrebări**
- Ce schimbări s-au produs în Țările Române în preajma revoluției din 1848?
 - Care au fost cererile revoluționarilor români?
 - Ce legături au fost între revoluționarii din Țările Române?
 - Care au fost urmările revoluției de la 1848?

LECTURĂ

Cîntecul revoluționarilor

În vara aceea fierbinte din anul 1848, toate inimile clocoteau de entuziasm revoluționar. În fiecare sat și orăș, oamenii se adunau, se sfătuiau, se organizau pentru luptă.

Așa, într-o seară, în casa familiei Mureșanu din Brașov, se aflau câțiva cărturari din Transilvania, din Țara Românească și din Moldova. Printre dînșii se afla și Anton Pann. Venise cu o traistă de snoave, de vorbe de duh și de cîntece populare. După ce au aflat știri despre mersul revoluției, Andrei Mureșanu s-a ridicat în picioare și, cu glasul lui gros, oleacă aspru, a început să citească poezia *«Răsunet»*, scrisă în ziua aceea:

Deșteaptă-te române, din somnul cel de moarte
În care te-adînciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată să arătăm în lume
Că-n aste mîini mai curge un sînge de roman...

Ascultau toți absorbiți ca de-o vrajă. Nu clipea nimeni. Parcă și respirațiile se opriseră. Numai inimile băteau ca niște ciocane, în uriașe clopote de aramă. Mureșanu citea mai departe, cu tot mai aprinsă patimă:

...Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Dar noi, pătrunși la suflet de sfînta libertate,
Jurăm că vom da mîna, să fim pururea frați!

«Rasunet» pătrundea adînc în cugetul fiecăruia. Se simțeau, în adevăr, frați. La sfîrșit, toți, ca unul, au sărit în picioare. S-au îmbrățișat. S-au sărutat.

— «Jurăm că vom da mîna să fim pururea frați!» recitară cîțiva, într-un glas. Aceasta va să fie deviza de acum încolo!

Entuziasmul l-a împiedicat, o vreme, să vadă că singur Anton Pann, îngîndurat, sta de o parte, cum nu-i era obiceiul.

— Ce-l, Antoane, istețule? Nu-ți place poezia lui Mureșanu?

Anton Pann a suris, s-a ridicat în picioare; a tușit ușor și a început să cînte, cu glas puternic și cald, cum numai el știa să cînte:

Deșteaptă-te române, din somnul cel de moarte...

Din nou au amuțit, toți. Melodia sporea însutit vraja versurilor. Și, fără să știe, fiecare a început să murmure după glasul lui Anton Pann:

...Viața-n libertate ori moarte! strigă toți...

— Încă o dată! a dirijat cîntărețul. Așa!... Mai cu inimă!

Peste o jumătate de ceas, toți oaspeții din casa Mureșanilor cîntau «Răsunet». Vecinii au ieșit la ferestre. Trecătorii s-au oprit pe stradă și-au ascultat.

— Amu, de-l știm noi, a zis Andrei Mureșanu, să ieșim în stradă, să-nvățăm și poporul să-l cînte.

În seara și noaptea aceea, tot Brașovul a cîntat marșul revoluției «Deșteaptă-te române». Și de-atunci, românii nu l-au mai uitat niciodată.

Formarea statului național modern România

Unirea Moldovei cu Muntenia

Chiar dacă, veacuri de-a rîndul, stăpîniri străine i-au despărțit, românii tot s-au întîlnit pe cărările Carpaților, pe văile rîurilor, în tîrgurile țării, în luptele duse împotriva cîmpitorilor străini. Au muncit pe ogoare la fel de roditoare și au jucat în hore la fel de sprintene și de vesele. Avînd același grai, ei au cîntat aceleași doine și aceleași cîntece de vitejie. Au citit aceleași cărți. Avînd același port, s-au îmbrăcat în straie la fel de frumoase, din Maramureș la Dunăre și de la unirea Crișurilor la țarmul Mării Negre. «Unitatea Națională, scria N. Bălcescu, fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră».

Lupta pentru unirea Moldovei cu Muntenia. Revoluționarii de la 1848 au năzuit să înfăptuiască și unirea Țărilor Române. Dar n-au izbutit atunci. În anii următori, poporul întreg a luptat pentru Unire, socotind-o scopul cel mai înalt al vieții.

Deputați țărani din divanul ad-hoc.

Pribegi prin Europa, revoluționarii din 1848 au convins guvernele unor țări mari, ca Franța, Rusia sau Anglia, să ajute poporul român să se unească. Era nevoie de un asemenea ajutor, pentru că Imperiul otoman și Imperiul habsburgic, care voiau să țină și mai departe poporul nostru sub dominația lor, se împotriveau din răspuțeri. Ele susțineau că românii nici nu vor Unirea. Atunci s-au ales adunările numite «adunările ad-hoc», care să exprime în fața lumii întregi dorințele poporului. În aceste adunări au fost aleși și reprezentanți ai țărănimii. Printre aceștia se afla și înțeleptul moș **Ion Roată**, dintr-un sat din Vrancea. Deputații țărani au cerut, cu energie, unirea și împroprietărirea cu pământ a tuturor clăcășilor. Auzind asemenea dorințe, unii dintre marii boieri s-au împotrivit Unirii.

Înfăptuirea Unirii: 24 Ianuarie 1859. Dar nici marii boieri, nici sultanul, nici împăratul Austriei n-au putut înfrânge voința poporului, care a ales ca domn în Moldova pe Alexan-

Proclamarea Unirii — 24 Ianuarie 1859 (pictură).

dru Ioan Cuza, unul din fruntașii revoluției din 1848. Îndată după aceasta, la **24 Ianuarie 1859**, s-a făcut alegerea domnului și în Muntenia. Boierii potrivnici Unirii ziceau să aleagă un fost domnitor, care jurase să nu schimbe nici una din rînduiele țării. Poporul nu s-a lăsat înșelat. Orășeni, țărani, lucrători, cărturari au înconjurat clădirea în care se făcea alegerea. Ei strigau de clocotea cerul: «**Cuza și Unirea!**». Așa i-au silit pe deputați să aleagă domn al Munteniei tot pe Alexandru Ioan Cuza, domnul Moldovei. Cele două Țări Române, avînd acum un singur conducător, erau de fapt unite într-un singur stat. Așa s-a împlinit o parte din visul de aur al poporului nostru. Întregul popor român s-a bucurat de Unirea Moldovei cu Muntenia. Mulți cărturari transilvăneni au luptat alături de munteni și moldoveni ca să împlinuască Unirea. Deși Transilvania rămînea încă despărțită, românii se străduiau să realizeze Unirea deplină.

Prin Unirea din 1859, statul era mai mare și mult mai puternic, numărul locuitorilor s-a dublat și bogățiile țării au sporit. Cucerirea independenței și apoi unirea într-o singură patrie era dorința fierbinte care însușea întregul popor.

Întrebări

- De ce dorea poporul român Unirea?
- Cum s-a realizat Unirea Moldovei cu Muntenia?
- Care este însemnătatea Unirii?

Principalele reforme împlinite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza

Ales cu înflăcărare domn, la 24 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza a condus țara timp de șapte ani. Nutrind o mare dragoste de popor, el s-a străduit să biruie toate greutățile din afară și dinăuntru. Este meritul lui Cuza că l-a convins pe sultan să nu se mai împotrivescă Unirii.

Noul stat s-a numit **România**, iar capitala a fost stabilită la **București**.

Cuza-Vodă, cum îi spunea mulțimea, a făcut, în folosul poporului, mari schimbări în rînduiele țării. Marea boierime

Alexandru Ioan Cuza.

ținea însă la păstrarea vechilor rînduieli, pentru că erau mai ales în folosul ei.

Eliberarea și improprietărirea țăranilor. Mai întîi, Alexandru Ioan Cuza voia să îmbunătățească starea țăranimii. Sprijinindu-se pe popor și pe unii oameni învățați, a propus **legea agrară**. Prin această lege, țăranii erau eliberați și improprietăriți cu pămînt.

Dacă a văzut că marii boieri se împotrivesc cu înverșunare acestei legi, Cuza n-a mai ținut seama de voința lor și a

condus țara ajutat numai de Mihail Kogălniceanu și de alți oameni iubitori de popor.

Prin legea agrară, 500 000 de familii țărănești au căpătat cîte un ogor din proprietatea statului, a mănăstirilor ori a marilor boieri. Li se cuvenea acest pămînt, pentru că ei îl lucrau, de veacuri, cu multă trudă, scoțînd pîine pentru întreaga țară. De bună seamă că improprietărirea a îmbunătățit mult viața țăranilor. Totuși, marii boieri păstrau cea mai mare parte a moșiilor, iar mulți țărani erau nevoiți să muncească mai departe tot pe pămîntul boieresc.

Organizarea învățămîntului. Tot ca să ajute poporul, Cuza-Vodă a dat **legea învățămîntului** primar obligatoriu și gratuit. În orașe au fost înființate licee, iar la Iași și la București, universități. Totuși, nu existau încă școli în fiecare sat. Cărțile erau puține și scumpe. Nici învățători nu erau de ajuns. De aceea, mulți copii ai oamenilor săraci rămîneau în afara școlii.

Alexandru Ioan Cuza s-a îngrijit, de asemenea, ca armata țării să fie bine înzestrată cu armament și cu cadre ofițerești. S-a preocupat de **dezvoltarea agriculturii, a industriei și a comerțului**.

Reformele lui Cuza-Vodă, cerute de popor încă din timpul revoluției din 1848, au nemulțumit pe unii burghezi și moșieri. Aceștia l-au silit pe domn să abdice, adică să iscălească renunțarea la domnie și să plece din țară (1866).

În locul lui, burghezia și moșierimea, dornice să nu se nască certuri pentru tron, au adus un prinț din Germania, numit **Carol**.

Însemnătatea domniei lui Cuza. Deși a condus țara puțină vreme și a întâmpinat mari greutăți, Alexandru Ioan Cuza a izbutit să îndeplinească multe din dorințele cele mari ale poporului român, dorințe pentru care au luptat și revoluționarii din

Stema Principatelor Unite.

1848: unirea Moldovei cu Țara Românească și împrăștierea țărănilor. Reformele făcute de Cuza-Vodă au ajutat la dezvoltarea economică a țării. Agricultură și industria au progresat. Căile de comunicație s-au îmbunătățit. România a devenit un stat modern. De aceea, istoria îl slăvește pe Cuza-Vodă ca pe un mare patriot. Poporul l-a iubit mult și îi păstrează o neștearsă amintire. Numele lui poate sta alături de cel al lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul.

- Întrebări**
- Ce reforme mai însemnate s-au făcut în timpul lui Cuza-Vodă?
 - Cine l-a sprijinit și care au fost adversarii lui Cuza-Vodă?
 - Care este însemnătatea domniei lui?

LECTURĂ

Ocaua lui Cuza

Cuza-Vodă obișnuia adesea să se îmbrace ca un om de rînd și să se amestece prin norod. Dorea să afle el însuși cum trăiesc cei mulți. Așa, într-o zi, și-a pus căciulă și suman țărănesc, a luat două putini cu lapte acru și s-a dus în tîrg la Galați. Pasămite, aflase mărișor că unii negustori nu foloseau ocaua cea mare, așa cum hotărîse o lege din acea vreme și căreia poporul îi spunea «ocaia lui Cuza». A căutat deci «țăranul» să vîndă laptele la un băcan, despre care se spunea că n-ar fi tocmai-tocmai cinstit și că vinde cu «ocaia mică», dar nimeni nu-l putea prinde cu înșelăciunea.

— Jupîne negustor, nu-ți iau bani, s-a tocmît «țăranul», ci ne învoim ca la șase ocale de lapte să-mi dai o oca de untdelemn.

— Bine, a primit negustorul, clipind șmecher din ochi.

A luat de pe tejghea ocaua mare, «ocaia lui Cuza», și-a măsurat laptele: douăzeci și patru de ocale. A socotit că trebuie să plătească în schimb patru ocale de untdelemn.

— Caută să-mi măsoară drept, cu aceeași oca, a stăruit «țăranul».

— Nu se poate, că-i plină de lapte. Îți măsoară cu asta!

Și a scos de sub tejghea altă oca.

— Păi, ocaua asta-i mai mică, a zis «țăranul».

— Ce te pricepi tu, nepricepsitul! Ocaua-i oca și gata!

Atunci, «țăranul» a scos căciula din cap, a lepădat sumanul și s-a arătat în tunică albastră, cu epoleți aurii, ca un domnitor. Negustorul a înlemnit. De multă uimire a scăpat ocaua din mînă.

— Ei, negustorule, mai zici și-acum că nu te-am prins cu ocaua mică?

— Nu mai zic, mărișor... lertare... milă prea bună!

Cuza-Vodă a poruncit să-i lege de gît cele două ocale și să-l poarte pe uliți, să afle lumea că a căutat să înșele cumpărătorii.

— Să ridice ocalele pe rînd, să le arate lumii și să spună tare cu care va vinde și cu care n-are să mai vîndă de-aici încolo.

Străjuit de slujitori domnești, negustorul mergea pe uliți, ridica ocaua mică și striga cît îl ținea gura:

— Cu asta, nu!

Apoi, ridica ocaua mare și striga și mai tare:

— Cu asta, da!

Și așa l-au plimbat slujitorii domnești prin tot tîrgul: «Cu asta, nu!»... «Cu asta, da!»... Și l-a fost de ajuns această plimbare, ca să se facă om cinstit.

Cucerirea independenței de stat a României

Unirea și reformele din vremea domniei lui Cuza-Vodă au întărit mult temelia statului român, puterea economică și cea militară. Totuși, era un stat tînăr și încă supus sultanului. Deși tributul nu mai era acum așa de mare cum fusese altădată, plata lui ținea țara într-o situație umilitoare, împiedica dezvoltarea ei liberă după voința poporului. Firesc era ca poporul nostru să caute a scutura cu totul și definitiv jugul turcesc. Să trăiască liber.

În anul 1877 s-a pornit război mare între Rusia și Turcia. Armatele rusești au trecut prin România, la miazăzi de Dunăre. Țara noastră s-a declarat la **9 Mai 1877** independentă; apoi și-a pregătit oștirea de război.

La Plevna, armata otomană a oprit înaintarea armatei ruse. Atunci, comandantul armatei ruse a cerut ajutorul armatei române. Trupele române au trecut Dunărea și au intrat în luptă împotriva turcilor. Întreaga țară s-a bucurat. Însuflețirea patriotică nu mai avea margini. Soldații porneau veseli, cîntînd cîntece de vitejie. Acest entuziasm dovedea ardoarea cu care poporul român urmărea cucerirea independenței. Au venit și mulți tineri voluntari din Transilvania și din Bucovina, dornici să lupte pentru independența și unirea tuturor românilor.

Bătălia de la Plevna. După ce a trecut Dunărea, armata română s-a unit cu armata rusă și împreună au înconjurat **Plevna**. Aici, generalul turc Osman-pașa, cu multă armată și cu armament din belsug, se întărise ca într-o cetate. Pentru înfrângerea dușmanilor la Plevna, dorobanții, călărașii și artileriștii români au susținut lupte grele. Nu i-au înspăimântat nici ploaia de gloanțe și șrapnele dușmane, nici întăriturile, nici dârzenia cu care se apărau turcii, nici miile de morți căzuți sub parapete.

Iată cum descrie poetul Vasile Alecsandri vitejia ostașilor români în aceste lupte:

*Prin foc, prin spăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete.
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
Alah! Alah! turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crîncena redută.*

La Plevna românii s-au luptat cu vitejie, silind pe Osman-pașa să capituleze.

Roșlor — ostaș care lupta călare.

Dorobanț — ostaș care lupta pe jos.

La Plevna s-au jertfit, o dată cu mii de ostași, mulți ofițeri, ca maiorul **Gh. Șonțu** și căpitanul **Valter Mărăcineanu**.

Nu peste multă vreme, Osman-pașa a predat Plevna. Oștirea română, aliată cu armata rusă, colaborînd cu voluntarii bulgari, a mai dat bătăliile de la **Rahova**, **Smîrdan** și **Vidin**, capturînd toată armata otomană din această parte a frontului. Astfel, armata rusă a putut înainta pînă aproape de Constantinopol, silindu-l pe sultan să încheie pace.

Însemnătatea cuceririi independenței. La încheierea păcii, toate țările au recunoscut independența României, cucerită pe cîmpul de luptă. Atunci a fost eliberată și Dobrogea, străvechi pămînt românesc, răpit de turci la sfîrșitul domniei lui Mircea cel Bătrîn.

După cinci veacuri de lupte și jertfe eroice, marea bătălie pentru cucerirea independenței României s-a încheiat

Ostași români înfigind steagul victoriei pe o redută turcească.

cu victoria din 1877 — 1878. Se împlinea în sfârșit, unul din marile visuri ale întregului popor român.

Independența a făcut ca puterea economică a României să sporească repede. Cucerirea independenței a întărit

și prietenia cu popoarele vecine, care, jertfindu-se pe aceleași câmpuri de luptă, au făcut «să cînte libertatea pe malurile dunărene».

Vorbind despre acest important eveniment, tovarășul Nicolae Ceaușescu spune: «Cucerirea independenței în 1877, plătită cu sînge de ostașii și dorobanții români în redutele de la Smîrdan, Rahova și Grivița, a deschis calea unor noi împliniri ale idealurilor de libertate și progres ale poporului român».

După cucerirea și recunoașterea independenței, poporul român avea mai multe posibilități să întregască statul, eliberînd Transilvania, supusă încă dominației străine.

Întrebări

- De cînd trăiau românii sub jugul otoman?
- Cînd s-a proclamat independența României?
- Povestii despre entuziasmul românilor în războiul din 1877.
- Ce însemnătate a avut cucerirea independenței?

Jertfa a doi eroi

Ca toți ostașii din batalionul 10 de dorobanți pe care-l comanda, maiorul Gheorghe Șonțu ardea de nerăbdare să se știe pe cîmpul de luptă. Se îngrijea de fiecare soldat. Să aibă hrană și muniție. Să știe bine cum să tragă cu arma. Să se poarte în luptă dîrz și neînfîricat.

— Măi flăcăi, să știți de la mine, c-o moarte sîntem datori. Dar nu-î tot una dacă mori rîzînd ori mori jelînd, dacă mori ca un viteaz ori mori ca un laș.

La trecerea Dunării, Șonțu mergea în fruntea batalionului de dorobanți, mîndru în sa, pe-un cal roib, sprinten și focos. Ostașii îl priveau cu mîndrie, cu încredere, cu dragoste.

În ziua de 30 august 1877, românii au pornit atacul împotriva redutei Grivița. Întîi a tras artileria, împrîșcînd cu o ploaie de foc pozițiile dușmane. Pe urmă, infanteria a pornit năvalnică la atac. Batalionul de dorobanți, în frunte cu maiorul Șonțu, se afla în primele rînduri. Gornistii sunau atacul. Drapelele flîlăiau în vînt. Ostașii cu baionetele la arme mergeau înainte, tot înainte. Unii purtau scări și funii cu care să urce pe redute pînă sus, la parapetele de unde trăgeau dușmanii. Așa, ostașii au străbătut în pas alergător o distanță de mai bine de 1 km. Mai aveau puțin pînă la redute. Deodată s-a ivit în cale o rîpă alunecoasă cu mărăciniș aspru și cumplit de țepos. Aici au intrat în bătaia puștilor otomane. Un foc ucigător, o perdea nesfîrșită și neînteruptă de gloanțe secerau ostașii. Nimeni nu șovăia. Nimeni nu se speria. Nimeni nu murmură. În frunte se afla mereu maiorul Șonțu cu sabia în mînă. Gloanțele țuiau în juru-i, dar nu-l atingeau. Toți îl urmăreau cu privirile, cu pasul, cu gîndul, cu inima. Mai mult de jumătate din oamenii batalionului au căzut morți sau răniți. Dar au străbătut valea. Au ajuns lîngă redută. În frunte, tot maiorul Șonțu:

— La asalt, flăcăi! Înainte!

În clipa aceea, un glonț dușman l-a izbit în piept. Sabia a mai fulgerat o dată văzduhul și-a căzut. În cădere, Șonțu a mai strigat cu ultima răsufare:

— Înainte, flăcăi... Înainte!

O clipă, dorobanții au stat nedumeriți. Nu le venea a crede că ofițerul lor a căzut. Din urmă venea însă batalionul comandat de căpitanul Valter Mărăcineanu.

— Băieți, după mine!... Asalt!... Înainte...

Dintr-un zvicnet au ajuns sub redute. Unii au aruncat funii. Alții au pus scări și-au urcat pe redute. Luînd drapelul din mîinile portdrapelului, Mărăcineanu a urcat, primul, scara, sus, pe parapet. Soldații l-au urmat, cu avînt.

Din întăriturile lor, turcii, cuprinși de spaimă și de mînie, trăgeau glonț după glonț. Căpitanul Mărăcineanu a înfipt drapelul în redută:

— Ura! Ura!

Drept în secunda aceea un glonț i-a străpuns pieptul.

Ofițerul a căzut. Drapelul însă a rămas să fluture în vijelia luptei, chemînd parcă ostașii să-l apere. În cîteva clipe, toți dorobanții au pătruns în redută, au zdrobit dușmanul și-au cucerit reduta Grivița.

Dezvoltarea României după cucerirea independenței

Scuturarea jugului turcesc a înrîurit mult viața poporului român după anul 1877. Economia, știința și cultura s-au dezvoltat mai repede și mai bine. Faima României în lume a sporit și în 1881 a devenit regat.

Economia țării. În primul rînd s-au construit mai multe fabrici, adică s-a dezvoltat industria. Statul încuraja construirea de fabrici și extragerea petrolului. Pentru aceasta s-au folosit adesea bani împrumutați din străinătate. Tot din străinătate erau cumpărate și mașinile. Străinii, care ne împrumutau bani ori ne vindeau mașini, împărțeau cîștigurile cu burghezia din România.

O dată cu creșterea industriei au sporit și mijloacele de transport al mărfurilor și călătorilor. S-au îmbunătățit șoselele. S-au construit multe căi ferate. S-au lărgit porturile Constanța,

Podul de la Cernavodă, construit după planurile inginerului Anghel Saligny.

Palatul poștei din București. Astăzi, Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România.

Brăila și Galați. Tot acum s-a făcut și impresionantul pod peste Dunăre, la Cernavodă, o lucrare deosebit de folositoare și admirată de toată lumea pentru măreția ei.

Orașele, și îndeosebi București, capitala țării, au crescut și s-au împodobit cu clădiri mari și frumoase.

Dar nici fabricile, nici comerțul nu erau în mîna poporului, ci în mîna burgheziei și a moșierimii, în frunte cu regele.

Nici pămîntul arabil nu era în întregime în stăpînirea țăranilor. De aceea, mulți dintre ei munceau tot pe moșiile boierilor ca argați, ori închiriind mici parcele de pămînt.

Dezvoltîndu-se industria și construcțiile, a sporit mult și numărul muncitorilor. Ei formau **proletariatul** sau **clasa muncitoare**.

Muncitorii încep să-și apere drepturile. Stăpînii fabricilor, sau patronii, se purtau aspru cu muncitorii. Îi obligau să lucreze 12—14 ore pe zi, adică din zori și pînă noaptea, aproape fără întrerupere. Salariile erau mici și nu acopereau toate nevoile de trai ale familiilor de muncitori. Dacă un muncitor se îmbolnăvea sau se accidenta, nu primea nici un ajutor. Patronii reduceau salariile și concediau lucrătorii cînd voiau. Pe cei

mai îndrăzneți, pe cei care cereau drepturi și libertăți îi persecutau sau îi dădeau afară din fabrici. Ca să cîștige drepturile muncii lor, muncitorii au căutat să lupte uniți, de aceea s-au organizat în **sindicate**. Prin sindicate, muncitorii se apărau de abuzurile și nedreptățile patronilor. Organizau **greve**, adică încetau lucrul, pînă cînd stăpînii fabricilor le mai sporreau salariul, le mai reduceau ceva din ziua de lucru, ori le mai îmbunătățeau condițiile de muncă.

Un fapt însemnat este că, în acea vreme, muncitorii din toată lumea au hotărît ca ziua de 1 Mai să fie zi de sărbătoare a muncii și înfrățirii muncitorilor în lupta împotriva exploatării. Primul 1 Mai muncitoresc s-a sărbătorit în România în anul 1890, o dată cu muncitorii din toate țările.

Toate acestea au făcut ca muncitorii să se cunoască și să știe că au dreptul să participe la conducerea țării și să se organizeze pentru a cuceri acest drept. Astfel, în 1893, clasa muncitoare a creat un partid al ei, numit **Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România**. Acesta a condus lupta pentru ziua de lucru de 8 ore, pentru dreptul muncitorilor de a participa la conducerea țării, pentru libertate și pentru desființarea exploatării.

O rafinărie de la Cîmplina în preajma anului 1900.

Greva muncitorilor din Brăila.

Delegați la un congres al P.S.D.M.R

Mișcarea muncitoarească a continuat să se dezvolte tot mai mult. În fruntea ei s-au aflat conducători hotărâți, ca **Ștefan Gheorghiu** și **I.C. Frimu**.

Ștefan Gheorghiu

- Întrebări**
- Cum trăiau muncitorii în acea vreme ?
 - Cum s-au organizat muncitorii în lupta lor pentru drepturi ?
 - Cum s-a dezvoltat țara după cucerirea independenței ?

LECTURĂ

Un muncitor poet scria în 1890:

*«E sărbătoarea Muncii
Pe care-o prăznuiesc
De-a valma muncitorii
Pe globul pământesc.*

*E sărbătoarea Muncii
Și-al Muncii strașnic grai;
Deci ție, salutare
Întîiule de Mai!»*

Răscoala țăranilor din 1907

Cauzele răscoalei. Vă mai amintiți că, pe cînd domnea Cuza-Vodă, țăranii au fost împroprietăriți, dar mare parte din pămînturile țării rămăseseră tot în stăpînirea moșierilor. Cu vremea, lăsate moștenire la copii și nepoți, ogoarele s-au fărmîțat. Sute de mii de țăranii n-aveau nici o palmă de pămînt. În schimb, mulți moșieri stăpîneau mii de hectare. Bineînțeles, aceste moșii boierești le munceau tot țăranii. Uneori lucrau ca argați. Alteori, închiriau pămîntul, plătindu-l prin muncă sau cu o parte din recoltă.

Ca să primească pămînt să-l lucreze, pe lîngă chirie, țăranii erau nevoiți să muncească un număr mare de zile pe moșie, fără plată. Se mai păstrase obiceiul darurilor sau al plocoanelor de sărbători pentru curtea boierească. Adesea, moșierii închiriau moșiile unor arendași. Dornici să se îmbogățească repede, arendașii scumpeau chiria pămîntului și sporeau mereu îndatoririle țăranilor. În afară de acestea,

«1907», pictură de Octav Băncilă. Reprezintă un țăran în lureșul răscoalei.

Desen apărut în timpul răscoalei țărănești din 1907, simbolizând exploatarea țăranimii de către rege.

Muncitorii ceferiști din Pașcani eliberează țăranii închiși în vagoane

arendașii îi înșelau pe țărani la socoteală și la măsurători, îi băteau și-i umileau în tot felul. Încovoiați de lipsuri și nevoi, fără școli, fără spitale și doctori și fără medicamente, țăranii suferau din pricina unor boli, ca tuberculoza și pelagra.

În schimb, moșierii arendau moșiile, iar banii încasați îi cheltuiau, adesea, în străinătate, în petreceri și lux.

«Noi vrem pământ!» Dorința cea mai fierbinte a țăranilor era să capete pământ. Burghezia și moșierimea nu voiau să împartă pământul. Dimpotrivă, îi asupreau tot mai mult pe țărani.

Cînd paharul răbdării s-a umplut, țăranii s-au răscolat. În primăvara anului 1907, pe o vreme rece și umedă, s-au răzvrătit mai întîi țăranii din satul **Flăminzi** (județul Botoșani). N-au mai ascultat nici de vechil, nici de moșier, nici de jandarmi. Vestea a zburat repede, din sat în sat, și flacăra răscoalei s-a întins din nordul Moldovei pînă în Oltenia. Înarmați cu furci și coase, cu ciomege și topoare, țăranii au atacat conacele și hambarele boierești, au ars registrele cu învoieli, în unele locuri, au început chiar să împartă moșiile. Chemați în grabă, jandarmii n-au putut stăvili furia mulțimii. Pretutindeni, țăranii strigau : **«Noi vrem pământ !»**. Nu le mai păsa nici de arestări, nici de moarte.

Mulți oameni luminați de atunci, ca, de pildă, marele cărturar N. Iorga, au luat parte țăranilor. Muncitorii din Galați și de pe Valea Prahovei, în frunte cu Ștefan Gheorghiu, au făcut grevă, ca să ajute lupta fraților țărani. Ceferiștii din Pașcani nu s-au speriat de jandarmi, ci au deschis ușile plumbuite ale unui tren plin cu țărani arestați și i-au eliberat.

Înăbușirea și urmările răscoalei. Văzînd că răscoala se întinde, regele Carol și guvernul alcătuit din burghezie și moșierime au poruncit armatei să distrugă cu tunul satele răscolate și să omoare răsculații, fără nici o judecată. Așa, zeci de sate au fost rase de pe fața pămîntului. Mii de țărani au căzut răpuși de gloanțe. Trecînd peste orice simț al omeniei, stăpînii țării au înecat în sînge răscoala din 1907. Chiar dacă guvernul n-a dat atunci pămînt țăranilor, el a trebuit să reducă multe din îndatoririle lor, a ieftinit arenda și a dat puțința țăranilor înstăriți să-și cumpere mai mult pămînt.

Răscoala din 1907 reprezintă o pagină glorioasă în lupta țăranimii pentru dreptate, libertate și progres social. Țăranii au arătat lumii că știu să se jertfească pentru dreptate. În focul răscoalei s-au ivit zorile prieteniei, ale alianței dintre țărani și muncitori

- Întrebări**
- Din ce cauză s-au răscolat țăranii în anul 1907 ?
 - Cine i-a sprijinit pe țărani în timpul răscoalei ?
 - Care au fost urmările răscoalei ?

Veteranul de la '77

În ziua de 17 martie 1907, cînd intra batalionul în satul Pătulele din Oltenia, cerul se înseninase și drumurile se mai uscaseră. Soldații, cu puștile în spate, se îndreptau spre conac. Sătenii au ieșit pe la porți, întrebîndu-se de ce vin soldații? Că în sat era liniște și pace.

După un sfert de oră, un vătășel intră în primărie :

— Domnul colonel a ordonat să vină la conac primarul, jandarmul, preotul și învățătorul.

După alt sfert de ceas, fruntașii satului se aflau la conac. Colonelul i-a înștiințat că a pus satul sub stare de asediu, pentru că țărani au de gînd să se răscoale.

— Voi îi cunoașteți mai bine. Faceți o listă cu capii răzvrătirii și dați-mi-o, să vă scap de ei.

Nici primarul, nici învățătorul, nici preotul n-au vrut să întocmească asemenea listă.

— Sătenii sînt liniștiți, domnule colonel ! Vor pămînt, e-adevărat, a zis învățătorul. Dar asta-i dreptul lor.

— Puneți-i pe listă și le dau eu pămînt...

Văzînd că se împotrivesc, arendașul a întocmit el o listă. În frunte l-a pus pe Constantin Ulciu. Învățătorul s-a împotrivit.

— E omul cel mai respectat din sat. A luptat la '77. La Smîrdan l-a scos din mîinile bașbuzucilor pe maiorul Dimitrie Giurescu. A primit șase decorații. Totdeauna îl dau în fața clasei, ca pildă de om înțelept, viteaz, iubitor de țară.

— Învățătoarele, miroși a răzvrătit ! i-a spus colonelul, cu răutate.

Pînă spre seară, un pluton de jandarmi a ridicat oamenii trecuți pe lista arendașului și i-a dus la conac.

Pe Constantin Ulciu, veteranul de la '77, l-au găsit în pădure. Voise să se ascundă, așa cum îl povățuise învățătorul.

— Tu ești țîlharul care îndemni satul la răzmeriță ? a întrebat colonelul.

— Nu-s țîlhar, dom' colonel. Sînt sergentul veteran Ulciu Constantin, din Regimentul 8 Calafat, decorat cu «Virtutea Militară»!

— Taci din gură !

— La Smîrdan, am luptat sub ploaie de gloanțe.

— Aici nu-i vorbă de război, ci de răscoală !

— Ba, să am iertare că raportez : nu-i vorbă de răscoală, ci de pămînt. Noi țărani vrem pămînt...

— Astupați-i gura ! Împușcați-l !

L-au legat pe badea Constantin, împreună cu un fecior și cu un cumnat, și i-au dus lîngă gardul din fundul conacului. Un ofițer a ordonat

foc. Feciorul și cumnatul s-au prăbușit la pămînt ; din piepturi le curgea sîngele șuvoi. Constantin Ulciu a rămas în picioare. Ofițerul, furios, descumpănit, a mai ordonat o dată :

— Foc ! Foc !

Dar nici un soldat nu s-a mai clintit din loc. Nici o armă nu s-a mai ridicat la umăr.

— Locotenente, execută tu ! a ordonat colonelul, din cerdac, fierbînd de mînie.

— Nu pot, domnule colonel...

— Atunci te-mpușc eu pe tine !

Mecanic, tremurînd de spaimă și de milă, locotenentul a ridicat pistolul și a descărcat șase gloanțe în pieptul lui Constantin Ulciu. Cîte un glonț pentru fiecare decorație.

Badea Constantin s-a răsucit, s-a străduit să se mai țină o clipă în picioare, apoi s-a prăbușit pe spate, cu fața spre cer.

Pe țeava pistolului, lepădat în jos, pe lîngă coapsa ofițerului, se scurgea o șuviță de fum, ca o lacrimă albăstruie.

Deasupra conacului din Pătulele se lăsa amurgul.

De jur împrejurul zării ardeau satele și conacele. Sfîrșea ziua de 17 martie 1907.

Făurirea statului național unitar român

Participarea României la primul război mondial

În anul 1914 a izbucnit un mare război. El a durat pînă în 1918 și s-a purtat, îndeosebi, între Germania și Austro-Ungaria, pe de o parte, și Franța, Anglia și Rusia, de altă parte. Pentru că s-a desfășurat pe aproape întregul glob pămîntesc, pentru că au participat multe țări și pentru că înțîia oară un război a căpătat proporții atît de uriașe s-a numit **primul război mondial**.

La început, România n-a intrat în acest război, adică a rămas neutră. Guvernul român de atunci voia să intre în război numai dacă putea elibera provinciile românești de sub stăpînirea străină. Această străveche dorință a poporului român era asemenea dorinței polonilor, sîrbilor, cehilor, precum și a

altor popoare supuse de Austro-Ungaria, Turcia, Germania, care, de asemenea, urmăreau să-și elibereze țările lor.

În vara anului 1916, România a început războiul împotriva Austro-Ungariei și a Germaniei. Armata română a trecut Munții Carpați și a înaintat în Transilvania. Populația română a primit-o cu mare bucurie. Dar, atacați de armate puternice, ostașii români au fost nevoiți să se retragă.

În retragere, ei au dat grele bătălii la **Țirgu-Jiu** și la **Predeal**. Nemții au ocupat Bucureștiul, iar guvernul român s-a refugiat la

Soldații români trecînd Munții Carpați
pentru eliberarea Transilvaniei.

lași. Sondele de petrol și multe hambare de grîu au fost arse. Poporul român a suferit cumplit din pricina foametei, a frigului și a bolilor. Mai ales, a avut de îndurat ocupația dușmană jecmănitore, aspră și umilitoare.

Bătăliile de la Oltuz și Mărășești. Fiind mult mai numeroși și mai bine înarmați, dușmanii voiau să ocupe, cu orice preț, și Moldova. Dar ostașii români le-au răspuns cu îndîrjire: «Pe-aicea nu se trece!». Și s-au luptat cu mult eroism. Luni de zile s-au străduit armatele austro-ungare să spargă frontul la **Oltuz**, dar ostașii noștri nu s-au lăsat: s-au bătut și s-au jertfit pentru fiecare palmă de pămînt românesc. În vara anului 1917, nemții au luat toate măsurile să spargă frontul pe la **Mărășești** și, în două săptămîni, să ajungă la Iași. Armata română era comandată de generalul **Eremia Grigorescu**, un bărbat curajos, hotărît, viteaz, priceput în treburile războiului. Germanii au adus pe frontul de la Mărășești cei mai buni soldați și multe tunuri, începînd ofensiva. Prin nimicitoare bombardamente de artilerie

Din eroicele lupte de la Mărășești.

Mausoleul de la Mărășești ridicat
— întru slavă eroilor neamului —
jertfiți în războiul din 1916 — 1918.

Generalul Eremia Grigorescu.

au distrus rețelele de sîrmă ghimpată, au incendiat case și păduri, au prefăcut în pulbere tranșeele, adăposturile românilor.

Apoi soldații germani au pornit să înainteze. Dar, spre marea lor uimire, au constatat că din gropi de obuz, din frînturi de tranșee, din rîpe, ostașii români sar la luptă cu baioneta și opresc puhoiul dușman. Mulți români luptau chiar numai în cămăși; și fiindcă nu mai aveau gloanțe, loveau cu patul puștii în cei care veneau să le cotopească pămîntul strămoșesc. Așa, cu

neînchipuite jertfe, ostașii noștri s-au luptat, zi și noapte, mai bine de două săptămîni. Ca să oprească înaintarea nemților, căpitanul **Grigore Ignat** s-a jertfit cu întreaga lui companie de mitraliori. Însuși căpitanul Ignat a fost străpuns de o baionetă nemțească și a murit îmbrățișîndu-și mitraliera cu care și-a apărât patria. Au pierit atunci mulți eroi, dintre care și o vitează fată din Gorj, **Ecaterina Teodoroiu**. Încă de la începutul războiului, ea s-a angajat ca voluntară în armată și a luptat, fără frică de primejdie.

Dușmanul n-a putut trece pe la Mărășești și nici pe altundeva.

Însemnătatea victoriei din 1917. Vitejia cu care poporul și-a apărât țara, în vara anului 1917, a impresionat întreaga lume. Germanii n-au putut ocupa întreaga Românie, așa cum se făleau. Victoriile de la Oituz și Mărășești au întărit mult inimile fraților români din Transilvania. Întregul popor se pregătea pentru Unirea din 1918.

Pe locul unde s-au desfășurat luptele din vara anului 1917, poporul român a înălțat un mare monument, numit Mausoleul de la Mărășești. Pe frontispiciul lui scrie cu litere mari : *«Întru slava eroilor neamului»*.

- Întrebări**
- Cînd a izbucnit primul război mondial ?
 - Povestiți despre desfășurarea bătăliilor de la Oituz și Mărășești.

Unirea Transilvaniei cu România

Lupta pentru Unire. De sute de ani, poporul român rîvnea să trăiască într-o singură țară : România. De aceea n-a uitat niciodată fapta lui Mihai Viteazul, care, în 1600, zdrobind pe dușmani, a unit Țările Române. Unirea Moldovei cu Țara Românească în 1859 a bucurat nespus întregul nostru popor. De aceea la războiul pentru cucerirea independenței au participat români de pretutindeni.

În 1916, armata română n-a putut alunga stăpînitorii austro-ungari din Transilvania. Dar victoriile de la Oituz și de la Mărășești au lovit greu în Imperiul austro-ungar care stă-

La Marea Adunare Populară și Națională de la Alba Iulia 100 000 de glasuri au proclamat într-un puternic entuziasm Unirea Transilvaniei cu România.

pînea Transilvania. În toamna anului 1918, acest imperiu s-a destrămat. Toate popoarele asuprite : românii, cehii, polonezii, sîrbii s-au răscurat.

Marea Adunare Populară și Națională de la Alba Iulia.

Cuprins de un puternic avînt patriotic și revoluționar, poporul român din Transilvania a cerut, într-un glas, Unirea cu România. Oamenii cei mai de vază, țărani, muncitorii, intelectualii transilvăneni și-au ales delegați care să hotărască Unirea.

Într-adevăr, la **1 Decembrie 1918**, peste 100 000 de delegați ai satelor și orașelor transilvănene, în căruțe, cu trenul, călare ori pe jos au pornit spre Alba Iulia. Așa s-a format **Marea Adunare Populară și Națională de la Alba Iulia**, cu misiunea de a vota unirea cu Patria-Mamă.

Toți cereau «Unirea sau moartea!». Toți cîntau «Deșteaptă-te române» și

*Pe-al nostru steag e scris Unire,
Unire-n cuget și-n simțiri
Și sub măreța lui umbrire
Vom înfrunta orice loviri...*

Entuziasmul poporului adunat la Alba Iulia, pe cîmpul lui Horea, se aseamăna cu cel de pe Cîmpia Libertății de la Blaj, unde românii s-au strîns în mai 1848. Frații din România au sprijinit din răsputeri lupta transilvănenilor pentru Unire. Patrioti și oameni de seamă au întreținut flacăra Unirii și au grupat întregul popor în lupta pentru înfăptuirea ei.

La Alba Iulia, delegații poporului au hotărît, cu mare bucurie, Unirea veșnică și neclintită cu România. Proclamația de Unire a fost citită de patriotul român **Vasile Goldiș**.

Vasile Goldiș.

Țărani din comuna Găltiu, delegați la Marea Adunare Populară și Națională de la Alba Iulia.

Îndată după aceasta au aderat de bunăvoie la Unire maghiarii și germanii care locuiau pe pământul Transilvaniei. Tuturor li s-au făgăduit drepturi egale cu românii.

În anul 1918 s-a desăvîrșit Unirea tuturor românilor în același stat : **statul unitar național România.**

Însemnătatea Unirii din 1918. Unirea Transilvaniei cu România a însemnat împlinirea unui vis străvechi al poporului român. În tot cursul istoriei, de la zămislirea lui, poporul nostru a dus o luptă necurmată pentru libertate și unire. Iubindu-și cu ardoare pământul pe care trăia, iubindu-și patria și rîvnind întotdeauna să trăiască liber, poporul român a știut să lupte și să se sacrifice pentru acest măreț ideal. Iar atunci cînd și împrejurările l-au ajutat, în 1859 și în 1918, a împlinit Unirea națională. Statul român unitar, în granițele lui firești, s-a format prin lupta și jertfa românilor de pretutindeni. Alba Iulia a devenit simbolul acestei Uniri.

Prin desăvîrșirea unității naționale, România a ajuns o țară cu o economie puternică, în plină înflorire. Bogățiile miniere au ajutat la dezvoltarea industriei și la propășirea întregului popor. Clasa muncitoare a sporit ca număr. Lupta revoluționară pentru dezvoltarea democratică a țării, pentru apărarea intereselor clasei muncitoare, a maselor populare a devenit tot mai hotărîtă și a luat un puternic avînt. În cultura țării s-au înscris însemnate succese.

- Întrebări**
- Cum s-a împlinit unirea Transilvaniei cu România?
 - Povestiți desfășurarea Marii Adunări Populare și Naționale de la Alba Iulia.
 - Care este însemnătatea Unirii din 1918?

LECTURĂ

Tricolorul Unirii

În satul Șercaia de lângă Făgăraș trăia o femeie văduvă, numită Maria lui Dandu. Avea cinci copii: două fete și trei băieți. Bărbatul, muncitor la căile ferate, pierise într-un accident de tren, în 1900. Atunci, Transilvania era stăpînită de Austro-Ungaria. Dar românii nu doreau nimic mai mult

decît unirea cu România. Deși foarte săracă, Maria și-a îndemnat totuși băiatul cel mijlociu, pe Miron, să învețe carte. Miron era un băiețuș nălțuț, isteț, frumușel și, mai ales, avea osebăită dragoste de învățătură. Dar a învâta carte românească atunci în Transilvania era foarte greu. Trebuia să treacă, pe furiș, în România. Deși își lubea nespuse mama, frații, căsuța părintească, satul, Miron a hotărît să plece peste munți. În ceasul plecării, Maria l-a luat de mîină, l-a dus în odaia cea curată, a deschis lada în care ținea ce avea ea mai de preț. Și lăcrămînd, a scos dintre pînzeturi de în un steag tricolor. I l-a aratat și i-a spus

— Acolo, peste munți, la frații români, ai să vezi multe și ai să înveți multe. Ci una s-o știi de aici: că aista-i steagul nostru românesc: tricolorul Unirii. Noi, aici n-avem voie să-l scoatem la lumină. Ne pedepsește stăpînirea. Dar tu, fătul meu, să te învrednicești a fi printre cei care mă vor ajuta să scot ist steag din ladă și să-l arăt, nepedepsită, în lumina soarelui.

Miron a îngenucheat și a sărutat pînza tricoloră. Maria a împăturit-o cu grijă, și-a așezat-o înapoi în ladă, la loc de taină să n-o afle jandarmul împăratului.

Peste zece ani, în decembrie 1918, Miron Dandu s-a întors în Șercaia. Era acum flăcău voinic și purta uniformă de locotenent al armatei române. Pe obrazul stîng avea o cicatrice: îl lovise un glonț dușman în bătălia de la Oituz. În ziua aceea, Maria lui Dandu din Șercaia a plîns de bucurie: întîi, pentru că i s-a întors feciorul acasă, apoi pentru că și-a putut împodobi poarta cu tricolorul românesc, păstrat în ladă, ani și ani. Și cu toate că era iarnă, acea frîntură din marele tricolor al Unirii românești strălucea, sărbătorește, în bătaia vîntului și în lumina soarelui.

România între cele două războaie mondiale

Situația țării după Unire

După Unirea din 1918, trăind într-o țară mult mai mare ca înainte, poporul român a pornit la muncă cu entuziasm. Și erau multe de făcut. Orașele și satele distruse de război au fost construite din nou. Fabricile, minele, căile ferate, drumurile, podurile, sondele, toate au fost reparate, mărite, puse în funcțiune. Ogoarele, destelenite și făcute să rodească iar.

Dar oamenii muncii erau nemulțumiți. De ce? Pentru că bogătașii, care stătuseră la adăpost în timpul războiului, aca-parau acum mare parte din bunurile țării. Moșiile, fabricile, băncile, toate erau ale lor. Conducerea țării era în mâinile lor. Țara o conduceau burghezii bogați și moșierii. Deși li s-a dat drept de vot, totuși muncitorii și țăranii nu puteau participa la conducerea țării. Cuvântul lor nu era ascultat. Ei erau puși doar să muncească.

Țăranii cereau să li se dea lor pământul, pentru că numai ei trudeau pe brazdă, să scoată pîinea trebuitoare țării. Pentru munca lor grea din industrie, muncitorii cereau salarii mai bune și condiții mai omenești de lucru. Dar burghezia și moșierimea nu voiau, cu nici un preț, să împlinească nici dorința muncitorilor și nici pe cea a țăranilor, deși pe front, la Oituz și la Mărășești, și guvernul și regele făgăduiseră împroprietărirea.

Creșterea luptei revoluționare a clasei muncitoare. Urmările grele ale războiului, exploatarea muncitorilor de către burghezie și moșierime, dorința de a trăi mai bine au întetit lupta maselor populare : a făcut să crească lupta revoluționară. În frunte se aflau muncitorii din fabrici, clasa muncitoare.

În ziua de **13 decembrie 1918**, un număr mare de muncitori din București au făcut o manifestație, cerînd salarii mai bune. Guvernul a trimis împotriva lor jandarmi și polițiști și au împușcat peste o sută de muncitori. Pe mulți alții i-au arestat. Printre aceștia se afla și **I.C. Frimu**, priceput și energetic conducător al clasei muncitoare. Bătut și schingiuit, a murit îndată după arestare.

Cu toate aceste jertfe, muncitorii n-au încetat lupta. Ei au organizat, în **octombrie 1920**, o grevă generală, adică în aceeași zi, în toată țara, toți muncitorii au încetat lucrul. Greva generală a speriat grozav burghezia și moșierimea. Guvernul a înfrînt greva cu ajutorul jandarmilor.

Greva generală din 1920 a arătat forța și rolul important al clasei muncitoare în viața socială și politică a țării și a avut urmări deosebit de însemnate

I.C. Frimu.

Un grup de participanți la greva generală.

pentru istoria poporului român; clasa muncitoare a tras multe învățăminte pentru activitatea viitoare; ea a simțit tot mai mult nevoia unui partid revoluționar.

- Întrebări
- Care era situația economică a României îndată după primul război mondial?
 - Cum s-a desfășurat greva generală din 1920?

Făurirea Partidului Comunist Român

Din felul cum s-au desfășurat faptele în timpul grevei generale din 1920, muncitorii au tras un învățămînt de mare preț: că le trebuie un conducător mai priceput, mai energic, mai revoluționar. Cei mai buni dintre muncitorii socialiști s-au străduit atunci să lămurească pe tovarășii lor că trebuie să creeze un asemenea partid, călăuzit după învățătura lui Marx, Engels și Lenin, marii dascăli ai clasei muncitoare.

La 8 Mai 1921, Partidul Socialist a ținut un congres în care s-au dezbătut căile de luptă ale clasei muncitoare. Din dezbateri a reieșit că era mare nevoie de a crea un partid nou, revoluționar. Toți delegații au ajuns la convingerea că trebuie să transforme Partidul Socialist în Partid Comunist. Așa s-a făcut **Partidul Comunist Român**, creierul și inima luptei pentru răsturnarea burgheziei de la putere și realizarea societății socialiste și comuniste, visul de aur al omenirii muncitoare. Învățînd din lupta pentru dreptate și libertate dusă de popor în trecut, învățînd din lupta clasei muncitoare din întreaga lume, a muncitorilor și țăranilor din Rusia care înfăptuiseră cu succes **Marea Revoluție Socialistă din Octombrie**, Partidul Comunist Român își propunea să lupte pentru înlăturarea exploatării omului de către om, pentru libertatea tuturor popoarelor aflate sub stăpîniri nedrepte, pentru egalitatea și fericirea tuturor oamenilor. Vestea făuririi Partidului Comunist a fost primită cu mare bucurie de muncitorii din România. Ei au înțeles că de atunci poporul muncitor avea acel conducător dîrz, hotărît, luminat și revoluționar, care îl va duce la victorie în lupta grea, împotriva asupritorilor. De aceea s-au strîns cu toată dragostea, în jurul lui, l-au urmat

Cu înflăcărare delegații votează făurirea Partidului Comunist Român.

Pe blocul ridicat în Piața Palatului R.S.R., locul casei în care s-a ținut congresul, s-a pus această placă de marmură.

sfatul și s-au luptat, din răspuneri și adesea cu grele jertfe pentru ca idealul lor să triumfe. Steagul roșu al partidului a devenit simbolul acestei biruințe.

Uniunea Tineretului Comunist. Încă din ceasul făuririi sale, Partidul Comunist Român s-a îngrijit de viața tineretului. Pentru el a înființat în 1922 **Uniunea Tineretului Comunist (U.T.C.)**, organizație revoluționară de luptă împotriva exploatării, sub îndrumarea comuniștilor. În U.T.C.

au intrat tinerii cei mai vrednici, mai harnici, mai hotărâți în lupta pentru dreptate, pentru socialism. Călăuziți de Partidul Comunist, ei au participat la toate acțiunile mai de seamă în dreptate împotriva dușmanilor muncitorilor: au împărțit manifeste, au luat parte la greve și demonstrații și când a fost nevoie au luptat chiar cu arma în mână.

Încă de la făurirea sa, Partidul Comunist Român a luptat pentru colaborarea și unitatea dintre români, maghiari, germani și alte naționalități, pentru o deplină egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii.

Făurirea Partidului Comunist Român se numără printre cele mai hotărâtoare fapte din istoria poporului nostru și a constituit un moment istoric de importanță deosebită în organizarea luptei proletariatului, a maselor asuprite din țara noastră.

Pentru toate acestea partidul nostru e slăvit de poeți, ca și de întregul popor :

Partidului

*Noi sîntem cei dintîi care-am gustat
Din rodu-mbelșugat al luptei tale,
Noi liberi am crescut și-am învățat,
Cum liber suie fumul din furnale.*

*Demult, ostașii tăi în surd convoi,
Înlănțuiți stropseau cu sînge glia...
Nu-i vom uita pe cei ce pentru noi
Pe vremuri și-au jertfit copilăria.*

*.....
Stîrbind dușmani, și mlaștini, și noroi,
Tu ai rămas de-a pururi fără pată.
Primește-acest angajament : și noi
Vom crește ca o floare nepătată.*

*.....
Nicolae Labiș*

- Întrebări
- Cum s-a făcut Partidul Comunist Român ?
 - Ce însemnătate are făurirea Partidului Comunist Român ?

Lupta comuniștilor pentru o viață mai bună

Făurirea Partidului Comunist Român a avut o mare înrîurire asupra vieții poporului român.

Burghezia și moșierimea au început să se teamă și mai mult de lupta revoluționară a poporului. De aceea au făcut unele reforme. S-a acordat votul universal, adică toți bărbații majori aveau dreptul să ia parte la alegerea deputaților în parlament. Parlamentul vota legile și cerea guvernului să le aplice. Votul se numea universal, dar, de fapt, nu era, pentru că militarii și femeile nu aveau drept de vot.

S-a realizat reforma agrară, împărțindu-se țăranilor, cu plată, o parte a moșiilor. Cu banii încasați de la țărani pentru pământ, burghezii au înființat fabrici și bănci. Astfel, în România a sporit industria și a crescut mult numărul muncitorilor.

Conducerea țării era și acum tot în mâinile burgheziei și moșierimii care se îngrijeau mai mult de interesele lor decît de viața poporului. Stăpînii fabricilor plăteau lefuri foarte mici muncitorilor. Țăranii nu aveau nici acum pământ destul.

Muncitorii de la Atelierele Grivița înfruntă cu eroism gloanțele asupritorilor.

Gheorghe Gheorghiu-Dej

Ei continuau să fie exploatați. Partidul Comunist ducea lupta împotriva exploatării. Poporul îl înconjura cu multă încredere și dragoste. De aceea, guvernul a interzis activitatea Partidului Comunist și a aruncat în închisoare mulți conducători comuniști. Dar comuniștii au înfruntat toate primejdiile și au continuat să lupte pentru binele celor mulți.

Între anii 1929 și 1933, în toată România viața oamenilor muncii a fost deosebit de grea. Salariile muncitorilor și ale funcționarilor au scăzut. Mulți muncitori și funcționari erau

dați afară din serviciu. Ei deveneau șomeri. Cum câștigau foarte puțin, oamenii n-aveau cu ce-și cumpăra cele trebuitoare. Așa că multe mărfuri rămâneau nevândute. Pentru că n-aveau cui vinde produsele, multe fabrici mici se închideau și mulți muncitori rămâneau pe drumuri. Guvernul se îngrijea prea puțin de suferințele multitudini.

Greva minerilor din Lupeni. În vara anului 1929, patronii minelor din Lupeni au concediat mulți muncitori. Voiau chiar să închidă minele. Îndrumați de comuniști, minerii au declarat grevă, cerînd sporirea salariilor și reprimirea muncitorilor concediați.

În loc să asculte cererile muncitorilor, patronii au trimis jandarmii să-i silească a intra în mină. Minerii nu s-au speriat de baionetele jandarmilor. A curs mult sînge: peste 30 de muncitori au fost uciși și peste 100 răniți. Alți mulți au fost întemnițați. Totuși, muncitorii au continuat lupta pentru dreptate și pentru îndepărtarea exploatării.

Lupta eroică a muncitorilor ceferiști și petroliști. La începutul anului 1933, conducerea căilor ferate a redus salariile și a dat afară mulți muncitori. Același lucru au făcut și stăpînii sondelor petroliere de pe Valea Prahovei. Sfătuiți de Partidul Comunist, muncitorii ceferiști și petroliști au creat un **Comitet Central de Acțiune**. Secretar al acestui comitet a

fost ales **Gheorghe Gheorghiu-Dej**. În ziua de **15 februarie 1933**, muncitorii au declarat grevă. La semnalul sirenei din uzină, muncitorii au încetat munca; au ocupat curtea largă a Atelierelor Grivița și au declarat că nu vor începe lucrul pînă nu li se va face dreptate. Mulți muncitori de la fabricile din București au sărit în ajutorul ceferiștilor. Numeroși bătrîni și copii, multe femei au venit la Atelierele Grivița, aprovizionînd cu alimente și îmbărbătînd pe greviști.

De asemenea, muncitorii petroliști din Valea Prahovei s-au ridicat la luptă pentru salarii și o viață mai omenească. Lor li s-au alăturat și muncitorii din celelalte întreprinderi din Ploiești.

Regele Carol al II-lea și guvernul au trimis jandarmii și polițiștii împotriva greviștilor. Aceștia au tras cu mitralierele, cu puștile, au aruncat cu grenadele. Muncitorii s-au apărat cu ce-au putut: pietre, rîngi de fier, bucăți de lemn. Deși erau neînarmați, ei au rezistat o zi și o noapte. Ca să nu se mai știe cîți au fost uciși, guvernul a poruncit ca muncitorii morți să fie arși la crematoriu. Au murit atunci luptînd eroic pentru o viață mai bună mulți comuniști.

După ce a reprimat greva în chip așa de sîngeros, guvernul a judecat și a condamnat la mulți ani de închisoare pe conducătorii grevei. Procesul s-a ținut la București și Craiova. Comuniștii au fost dîrji, neînfricați. În fața judecătorilor ei au arătat: *«Întreaga lume trebuie să știe că adevărații vinovați de cele întîmplate la Atelierele Grivița sînt burghezia și moșierimea care înfometează și asupresc pe muncitori»*.

Muncitori arestați în curtea prefecturii poliției.

Însemnătatea luptei ceferiștilor și a petroliștilor. Evenimentele din februarie 1933 au arătat că lupta între muncitori și capitaliști, adică între exploatați și exploataitori, s-a ascuțit foarte mult.

Voința de luptă și forța clasei muncitoare au silit guvernul să-și dea demisia. Noul guvern a fost nevoit să renunțe la reducerea salariilor și să dea unele drepturi ceferiștilor și petroliștilor.

Răsunetul luptelor eroice duse de ceferiști a fost deosebit de mare și peste hotare. Muncitorii din multe țări au luat apărarea tovarășilor lor din România. Dar, evenimentele din 1933 au arătat, mai ales, că Partidul Comunist Român este un neîntrecut organizator și călăuzitor. Toți oamenii muncii, români, maghiari, germani, au înțeles că numai Partidul Comunist, luptând pentru doborârea exploataților, va putea deschide poporului și țării un viitor fericit.

- Întrebări**
- Cum a fost organizată lupta ceferiștilor și petroliștilor ?
 - Descrieți eroismul clasei muncitoare în luptele de la Atelierele Grivița.

LECTURĂ

Poezii cîntă partidul

În februarie 1933, muncitorimea română s-a luptat pentru dreptate, libertate și pace. A luptat sub conducerea înțeleaptă și energică a Partidului Comunist Român, care, cu jertfe grele, a dus poporul și țara la victorie. De aceea, poezii i-au închinat poezii, slăvind-i faptele. De pildă Ion Brad a scris poezia intitulată „Sîntem întotdeauna gata!”

„Partid, lumina noastră, viața
Acestei țări cu zări senine,
Ca floarea-soarelui ni-i fața
Rădăcină veșnic după tine

Copilărește de-ți vom spune
Și cam stîngaci, să nu te mire;
Tu ești ce-avem mai drag pe lume,
Ești drumul drept spre fericire.

Părinții — așa ne învățară
Să te iubim ca pe-un părinte,
Ca pe-o nflorită primăvară
Ce duce țara înainte.

Tu ești viteazul din poveste
Ce-a frînt catusele robiei
Și dă mulțimii — de sub creste
Izvorul clar de apă vie.

Din el sorbim cu-ntreg poporul
Puterea vieții-nnoitoare
Spre comunism ne-ndreptăm tu zborul
Cu aripi largi de cărți școlare.

Din steagul tău ne-ai dat cravata
Și-n ochi ne-ai pus lumina zării
Sîntem întotdeauna gata,
Partid iubit, mîndria țării!”

Lupta forțelor patriotice, sub conducerea Partidului Comunist Român, împotriva fascismului și a războiului

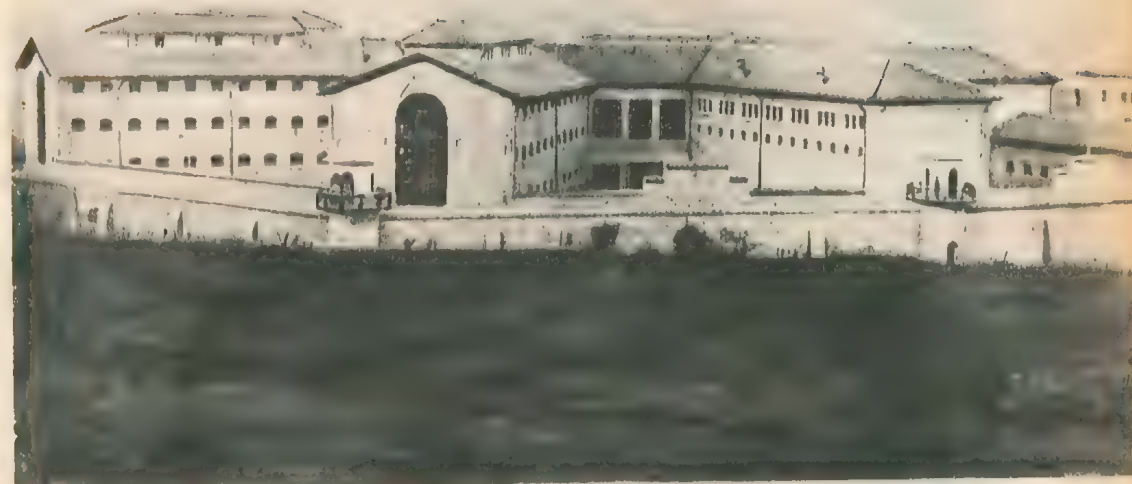
Trecuse puțin timp de la terminarea primului război mondial și iată că, într-o serie de țări, forțele cele mai reacționare ale burgheziei, adică bogătașii cei mai înverșunați, dușmani ai poporului muncitor, au adus la putere pe fasciști; aceștia au luat conducerea în stat, formînd **guverne fasciste**. Așa s-a întîmplat în Italia, Germania, Portugalia, Spania, Ungaria, Bulgaria. În Germania, fasciștii îl aveau în frunte pe **Adolf Hitler**, de aceea se mai numeau hitleriști. Fasciștii pregăteau un nou război mondial și răpeau drepturile și libertățile popoarelor. Ei omorau pe cei care aveau curajul să lupte pentru libertate și pace. Îi prigoneau mai ales pe comuniști. Din nefericire și în România au existat fasciști.

Instaurarea dictaturii militaro-fasciste în România. În acel timp, și poporul român era amenințat de multe și mari primejdii. Astfel, în august 1940, fasciștii germani și italieni au rupt din trupul țării partea de nord a României și au dat-o Ungariei fasciste. Părăsit de toți, neajutat de nimeni, poporul român a îndurat singur această mare pierdere.

În asemenea condiții, regele Carol al II-lea a fugit din țară, iar conducerea țării a încăput pe mîna fasciștilor, în frunte cu generalul Ion Antonescu. Mulți din cei care luptau pentru libertate au fost închiși în lagăre ori aruncați în închisori. Cea mai înspăimîntătoare închisoare era **Doftana**, unde guvernul a întemnițat mulți comuniști și antifasciști, adică luptători împotriva fascismului. În lagăre și închisori comuniștii au îndurat suferințe și chinuri cumplite, dar nu s-au lăsat învinși. Dimpotrivă, suferințele i-au călit și mai mult pentru luptă.

Guvernul generalului Antonescu a îngăduit Germaniei condusă de Hitler să ia multe din bogățiile țării: petrolul, cerealele, lemnul.

Aruncarea României în războiul împotriva Uniunii Sovietice. După ce și-au făcut o armată mare, înzestrată cu arme și mașini de război perfecționate, hitleriștii germani,

Inchisoarea Doftana.

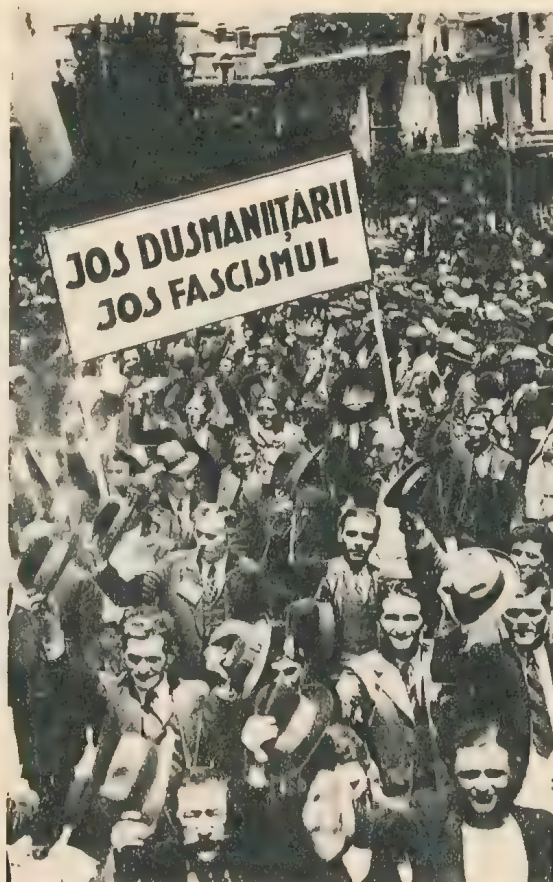
aliați cu fasciștii italieni și japonezi, au cotropit mai multe țări din Europa și din alte părți ale globului pămîntesc.

În țara noastră, cu hotarele sfîșiate, Hitler a trimis multă armată germană ocupînd întreaga țară, iar în iunie 1941 a atacat Uniunea Sovietică. În acest război hitleriștii au aruncat, împotriva voinței poporului, și România. Generalul Antonescu a ascultat ordinele lui Hitler și a trimis armata pe front, aducînd asupra țării noastre mari nenorociri și pierderi de vieți omenești.

Armatele germane au ocupat o parte din Uniunea Sovietică, prădînd și distrugînd multe orașe și sate. Dar poporul sovietic, condus și însuflețit de Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, nu s-a înfricoșat, ci a luptat cu eroism pentru apărarea patriei.

În acest război, Uniunea Sovietică s-a aliat cu Anglia, Franța și Statele Unite ale Americii.

Partidul Comunist Român în fruntea luptei poporului împotriva fascismului și a războiului. Poporul român n-a dorit războiul împotriva Uniunii Sovietice. El l-a privit ca pe un

Manifestație împotriva fascismului.

război nedrept, de aceea s-a ridicat la luptă împotriva guvernului condus de Antonescu și împotriva ocupației țării de către armata hitle-ristă. În fruntea aces-tei lupte s-a aflat Partidul Comunist Român. Comuniștii, muncitorii, intelectualii democrați și toți pa-trioții cinstiți au cău-tat să împiedice fabri-carea armelor și să întârzie transporturile de muniții spre fron-tul din Uniunea So-vietică. Înfruntând cele mai mari primejdii, ei au îmbărbătat po-porul, arătând că bar-baria hitleristă trebuie îndepărtată, ca să se poată trăi în liniște și pace. Lupta împo-

triva fascismului, a ocupației germane a cerut multe jertfe. Cu eroism a murit tinărul muncitor **Filimon Sirbu**. Ca el s-au jertfit și alți mulți luptători români, maghiari, germani. Asemenea jertfe au însuflețit și mai mult lupta pentru libertate a poporului român și patriei noastre și a sporit nădejdea în victorie.

- Întrebări**
- Cum a început al doilea război mondial ?
 - Cum a luptat poporul român împotriva războiului fascist ?
 - Cine s-a aflat în fruntea luptei maselor împotriva fascismului și a războiului ?

Filimon Sirbu

De locul lui, Filimon Sirbu era din comuna Vețel, din Hunedoara. A crescut printre muncitorii ceferiști, prietenii tatălui său, el însuși muncitor la căile ferate. De la tatăl său a auzit despre Horea și despre lupta lui pentru libertate și pentru o viață mai omenească. Dar în 1920, când cu greva generală, taică-su a fost dat afară din slujbă. Umblînd prin țară după lucru, a ajuns la Constanța. A intrat tot la căile ferate. Și-a adus și familia, aici, pe țărmul mării. Într-o zi, însă, a căzut strivit între tampoane. Rămas fără nici un sprijin, Filimon a intrat ucenic strungar la Direcția porturilor maritime. Cu mare dragoste a învățat meseria de strungar. A învățat și carte. A citit, a studiat multe cărți despre revoluție, despre lupta clasei muncitoare. Era foarte prietenos și foarte dornic să cunoască, să înțeleagă tot ceea ce se petrece pe lume. A intrat în mișcarea antifascistă. Foarte vioi și inteligent, avea mare înrîurire asupra tovarășilor de muncă.

Aflînd de activitatea politică a lui Filimon Sirbu, Direcția porturilor maritime l-a concediat. Poliția l-a arestat. Deși avea doar douăzeci de ani, Filimon Sirbu a știut totuși să se apere cu îndrăzneală și să pună pe judecători în mare încurcătură.

— Mă învinuiți că sînt antifascist ? întreba Filimon privind la judecători cu ochi scînteietori. A fi antifascist înseamnă a-ți iubi cu adevărat patria. Și asta nu-i o vină, domnilor judecători ! Iar dacă este, sînt foarte mîndru de asemenea învinuire !

N-a putut fi condamnat. Nici la lucru nu l-au primit cei din Direcția porturilor. A muncit din greu, ca hamal, în portul Constanța. Dar nu și-a pierdut nădejdea și vola bună. În tot timpul a răspîndit manifeste, a ținut în secret întruniri antifasciste.

În 1941 a devenit membru al Partidului Comunist Român. Ajutat de tovarășii lui, a răspîndit «Scînteia» ilegală și a întreprins multe acțiuni de sabotaj. Între altele, a aruncat în aer o magazie militară hitleristă. A fost însă prins și judecat, împreună cu 6 uteciști. Pentru că judecătorii îl învinuiau de trădare, Filimon Sirbu le-a spus :

— Ceea ce am făcut eu nu-i trădare. Trădare și vînzare de neam au săvîrșit cei care au dat nord-vestul României fasciștilor maghiari. Eu apăr libertatea și integritatea patriei.

A fost condamnat la moarte. Filimon Sirbu a primit cu fruntea sus cumplita sentință. Spre locul execuției a mers cîntînd «Internaționala» și «Pe-al nostru steag e scris Unire !». N-a primit să i se lege ochii, așa cum se obișnuiește.

— Primesc moartea cu ochii deschiși, a spus el cu demnitate. Mor pentru o cauză dreaptă și știu că voi fi răzbunat !

Văzîndu-l așa de tînăr, de îndrăzneț, de senin în fața morții, soldații din plutonul de execuție au refuzat să tragă.

Atunci un plutonier, vînat de furie, a scos pistolul și a tras. Filimon Sirbu a căzut, strigînd :

— Trăiască România Liberă !

Eliberarea României de sub dominația fascistă

**23 August 1944, început al revoluției
de eliberare socială și națională, antifascistă
și antiimperialistă a patriei noastre**

Războiul dus de Germania hitleristă împotriva Uniunii Sovietice pricinuia României, aruncată fără voia ei în acest război, multe distrugerii și mari pierderi de vieți omenești. Bombardată zilnic de aviație, prădată de hitleriști, devenită cîmp de luptă, țara noastră ajunsese pe marginea prăpastiei. De aceea, poporul ura tot mai mult pe hitleriști.

În acest timp armatele sovietice, engleze și americane dobândeau mari victorii împotriva Germaniei hitleriste.

Partidul Comunist, în fruntea luptei pentru libertate. Conducerea Partidului Comunist Român a înțeles că dorința cea mai mare a poporului român era să-i alunge pe hitleriști din țară și să-și cucerească libertatea socială și națională.

Înfruntînd cele mai mari primejdii, comuniștii au atras de partea lor mulți soldați și ofițeri. I-au convins că, pentru România, nu era altă scăpare decît să înceteze imediat războiul împotriva Uniunii Sovietice, să întoarcă armele împotriva Germaniei hitleriste și s-o doboare cu un ceas mai devreme, scăpînd lumea de război, jaf și moarte. Au înarmat grupuri de muncitori și de alți patrioți, numite **formațiuni patriotice de luptă**. Întregul popor român s-a strîns în jurul

**Manifest al patrioților, luptători
impotriva fascismului.**

Grup de hitleristi luați prizonieri în București.

Partidului Comunist. Gata de orice jertfă, acesta se pregătea să-l alunge de la putere pe generalul Ion Antonescu și să scoată armata hitleristă din țară.

Mare și grea a fost sarcina Partidului Comunist Român, în acele clipe de cumplită primejdie pentru țară și pentru fiecare locuitor al ei. Țara era plină de soldați germani. Hitleriștii controlau toate drumurile, toate orașele și toate locurile unde se aflau depozitate muniții, petrol, grâne.

În ziua de 23 August 1944, Partidul Comunist Român a dat semnalul luptei armate pentru eliberarea patriei, semnalul luptei de eliberare socială și națională. Ion Antonescu și ceilalți membri ai guvernului au fost arestați. Întreaga armată română a încetat războiul împotriva Uniunii Sovietice și a întors, imediat, armele împotriva Germaniei hitleriste. Toate formațiunile patriotice de luptă au pus mina pe armă și, împreună cu soldații români, au dat grele lupte cu hitleriștii, pe mulți i-au dezarmat și i-au luat prizonieri. Pînă la 28 august 1944, formațiunile patriotice de luptă, armata română, întregul popor, condus de comuniști, a înfrînt pe hitleriști la

[illegible]

Luptele de la Băneasa împotriva hitleriștilor.

București, pe Valea Prahovei și apoi și în alte părți ale țării. Astfel, luptând cu arma în mână, poporul a biruit. Ziua de 23 August a fost începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

Urmărind rămășițele armatelor hitleriste de pe front, unități ale armatei sovietice au ajuns, la 30 august 1944, în Bucureștiul eliberat prin lupta poporului român. Pretutindeni, armata sovietică a fost primită cu bucurie, iar armata română, de la general la soldat, a luptat cu entuziasm împotriva armatelor hitleriste.

Însemnătatea victoriei de la 23 August. Răsturnarea guvernului antonescian și înfrângerea hitleriștilor din cea mai mare parte a României se numește **revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.**

Pornită la 23 August 1944, revoluția socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a fost un act popular, de cea mai mare importanță pentru soarta poporului român. Victoria acestei revoluții în România, trecerea armatei române în rîndul armatelor care luptau contra Germaniei au grăbit mult victoria forțelor democratice împotriva fascismului, au ușurat și au ajutat lupta de eliberare a tuturor țărilor și popoarelor aflate încă sub jugul hitlerist.

Astfel prin luptă și muncă, țara noastră a pășit pe un drum nou, drumul adîncilor prefaceri pentru progres și pentru fericirea poporului. Această zi a devenit cea mai mare sărbătoare națională a României.

- Întrebări**
- Cum a organizat Partidul Comunist lupta pentru eliberarea țării ?
 - Cum s-a desfășurat eliberarea țării noastre ?
 - Care este însemnătatea zilei de 23 August ?

Participarea României la războiul antihitlerist

Ziua de 23 August 1944 a fost numai începutul luptei revoluționare de eliberare. Văzîndu-se aproape înfrînți, furia și disperarea i-a împins pe hitleriști la distrugeri. Au bombardat orașele, drumurile, căile ferate. Au aruncat în aer sute de poduri. Războiul a mai durat încă nouă luni.

Alungarea hitleriștilor de pe teritoriul patriei noastre. Poporul român nu s-a lăsat înfricoșat de teroarea războiului hitlerist. Armata română, întregul popor, de la mic la mare, umăr la umăr cu armata sovietică au luptat cu vitejie pentru a izgoni armatele fasciste. Bătălii grele s-au dat la *Turda*, la *Arad*, la *Carei*, la *Satu-Mare*. După o rezistență înverșunată, fasciștii germani au fost înfrînți pretutindeni și alungați definitiv de pe tot cuprinsul patriei.

«Totul pentru front, totul pentru victorie!» Victoriile ostașilor noștri n-ar fi fost însă cu puțință dacă poporul român n-ar fi susținut, cu toată puterea, lupta soldaților de pe front. La chemarea P.C.R., sub lozinca **«Totul pentru front, totul pentru victorie !»**, poporul întreg, ca un singur om, a muncit cu elan și cu spirit de jertfă.

Participarea României la înfrîngerea definitivă a Germaniei hitleriste. Era nevoie de acest efort pentru că, atîta timp cît fascismul nu era definitiv înfrînt, nici pacea, nici progresul nu puteau să fie sigure în lume. În cea mai mare grabă, muncitorii au reparat podurile, căile ferate, șoselele, mașinile și casele distruse de hitleriști. Ca soldații să aibă arme bune și

Tineri elevi ai unei școli de ofițeri luptind eroic împotriva tancurilor hitleriste.

îndestulătoare au sporit mult producția de muniții și de armament. Ca să scoată cât mai multă pîine pentru armata care lupta pe front, țărani au muncit cu hărnicie ogoarele.

Ajutați și înzestrați cu cele trebuitoare luptei, ostașii și ofițerii au parcurs peste 1 000 km ; au străbătut multe șiruri de munți înalți ; au trecut peste râuri adînci și peste cîmpii întinse ; au participat la eliberarea a mii de sate și zeci de orașe din Ungaria, Cehoslovacia și Austria, ocupate de germani. Au capturat peste 100 000 de prizonieri.

Mulți ostași români, aproape 170 000, s-au jertfit pentru alungarea fasciștilor din Budapesta, capitala Ungariei, și din satele și orașele Cehoslovaciei. Pretutindeni, în zecile de bătălii desfășurate, ostașii români au dovedit curaj, eroism, spirit de jertfă. Aceasta îndreptățește România să se poată mîndri că a contribuit hotărîtor la doborîrea fascismului și a ajutat la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei.

9 Mai 1945. Ziua Victoriei. Era în primăvara anului 1945. Germania hitleristă, care dezlănțuise războiul, subjugase multe popoare și jefuise multe țări. Uniunea Sovietică a suferit cele mai multe distrugerii, iar armata sovietică a dus greul

Ostași români apărînd Oradea.

Eroice lupte au dus ostașii români pentru eliberarea unui oraș din Ungaria ocupat de fasciști.

Ostașii români au dat multe și eroice jertfe în luptele din Munții Tatra.

Monumentul eroilor din Carei pentru cinstitirea celor care au luptat pentru eliberarea țării.

războiului; ea a dat cele mai grele bătălii împotriva hitleriștilor. De asemenea, popoarele din Europa ocupate de hitleriști au dus o eroică luptă de rezistență. După cinci ani de crâncen război, armatele aliate — armata sovietică, engleză, americană — la care, de la 23 August 1944, s-a alăturat și armata română, au nimicit armatele hitleriste și le-au silit să capituleze, la 9 Mai 1945. Aceasta a fost o zi de mare bucurie și mare sărbătoare pentru întreaga omenire: Ziua Victoriei. Poporul român se va mândri totdeauna că s-a numărat printre popoarele care au jertfit *«Totul pentru front, totul pentru victorie!»*, că n-a precupețit nimic ca să-și elibereze țara de fasciști, să ajute și la eliberarea altor popoare și n-a lăsat arma din mână pînă cînd forțele democrate au cucerit victoria.

- Întrebări**
- Cum au fost izgoniți hitleriștii de pe pămîntul patriei noastre ?
 - Cum a răspuns poporul nostru la chemarea P.C.R. «Totul pentru front, totul pentru victorie!»?
 - Ce importanță are ziua de 9 Mai 1945 ?
 - Ce altă semnificație mai are ziua de 9 Mai în viața poporului nostru ?

Monumentul de la Sălcium

Sălcium este un sat în Valea Arieșului, aproape de Turda. Casele parcă se furișează printre înălțimi și stînci, înconjurate de livezi mici și acareturi modeste. De obicei, oamenii își văd de treburi, la cîmp și în ogradă. Unli lucrează și pe la fabricile din Turda ori la mine, încolo, spre Abrud. Copii merg la școală. Femeile trebăluiesc prin casă, torc ori țes pînză ori covoare. O viață obișnuită, de sat moțesc din Valea Arieșului. În acele zile de septembrie 1944, Sălcium trăia altfel de viață. Strecurîndu-se prin defileul Arieșului, trupele fasciste țineau să ajungă la Turda. Să izbească din stînga armata română care înainta spre miazănoapte, să elibereze Clujul. Erau numeroase, bine înarmate și pline de înverșunare. Dar cînd se așteptau mai puțin, în preajma satului Sălcium, din copaci, din spatele unor întărituri din piatră le-au întîmpinat localnicii, cu puști, grenade și arme automate. Asupra capetelor dușmane n-au vijilit numai gloanțe și grenade, ci și stînci, copaci și bolovani. Parcă reinviaseră vremurile cînd românii luptau la Posada sub conducerea lui Basarab Întemeietorul.

— Pămîntul moțesc ard ca fierul topit sub cizma cotropitorilor, spunea locotenentul Todea Ludovic și îndemna întruna : Nu vă lăsați, ortacilor ! Trageți !... Trageți vîrtos !...

Au sărit la luptă și femeile, și copiii. Ana Bologa, Eleonora Ghețe, ca și multe altele, pătrundeau în pozițiile de luptă, se strecurau prin tranșee și aduceau săculețe cu cartușe, lăzi cu grenade, pîine, bidoane cu apă.

— Nu vă lăsați, românilor ! Loviți-i, să nu mai cuteze vreodată a ridica arma asupra-ne...

Apoi, surzînd mîngîios, dar fără să-și poată opri cîte o umbră de lacrimi, pansau și evacuai rănii, la dispensarul din sat.

— Nu mergeți spre locul luptei cu tîrgile goale, îndemna Ana Praja Gheorghiu pe celelalte femei. Duceți bidoane cu apă. Duceți gloanțe și grenade... Duceți pietre, bolovani !

Și, în adevăr, femeile și copiii aprovizionau linia de luptă cu graba și hărnicia cu care duceau hrana la cosași ori la minerii. Și așa țintuiau dușmanul pe loc, cu toate că era mai bine înarmat ; cu toate că aveau avioane care bombardau în pica ; cu toate că mulți dintre români cădeau răniți sau morți. De la o vreme s-au terminat toate medicamentele și pansamentele din dispensar.

Ana Praja și-a sfîșiat mînecele cămășii. Ca dînsa au făcut și alte femei din Sălcium ; și-au sfîșiat cămășile de pe ele, ca să facă feșe pentru răniții loviți de schije și de gloanțe.

Mulți din cei bandajați se întorceau înapoi la luptă.

Astfel, în acele zile de septembrie 1944, dușmanul n-a putut ajunge la Turda. N-a putut fi biruitor. Dimpotrivă, au biruit românii. Au biruit cei pe care-i ajutau riul și muntele, copacii și pietrele. Îi ajuta mai ales gândul că luptă pentru dreptatea și libertatea lor.

Mai pe urmă, după victoria de la 9 Mai 1945, în satul Sălciua s-a ridicat un monument în cinstea celor jertfiți în lupta din septembrie 1944. A fost durat din piatra cu care luptătorii și-au făcut baricade și din bolovanii cu care au izbit în cotropitorii țării. Pe soclu, meșterii au dăltuit inscripție scurtă, dar adânc cuprinzătoare.: «Glorie eternă eroilor noștri».

România în perioada 23 august 1944 — 30 decembrie 1947

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și victoria împotriva fascismului au deschis drumul unei vieți noi pentru popor și țară.

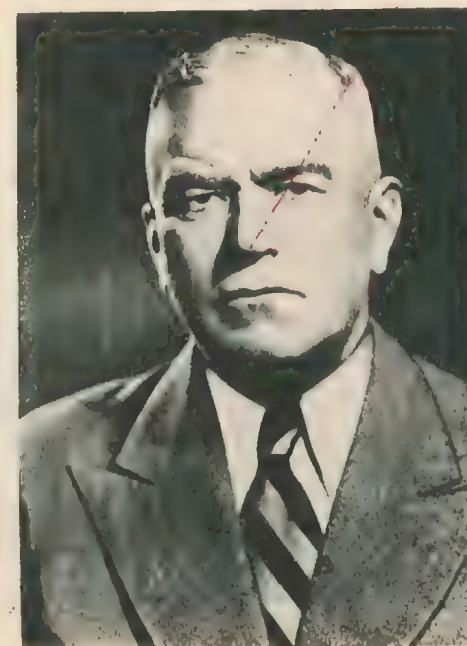
Lupta pentru un guvern democratic și popular. Dar moșierii și capitaliștii, în frunte cu regele Mihai, făceau tot ce era cu putință ca să mențină vechile rînduiri.

Conduc cu pricepere și hotărîre de comuniști, poporul a înlăturat guvernul, alcătuit mai mult din capitaliști și moșieri. La **6 Martie 1945** s-a format guvernul democratic și popular din reprezentanți ai muncitorilor, țăranilor și ai intelectualiilor legați de popor, condus de **dr. Petru Groza**. Acest guvern al oamenilor muncii urmărea să schimbe orice rămășiță a vechii orînduiri din România, alungînd capitaliștii și moșierii de la cîrma țării. Prin instaurarea guvernului condus de doctor Petru Groza putem spune că, la 6 Martie 1945, poporul a luat conducerea țării în propriile sale mîini și a instaurat **regimul democrat-popular**.

Reforma agrară din 1945.

Tot timpul, Partidul Comunist a arătat țăranilor că pămîntul se cuvine a fi al celor care-l muncesc, și nu al altora. Regele și moșierii însă se împotriveau; nu voiau să piardă averile. În vara anului 1945 guvernul democratic a dat legea de **reformă agrară**, prin care pămîntul moșierilor era împărțit în mod gratuit țăranilor fără pămînt, orfanilor de război și celor care luptaseră împotriva hitleriștilor. Aplicarea reformei agrare a dus la desființarea clasei moșierilor.

Dr. Petru Groza.

La 6 Martie 1945 poporul a manifestat cerind guvern democratic.

Aplicarea reformei agrare într-o comună din preajma Bucureștiului.

Poporul își manifestă bucuria în ziua proclamării republicii.

În această importantă acțiune țărani au fost ajutați de muncitori cu sfatul, cu priceperea lor la lucru și chiar cu arma împotriva oamenilor moșierilor. Țăranii au înțeles acum că Partidul Comunist era singurul și adevăratul conducător priceput, pătruns de dragoste pentru țară și pentru popor. Astfel, între muncitori și țărani, între cei care fac mașinile și cei care muncesc pe brazdă ca să scoată pîinea s-a încheiat o strînsă alianță, o prietenie veșnică.

Totodată, guvernul democratic a garantat drepturi egale tuturor locuitorilor țării: români, maghiari, germani, sîrbi. Prin aceasta s-a îndeplinit una din marile dorințe ale tuturor cetățenilor din România: prietenia și înfrățirea între toți oamenii care trăiesc și muncesc pe pămîntul românesc.

Proclamarea Republicii Populare Române. Dar, prin fel de fel de mijloace, bogătașii, oamenii politici ai burgheziei și moșierimii căutau să împiedice dezvoltarea economică a țării.

rii și înfrățirea oamenilor muncii. Ei se strîngeau în jurul regelui și voiau să ia din nou conducerea țării ca, împreună, să se împotrivească oricărei reînnoiri. Fiind el însuși un mare capitalist și un mare moșier, regele încerca să frîneze progresul țării. De aceea, la **30 Decembrie 1947**, poporul muncitor, condus de Partidul Comunist, l-a îndepărtat pe rege de la conducerea țării și a proclamat **republica**. Țara noastră s-a numit atunci **Republica Populară Română**.

Aceasta a însemnat că, din acest moment, țara era condusă numai de reprezentanții poporului muncitor, numai de cei mai buni fii ai săi, iubitori de patrie și de poporul din care se trag.

După victoria de la 23 August 1944, proclamarea republicii a fost al doilea mare pas în înfăptuirea revoluției populare-democratice din țara noastră. De aici încolo, pentru țara și poporul nostru era deschisă calea pentru **revoluția socialistă**, pentru împlinirea visului de aur al comuniștilor și al întregului popor.

Întrebări

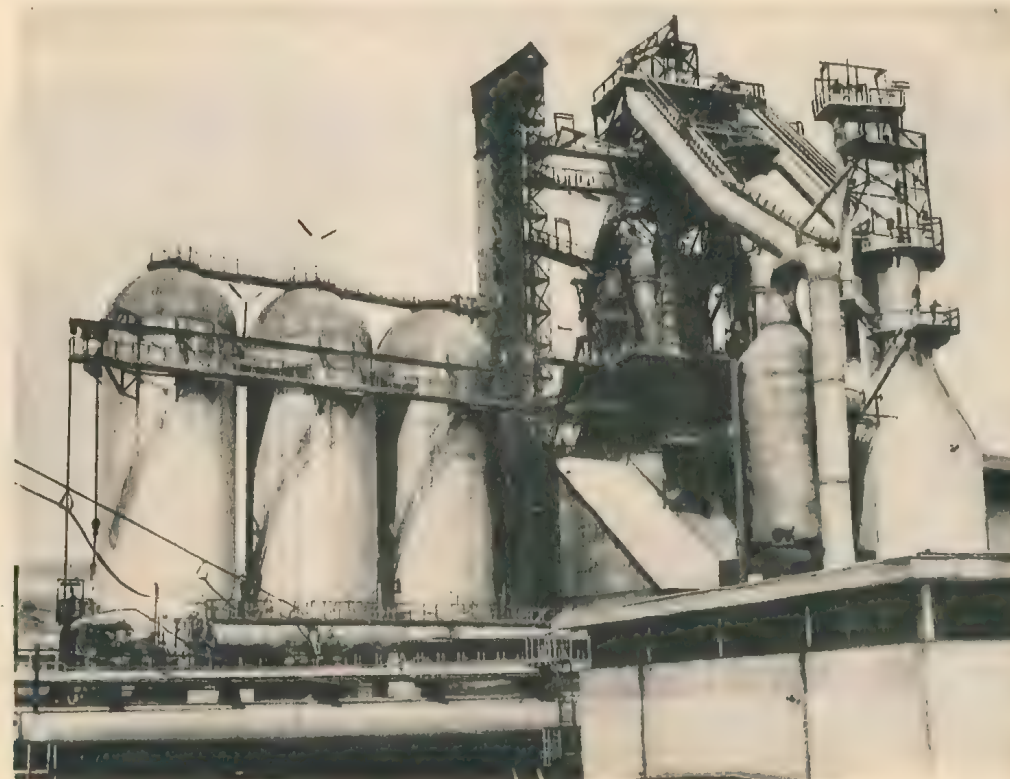
- Care este însemnătatea zilei de 6 Martie 1945?
- Cine a fost doctorul Petru Gîrzo?
- Cînd a fost proclamată Republica Populară Română?
- Ce însemnătate are proclamarea republicii?

România în anii construcției socialiste

Luptînd eroic, poporul român și-a eliberat patria de sub stăpînirea fasciștilor. Dar, de pe urma războiului, orașele și satele suferiseră mari stricăciuni. De aceea, muncitorii, țărani și intelectuali, în frunte cu comuniștii, neprecupețind nici un efort, au trecut la munca de refacere a țării. Ei au reparat fabricile, podurile, căile ferate, clădirile, școlile și alte instituții de cultură. Țăranii munceau pe ogoare pentru a asigura pîinea. Tineri muncitori, țărani și studenți lucrau cu entuziasm în brigăzi de muncă patriotică.

Industria — Izvor de bunăstare a poporului. După proclamarea republicii, cea dintîi grijă a Partidului Comunist a fost să treacă principalele bogății ale țării din mîinile exploatatorilor în stăpînirea poporului. Și a început cu industria, cu băncile și cu mijloacele de transport. La **11 Iunie 1948**, uzinele, fabricile, băncile, bogățiile subsolului și căile ferate au

Uzinele metalurgice de la Hunedoara.

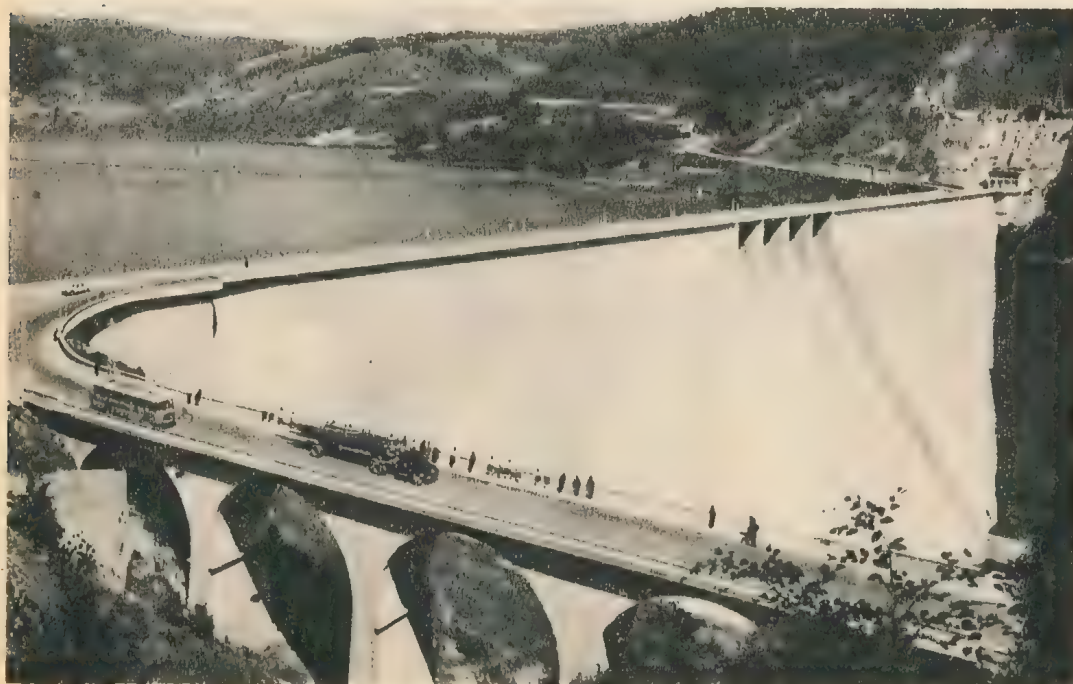

fost naționalizate, adică luate de la capitaliști și trecute în proprietatea statului, ca bunuri ale întregului popor. Astfel s-a desființat, în industrie, exploatarea omului de către om. Muncitorii lucrau acum pentru interesele lor și ale patriei și nu pentru capitaliști. Călăuziți de Partidul Comunist, ei munceau cu entuziasm pentru **construirea socialismului**.

S-au dezvoltat uzinele metalurgice de la **Reșița și Hunedoara** și s-au construit altele noi la **București, Roman** etc. S-au clădit multe orașe noi, s-a înfrumusețat tot țărmul Mării Negre cu multe hoteluri și vile moderne și frumoase; s-au zăgăzuit apele Bistriței și ale Argeșului, ca să dea forță pentru hidrocentralele de la **Bicaz și Argeș**. Pentru a spori tot mai mult energia electrică, așa de necesară în industrie și în viața de toate zilele, s-au ridicat și multe termocentrale, cum sînt cele de la **Luduș** sau de la **Paroșeni**.

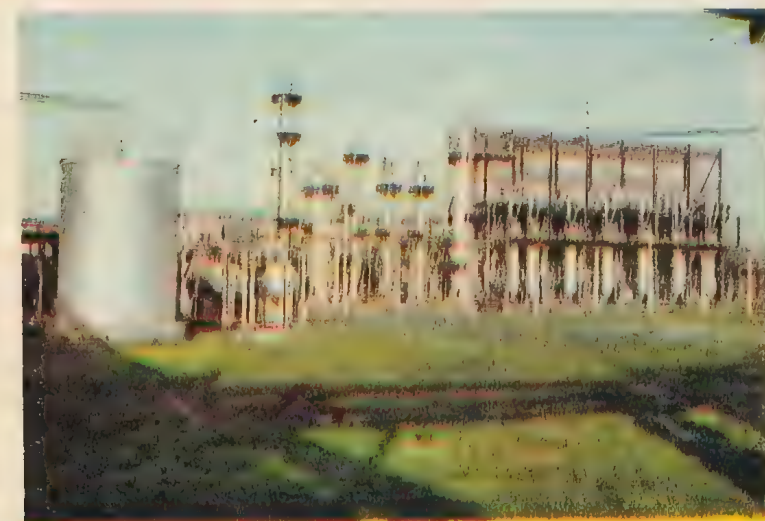
Rețeaua de căi ferate a fost mult sporită și a început electrificarea ei. Șoselele principale au fost asfaltate. Tot mai numeroase vapoare românești au început să circule pe Dunăre sau să străbată mările și oceanele lumii.

Barajul de la Bicaz.

Uzina de aluminiă din Oradea.

O parte a uzinei petrochimice din Brazi.

Înflorirea satelor în patria noastră. Încă din martie 1949, Partidul Comunist a arătat că singura cale de a îmbunătăți munca și viața țăranilor era unirea ogoarelor în unități agricole mari, care se numesc **cooperative agricole de producție**.

Lanuri imense de grâu
secerate și treierate cu
combinele.

Pământul, uneltele și vitele de muncă au devenit acum proprietatea comună a țăranilor cooperatori. Ei lucrează în comun pământul și împart între ei recolta obținută după munca depusă de fiecare.

În primăvară anului 1962 s-a încheiat cooperativizarea agriculturii în întreaga țară. Astfel, socialismul a ieșit victorios și la sate.

Pentru dezvoltarea agriculturii în țara noastră s-au construit uzine care produc tractoare, combine, secerători și alte mașini agricole; s-au ridicat multe fabrici pentru îngrășăminte chimice.

Cultivarea pământului cu mașini, folosirea îngrășămintelor, irigarea terenurilor au dus la obținerea unor recolte bogate.

Cultura, bun al întregului popor. De asemenea, în republica noastră s-au ridicat numeroase școli, universități, teatre, case de cultură, cămine culturale, cinematografe. Pentru dezvoltarea științelor s-au creat instituții de cercetare și multe laboratoare.

În țara noastră, știința și cultura au devenit bun al întregului popor. Școli de toate gradele s-au deschis pentru toți copiii țării. Ei învață în săli de clasă luminoase, au labora-

toare bine înzestrate cu aparate de tot felul. Universitățile mai vechi din **Cluj-Napoca**, **Iasi** și **București** s-au dezvoltat mult și s-au deschis altele noi la **Timișoara**, la **Craiova**. Cărțile gratuite pentru școlari, bursele, căminele, cantinele ajută pe toți tinerii să învețe carte și să-și însușească tot ce-i trebuie pentru a munci cu cât mai multă pricepere, pentru înflorirea patriei.

Inspirându-se din viața nouă a poporului și a patriei, scriitorii și muzicienii le cântă frumusețea, iar pictorii și sculptorii le înfățișează puterea și măreția.

Scriitori ca **Mihail Sadoveanu**, **Tudor Arghezi** și **George Călinescu** au dat poporului nostru opere valoroase, zugrăvind frumusețea plaiurilor românești, trecutul glorios, vrednicia oamenilor muncii și viitorul luminos al patriei socialiste. Printre oamenii de cultură ai naționalităților conlocuitoare amintim pe **Asztalos István** și **Oskar Walter Cisek**.

Savanți, scriitori și artiști se bucură de marea prețuire a Partidului Comunist Român și de dragostea întregului popor.

Astfel, la noi în țară, în această vreme s-a înfăptuit **revoluția socialistă**. Toate acestea s-au realizat prin lupta și munca comună, plină de avânt și eroism, dusă de oamenii

Sala Palatului.

muncii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, sub conducerea înțeleaptă a partidului. Mai mult ca ori-cînd în istorie, poporul liber și stăpîn pe munca sa își fău-rește, sub conducerea partidului, o viață cu adevărat nouă.

Muncind cu elan și dragoste, încrezător în soarta sa, în-crezător în conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Ro-mân, poporul nostru continuă strădania și povața străbuni-lor, convins, așa cum spune poetul, că:

*«Viitor de aur țara noastră are
Și prevăd prin secolii a ei înălțare».*

- Întrebări
- Ce întreprinderi mari, industriale cunoașteți?
 - Cînd s-a încheiat cooperativizarea agriculturii?
 - De ce putem spune că astăzi cultura este «bun al întregului popor»?

LECTURĂ

Răsună valea...

În timpul războiului au fost distruse multe orașe, fabrici, sonde, poduri, căi ferate. Astfel, întregul popor a trebuit să muncească, din răpuleri, la reconstrucția țării. În fruntea acestei munci patriotice erau comuniștii și uteciștii, conduși și însuflețiți de Partidul Comunist Român. Între marile lucrări întreprinse în acea vreme era și șantierul de construcție a căii ferate dintre Bumbesti și Livezeni. Ca să treacă și să străpungă munții, prăpăstiile, brigăzile formate mai ales din tineret au construit aici peste douăzeci de viaducte și peste douăzeci de tunele. De sute și mii de ori oamenii s-au cățarat ori au coborît cu funiile în prăpăstii, ca să găurească stîncă și să pună dinamită. A lucra în brigă-zile de la Bumbesti-Livezeni nu era numai greu, ci adesea foarte primejdios.

În brigada studenților din Cluj-Napoca se aciuase și un băiețuș: Pascu Florică. Tatăl îi murise în război, iar mama, în 1946, în vremea foa-metel. Știind toate acestea, brigadierii îl socoteau ca pe un frate mai mic. Se împrietenise mai ales cu Octav Motroc, student la politehnică, șeful brigăzii. La șantier, învățase meseria de artificier. Florică se ținea tot timpul de dînsul. Îi aducea apă și mâncare. Îi purta uneltele și fitilul dina-

mitei. Se cățara ca mîța pe stînci. Îi înnodea funia cu care se lega de tulpina copacilor sau de colțuri de piatră și străjuia, agățat acolo sus, pînă cînd Octav Motroc găurea stîncă și monta dinamita.

— Gata, zîmbea Octav, aprind fitilul. Strigă băiețuș!

— Aarde! vestea Florică, totdeauna bucuros.

Și, în adăpost fremăta de bucurie simțind cutremurarea pămîntului sub explozia dinamitei și văzînd stîncile improșcînd văzduhul.

Despre hărnicia lui Florică vorbea toată brigada. Dar mai ales a vor-bit despre întîmplarea din ziua de 14 august. Iată cum a fost:

Ca de obicei, tînărul artificier Octav Motroc și-a legat funia de tul-pina unui brad și-a coborît în prăpastie, pînă la locul măsurat. Aici a săpat gaura pentru dinamită. Și, tot ca de obicei, Florică păzea sus, cu fitilul și cutia de chibrituri în mînă. Se înfiora însă cînd se uita în prăpastia căscată ca un hău amețitor de adînc.

«Ei, am dinamitat noi prăpăstii și mai și», își făcea curaj Florică. Și s-a bucurat, mai mult ca altădată, cînd l-a auzit pe Octav:

— Gata! Strigă, Florică...

Dar cînd să dea glas strigării, Florică a băgat seamă că rădăcina co-pacului se desprindea de stîncă pîrîind încetișor. O clipă a încremenit. Apoi, fără nici un gînd, a întins picioarele în lațul funiei, deasupra a două colțuri de stîncă. S-a așezat în așa fel ca să-l vină funia pe partea dintre genunchi și stîncă și a așteptat.

— Ei, de ce nu strigi, Florică? Aarde! îl auzea pe Octav suflînd din greu, cățărîndu-se pe funie în sus.

Deodată rădăcina copacului a cedat. Ca un zvîcnet, funia s-a oprit în picioarele lui Florică. Bucăți de piatră au alunecat pe lîngă artificier, pierzîndu-se în prăpastie.

— Ce faci, băiete?... a vrut Octav să-l mustre. Dar, aruncîndu-și pri-virile în sus, a înțeles primejdia. A grăbit urcușul. Totuși pînă sus i s-a pă-rut o veșnicie. Îl urmărea pe băiețuș cum încerca să zîmbească, deși fu-nia-i zdrelea carnea. Singele îl țîșnea prin pantaloni și se prelingea pe stînci. Se ruga, în sinea lui, să nu i se rupă oasele. Cînd l-a văzut pe Octav săltînd lîngă dînsul, pe loc, drept, Florică a gemut de durere și-a închis ochii.

— Florică mi-ai salvat viața... l-a îmbrățișat Octav și l-a sărutat.

Băiatul a deschis ochii și a surîs:

— Să nu crezi c-ăm leșinat... Nu... Dar știi, am stat cu ochii închiși; parcă nu doare așa tare.

Azi, Florică Pascu este artificier experimentat, pe unul din marile șantiere ale socialismului. Privește cu dragoste și mîndrie la noile brigăzi de tineret, elevi și studenți și le învață cum să muncească pentru îmbogă-țirea și înfrumusețarea patriei.

Victoria socialismului în țara noastră

Principalele realizări în viața economică a țării. Prin munca stăruitoare, energică și entuziastă a poporului, țara noastră și-a dezvoltat tot mai mult industria și agricultura. S-au înălțat noi și mari fabrici și uzine pe întregul teritoriu al țării. La **Oradea**, la **Craiova**, la **Slatina**, la **Galați** s-au ridicat noi și mari uzine metalurgice. La **Govora**, la **Brazi**, la **Borzești**, la **Tirgu Mureș** sau **Turnu Măgurele** s-au înălțat adevărate «cetăți ale chimiei» unde se obține benzină din țiței, se fabrică îngrășăminte chimice și multe alte produse. Pentru ca industria și transporturile să aibă cât mai multă energie electrică s-a continuat construirea termocentralelor și hidrocentralelor. Șantierelor navale de la **Galați** și **Constanța** construiesc nave mari și puternice pentru flota comercială românească.

La uzinele de la Brașov și București se fabrică tot mai multe tractoare, mașini și unelte necesare pentru agricultură.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarăsa Elena Ceaușescu în mijlocul pionierilor.

Vedere de la mare — stațiunea Olimp.

Tot în această perioadă s-a construit marele pod peste Dunăre la **Giurgeni** și se lucrează la al doilea pod de la **Cernavodă**. S-au terminat mărețele hidrocentrale de la **Porțile de Fier** și cea de la **Lotru** și se construiesc altele pe **Someș** și pe alte râuri. Acestea produc o mare cantitate de electricitate, atât

Teatrul din Craiova.

Combinatul Siderurgic de la Galați. Vedere exterioară parțială.

de necesară pentru furnalele de la Galați sau de la Hunedoara, pentru locomotivele electrice care mână trenurile și pentru iluminarea orașelor și a satelor țării. Porturile Constanța și Galați au fost mult lărgite. Vapoarele românești, construite în aceste porturi, circulă pe toate mările și oceanele lumii.

Hidrocentrala Porțile de Fier I.

După încheierea cooperativizării agriculturii în întreaga țară, s-a început punerea în aplicare a planului de irigare a terenurilor: secarea mlaștinilor și săparea canalelor pentru aducerea apei în caz de secetă. Având îngrășăminte chimice și lucrînd pămîntul cu mașinile, țărani cooperatori scot recolte tot mai bogate.

În orașe și sate s-au înălțat sute de mii de apartamente și case, clădiri publice, spitale, școli, teatre, cinematografe și alte instituții de cultură. Pe țărmul mării și la munte s-au ridicat noi și noi hoteluri, cabane și case de odihnă și sănătate. S-au creat sute de licee industriale, în care tineretul învață meserii folositoare.

În vremea aceasta de mari înfăptuiri, în țara noastră se scriu și se tipăresc multe cărți de știință, de literatură și se dă o mare atenție cărților pentru copii. În fiecare an se reprezintă zeci de piese de teatru și se fac zeci de filme.

P.C.R.—conducătorul înțelept al poporului nostru. Conducătorul poporului și al țării noastre este **Partidul Comunist Român**. El se călăuzește după învățătura marxist-leninistă.

Partidul Comunist Român respectă tot ce s-a creat valoros în trecut; el cinstește cu dragoste faptele și oamenii mari din istoria patriei, se îngrijește de prosperitatea prezentului și îndrumă țara, cu cea mai mare pricepere, spre un viitor strălucit, pentru binele întregului popor.

Organul conducător al partidului este **Congresul**. Congresul P.C.R. este alcătuit din delegați aleși dintre cei mai buni membri de partid din toată țara.

Între congrese, conduce **Comitetul Central al Partidului Comunist Român** (C.C. al P.C.R.). Comitetul Central al P.C.R. este ales de Congres. În fruntea Comitetului Central se află secretarul general al partidului — **tovarășul Nicolae Ceaușescu**. Partidul Comunist se preocupă de ridicarea bunăstării întregului popor, de dezvoltarea și apărarea țării și de creșterea prestigiului ei între celelalte țări ale lumii. Sub conducerea lui înțeleaptă, întregul popor îndeplinește, cu conștiinciozitate și entuziasm, hotărârile luate în Congres, își respectă și își iubește conducătorii.

România — republică socialistă. Partidul Comunist Român, făurit la 8 Mai 1921, a ținut treisprezece congrese. La

Congresul al IX-lea, din anul 1965, s-a arătat că socialismul a biruit definitiv în patria noastră și se dezvoltă, mai departe, cu un avînt nestăvilit. De aceea, s-a socotit că și numele de Republica Populară Română trebuie schimbat cu cel de **Republica Socialistă România**.

În legea de bază după care se conduce republica noastră, **Constituția**, se arată că România este un stat unitar, o republică socialistă. Întreaga putere aparține poporului. Toți cetățenii patriei, fără deosebire de naționalitate, au drepturi egale. Ei iau parte la alegerea tuturor celor care conduc țara, adică răspund de prezentul și viitorul fericit al țării. Toți cetățenii: muncitorii, țărani, intelectualii sînt înfrățiți într-o mare familie care muncește cu entuziasm pentru prosperitatea patriei. Toți cetățenii își iubesc țara cu înflăcărare și sînt gata oricînd să se jertfească, la nevoie, pentru libertatea ei.

Republica Socialistă România este azi o țară puternică, înfloritoare, respectată de toată lumea.

Muncind cu entuziasm și dragoste, poporul a făcut ca republica noastră să urce pe culmile progresului și civilizației.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președinte al Republicii Socialiste România. Așa cum am mai arătat, toate aceste mărețe construcții au fost înfăptuite de popor, condus de Partidul Comunist Român.

Partidul Comunist conduce cu multă pricepere și hotărîre, pentru că are un înțelept Comitet Central, în fruntea căruia se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român. Din anul 1974 el a fost ales și **președinte al republicii**.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu este un conducător deosebit de priceput și energic al poporului și al republicii noastre. Comunist încă de la vîrsta de cincisprezece ani, el s-a afirmat ca unul dintre cei mai vrednici fii ai țării. În calitate de secretar general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu a dovedit nu numai însușiri de înțelept conducător, ci și o deosebită putere de muncă și fierbinte dragoste de țară și de popor. Vizitînd, neobosit, țara, toate marile întreprinderi și cele mai de seamă instituții, discută direct cu oamenii muncii, chibzuiește cu răbdare fiecare problemă și dă cele mai bune sfaturi și îndemnuri. Iubește copiii, se îngrijește de viața și de viitorul lor. În toată activitatea sa a călăuzit și ajutat poporul să săvîrșească fapte deosebite în toate do-

meniile, de la marile construcții industriale pînă la dezvoltarea științei și a culturii, de la bunul mers al treburilor interne, pînă la apărarea păcii în lume.

Pentru toate aceste deosebite merite, întregul popor îl iubește pe tovarășul Nicolae Ceaușescu și muncește cu tot mai mult spor pentru înflorirea patriei.

Întrebări

- De ce spunem că socialismul a ieșit victorios în țara noastră?
- De cînd țara noastră se numește Republica Socialistă România și de ce?
- De ce întregul popor îl iubește pe tovarășul Nicolae Ceaușescu?

Jurământul depus de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la alegerea sa ca președinte al Republicii Socialiste România, în martie 1974.

«Jur să slujesc cu credință patria, să acționez cu fermitate pentru apărarea independenței, suveranității și integrității țării, pentru bunăstarea și fericirea întregului popor, pentru edificarea socialismului și comunismului în Republica Socialistă România!

Jur să respect și să apăr Constituția și legile țării, să fac totul pentru aplicarea consecventă a principiilor democrației socialiste, pentru afirmarea în viața societății a normelor eticii și echității socialiste!

Jur să promovez neabătut politica externă de prietenie și alianță cu toate țările socialiste, de colaborare cu toate națiunile lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza deplinei egalități în drepturi, de solidaritate cu forțele revoluționare, progresiste de pretutindeni, de pace și prietenie între popoare!

Jur că îmi voi face întotdeauna datoria cu cinste și devotament pentru strălucirea și măreția națiunii noastre socialiste, a Republicii Socialiste România!»

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU
depune jurământul la alegerea sa ca președinte
al Republicii Socialiste România, în martie 1974.

România în „Epoca Ceaușescu”

În istoria contemporană a poporului și a țării noastre, Republica Socialistă România, s-au produs mari schimbări în economie, în viața socială și culturală. Condușă cu înțelepciune de Partidul Comunist Român, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, România a căpătat o nouă înfățișare.

Dezvoltarea economică, socială, politică și culturală.

Din anul 1965, de la Congresul al IX-lea al P.C.R., muncind cu hărnicie și dăruire, poporul român a dezvoltat mult industria și a sporit producția agrară, îndeplinind toate planurile cincinale prevăzute de congresele IX, X, XI și XII. A grăbit mult dezvoltarea științei, tehnicii și culturii. S-a continuat ritmul marilor construcții. Acum, în această epocă în care a condus președintele Nicolae Ceaușescu s-a construit șoseaua **Transfăgărășanului**, cele peste zece hidrocentrale de pe râul **Olt**, cele de pe râul **Siret**, ca și a doua mare hidrocentrală de pe Dunăre, la **Porțile de Fier II**, care va fi gata în curând.

S-a construit marele pod peste brațul **Borcea** și se continuă peste Dunăre pînă la **Cernavodă**. Una din cele mai mari înfăptuiri din această epocă este uriașul **Canal Dunăre—Marea Neagră** și lărgirea **portului Constanța**, lucrări terminate în 1984. Merită a fi știut că tot în această epocă s-a început construirea **Metroului** din București, un mijloc de transport modern, comod și rapid.

Continuându-se construcția de locuințe, s-a realizat o înfrumusețare a orașelor și satelor, înlesnindu-se și îmbunătățindu-se astfel viața întregului popor.

Însemnătatea istorică a celui de al XIII-lea Congres al P.C.R.

În noiembrie 1984, s-a desfășurat Congresul al XIII-lea al P.C.R. Prin analiza făcută dezvoltării României din toate punctele de vedere: economic, politic, social, cultural, prin propunerile pe care P.C.R. le face pentru îndeplinirea cincinalului 1986—1990 și a dezvoltării țării noastre pînă în anul 2000, acest congres are o mare importanță istorică. Cei peste trei mii de delegați la Congresul al XIII-lea au îndeplinit voința tuturor comuniștilor, a întregului popor și l-au reales

pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al P.C.R. Această realegere este o garanție în plus că toate cele prevăzute în hotărârile Congresului al XIII-lea vor fi îndeplinite, pentru prosperitatea țării, pentru fericirea poporului și apărarea păcii în lume.

În martie 1985, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost reales în înalta funcție de președinte al Republicii Socialiste România.

Conducerea partidului, a statului nostru, în frunte cu președintele său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, călăuzesc poporul în munca de construire a **societății socialiste multilaterale dezvoltate**. Aceasta înseamnă că trebuie să se ridice și mai multe fabrici și uzine pe întreg întinsul patriei noastre, să se sporească producția agricolă, să se asigure bunăstarea întregului popor.

Învățămîntul și știința, îndrumate permanent, cu înaltă competență de către tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu contribuie din plin la realizarea acestor obiective, la progresul întregii noastre patrii.

Ca să realizăm Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate

Aspect de la Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român.

și înaintare a României spre comunism, votat la Congresul al XIII-lea al P.C.R., trebuie ca toți cetățenii țării să fie convinși că munca este cea mai prețioasă însușire a omului și o datorie de onoare pentru toți; că numai prin muncă planificată, stăruitoare, entuziastă se poate ajunge la înflorirea patriei și la fericirea întregului popor.

Așa cum se arată în Programul Partidului Comunist, societatea socialistă se îngrijește în primul rând de om și de nevoile lui. Este o societate a oamenilor muncii și tot ce se creează le aparține. Din această societate s-a îndepărtat persecuția, egoismul, ura dintre oameni. Este o societate a omeniei.

Cu ajutorul tehnicii și al științei, al celor mai moderne mașini și a celor mai buni specialiști, țara noastră va întări și dezvolta mereu industria și agricultura. Toți oamenii muncii, români, maghiari, germani și de alte naționalități, în bună înțelegere și colaborare, fac totul ca țara noastră să prospere. Această înțelegere și colaborare se datorește faptului că, în Republica Socialistă România, toți oamenii muncii se bucură de aceleași drepturi și au aceleași îndatoriri. Umăr la umăr ei fac eforturi pentru progresul științei, culturii și bunăstării tuturor cetățenilor. Este un ideal comun, drag tuturor celor care s-au născut, trăiesc, muncesc și se bucură de viață în România.

Grija partidului și a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru copii și tineret. Una din preocupările cele mai de seamă ale Partidului Comunist Român și a președintelui țării a fost și este creșterea și îndrumarea tineretului. Prin grija lor s-a creat, pentru copii, și activează **Organizația de pionieri și șoimi ai patriei**. Membrii ei sînt aleși dintre cei mai buni elevi din școala generală și copii din grădinițe. Ei poartă, cu cinste și mîndrie, cravata roșie tivită cu tricolor.

De asemenea, tinerii cei mai harnici din fabrici, de pe ogoare, din școli și facultăți intră în **Uniunea Tineretului Comunist**, organizație revoluționară condusă de partid.

Tineretul are înalta și nobila datorie de a cunoaște țara și comorile culturii românești și universale, de a munci și a învăța cu dragoste și pasiune, de a prețui munca din toată inima și de a se strădui din răputeri pentru întărirea și înflorirea patriei.

O importantă demonstrație pionierească.

Toate marile construcții care împodobesc țara noastră, Republica Socialistă România, le-am înfăptuit, mai ales, de la 1965 încoace, de cînd în fruntea partidului și a statului a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R. și președinte al țării. De aceea, poporul numește această etapă din istoria României **Epoca Ceaușescu**.

- Întrebări**
- De ce Programul Partidului Comunist Român este o marea carte de căpătîi?
 - Ce înseamnă că munca este o datorie de onoare?
 - De ce iubesc pionierii Partidul Comunist Român?

Republica Socialistă România în lume

Datorită muncii entuziaste și devotate a poporului, datorită înțelepciunii cu care o conduce Partidul Comunist Român, republica noastră a devenit o țară bogată și puternică. Ea este iubită și respectată de multe state și diferite popoare din lume.

România apără pacea și prietenia între popoare. Din lunga și zbuciumată lui istorie, poporul român cunoaște că nedreptatea, umilirea și asuprirea altor popoare pricinuesc războaie, iar războaiele aduc numai distrugeri și nenorociri. De aceea, sub înțeleapta conducere a președintelui Nicolae Ceaușescu, el duce o politică de pace și prietenie cu toate popoarele lumii și, în primul rând, cu statele socialiste. Întreține legături comerciale și cu alte țări din America, Africa sau Asia. Mărfurile și mașinile noastre pleacă din gări, încărcate în vagoane, sau din porturile noastre, pe vapoare, spre zeci de țări, străbătând toate mările și oceanele lumii. Din aceste țări și noi cumpărăm alte produse necesare pentru economia noastră. Schimburile de mărfuri, comerțul, ajută la întărirea legăturilor dintre oameni, dintre țări și popoare.

Țara noastră apără pacea și libertatea în lume. Totdeauna când au izbucnit conflicte sau războaie, România a stăruit pentru apărarea dreptății și a independenței statelor și a popoarelor oricât de mici.

Sprijinirea luptei popoarelor pentru libertate și independență. De-a lungul istoriei noi ne-am câștigat cu grele sacrificii libertatea și independența. Și nu le putem păstra decât într-o lume unde toate popoarele sînt libere și toate statele sînt independente. De aceea, ori de cîte ori a fost și este nevoie, România a sprijinit, cu tot ce a putut, popoarele care luptă pentru libertate și independență. După puterile noastre le dăm ajutor economic și cultural. Prin specialiștii și muncitorii noștri, prin oameni de știință și tehnicieni le ajutăm să-și dezvolte industria și comerțul. De asemenea, noi le vindem mașini și produse industriale ori agricole, iar ele ne trimit nouă materii prime, ca de exemplu minereuri, petrol etc. Totodată, atunci când țara noastră a suferit din pricina inundațiilor

sau a cutremurului popoarele prietene ne-au venit în ajutor. În acest mod se înfăptuiesc legături mai strînse de colaborare și prietenie.

O dată cu produsele industriei și ale agriculturii, o dată cu activitatea dusă pentru apărarea păcii și a libertății, pe tot globul pămîntesc, circulă și cărți de știință, de literatură, muzică și artă românească.

Președintele României a făcut numeroase călătorii în țări de pe toate continentele și pretutindeni a dus cuvîntul românilor de bună înțelegere și colaborare, de prietenie și pace cu toate statele și popoarele lumii. Acest fapt înfrumusețează și dă o măreție în plus „Epocii Ceaușescu”.

Astfel numele României ajunge să fie cunoscut și laudat pretutindeni. Pentru această nobilă politică de prietenie și de pace, republica noastră este prețuită și stimată în întreaga lume.

Făuritorii istoriei. Să nu uităm niciodată: dezvoltarea țării, îmbogățirea ei continuă, înflorirea științei și culturii, construirea socialismului — se datoresc muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, care muncesc zi de zi, neobosit și făuresc istoria. Dar călăuză în toată această activitate a fost și este Partidul Comunist Român. El îndrumă și conduce, cu pricepere și înțelepciune, viața întregii țări. Pe drept cuvînt, copiii, ca și întregul popor numesc partidul părinte bun. Prin munca de fiecare zi, prin rezultatele bune la învățătură și prin purtarea frumoasă, tineretul arată partidului nesfîrșită dragoste și adîncă recunoștință. El știe că:

«Partidul – trup din trupul țării,
Partidul – suflet arzător,
Stejar al faptei și-al visării,
Deschide drum spre largul zării,
Poporului stăpînitor»

(Dan Deșliu)

- Întrebări**
- Care sînt statele cu care colaborează Republica Socialistă România?
 - De ce România este prețuită și stimată în lume?
 - Cum înțelegeți să vă arătați dragostea și recunoștința față de partid?

Aprecieri ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu
privind istoria patriei

„Oare cum s-ar simţi un popor care nu şi-ar cunoaşte istoria, nu ar preţui şi nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-şi cunoaşte părinţii şi se simte străin în lume? Fără nici o îndoială că aşa ar fi... Iată de ce noi avem datoria să cunoaştem, să studiem trecutul de luptă al poporului nostru. Avem un trecut cu care ne putem mândri.”

„Ne mândrim şi-i cinstim pe toţi aceia care au luptat şi şi-au dat viaţa pentru afirmarea şi libertatea poporului nostru... Lung şi greu a fost drumul străbătut de urmaşii lui Burebista şi ai lui Decebal, apoi şi ai lui Traian. În luptele grele şi în convieţuirea comună, timp de secole, a dacilor şi a romanilor s-a plămădit un popor nou, care a dezvoltat însuşirile şi virtuţile cele mai bune ale înaintaşilor săi.”

„Un eveniment memorabil în istoria poporului nostru este unirea vremelnică a Ţării Româneşti, Moldovei şi Transilvaniei într-un stat feudal centralizat sub conducerea mareului voievod Mihai Viteazul. Unirea de la Alba Iulia din 1600 s-a înscris pentru totdeauna, cu litere de aur, în hronicul ţării, acest act devenind un simbol strălucit, însufleţitor pentru toate generaţiile care au aspirat spre construirea statului unic naţional.”

„Un moment de seamă al istoriei luptelor pentru libertate naţională şi socială a fost revoluţia burghezo-democratică de la 1848 — desfăşurată în toate cele trei provincii româneşti... Datorită luptelor maselor populare şi a personalităţilor luminate ale poporului s-a putut realiza Unirea Principatelor Române — Muntenia şi Moldova —, important pas spre împlinirea năzuinţei de unire a românilor într-un singur stat. Cucerirea independenţei în 1877, plătită cu sînge de ostaşi şi dorobanţii români în redutele de la Smîrdan, Plevna şi Griviţa, a deschis calea unor noi împliniri ale idealurilor de libertate şi progres ale poporului român. În urma încheierii pri-

mului război mondial, în care poporul nostru şi-a apărat cu jertfe grele pămîntul patriei, s-a făurit statul naţional unitar — eveniment de o covîrşitoare importanţă în procesul dezvoltării istorice a naţiunii noastre, împlinire a unui secular vis al românilor din toate cele trei provincii.”

„Un moment important în istoria mişcării muncitoreşti revoluţionare din România l-a constituit făurirea Partidului Comunist Român în 1921. În toate bătăliile de clasă împotriva regimului burghezo-moşieresc, în perioada celui de-al doilea război mondial, în înfăptuirea revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antiimperialistă şi antifascistă, Partidul Comunist Român a avut un rol principal, organizînd şi conducînd luptele maselor populare, îndeplinindu-şi rolul istoric în conducerea clasei muncitoare, a forţelor progresiste din România, pentru lichidarea vechii orînduiri sociale, pentru trecerea la făurirea societăţii socialiste.”

Nicolae Ceauşescu, *Istoria poporului român*, culegere de texte, Editura Militară, Bucureşti, 1983

I. Cum și când s-a format poporul român?

Poporul român s-a format pe teritoriul vechii Dacii.

Strămoșii poporului român sînt:

- dacii { prin conviețuire, ei s-au amestecat și astfel
- romanii { s-a născut un nou popor: **poporul român**.

Poporul român vorbește limba română:

- ea s-a format în același timp cu poporul român;
- ea este o fiică a limbii latine, deci este o limbă romanică;
- limba română a împrumutat un număr de cuvinte de origine slavă; acest împrumut n-a schimbat caracterul latin al limbii noastre ci doar a îmbogățit-o.

Poporul nostru trăiește pe aceste locuri de peste 2000 de ani:

- nu l-a părăsit niciodată,
- a muncit cu vrednicie pămîntul, făcîndu-l tot mai roditor și mai bogat.

II. Lupta pentru neatîrnare și independență — trăsătură dominantă a întregii istorii a poporului român

Poporul român se trage din daci și romani; el și-a păstrat ființa proprie, în ciuda atîtor popoare migratoare care au trecut peste dînsul.

Înființarea primelor voievodate în Transilvania, în Țara Românească și în Moldova, a reprezentat succese în lupta pentru independență. De-a lungul istoriei, românii au fost nevoiți să-și apere independența împotriva invaziei și stăpînirii tătarilor, împotriva cuceririlor regilor unguri (bătălia de la Posada — 1330), iar vreme de cinci veacuri împotriva otomanilor, în bătălii duse de:

Mircea cel Bătrîn, la Rovine;

Iancu de Hunedoara, la Ialomița și Belgrad;

Vlad Țepeș, la Giurgiu și Tîrgoviște;

Ștefan cel Mare, la Vaslui (1475) și la Războieni (1476);

Mihai Viteazul, la Călugăreni și Giurgiu (1595), la Șelimbăr (1599);

Dimitrie Cantemir, la Prut (1711).

Lupta pentru independență s-a îmbinat, de-a lungul istoriei, cu lupta pentru unirea Țărilor Române.

Cel care a înfăptuit unirea politică a Țărilor Române a fost Mihai Viteazul (1600).

Pentru independență au luptat și:

- revoluționarii conduși de Tudor Vladimirescu;
- revoluționarii din 1848: Nicolae Bălcescu, Avram Iancu, Vasile Alecsandri și alții.

Realizînd Unirea din 1859, poporul român a cîștigat o mare victorie și în lupta pentru dobîndirea independenței.

La 9 mai 1877, România s-a proclamat independentă; la Grivița, Plevna, Smîrdan românii au obținut mari victorii în

războiul neatârării, împotriva dominației otomane.

În 1878, întreaga Europă a recunoscut independența României.

Lupta pentru independență, după 1878, a cuprins și dorința de unire a românilor din teritoriile aflate încă sub stăpîniri străine.

Pentru aceasta românii au intrat în primul război mondial.

La 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, poporul a hotărît Unirea Transilvaniei cu România.

Dar lupta pentru independență deplină a continuat pînă în 1944, cînd poporul român condus de P.C.R. a alungat de la putere pe conducătorii fasciști iar în 1947 a îndepărtat monarhia.

Azi Republica Socialistă România este o țară în adevăr liberă și independentă.

III. Înfăptuirea unității naționale — rezultat al luptei de veacuri a poporului român

Pămîntul României este ca o cetate, străbătut și înconjurat de numeroase riuri și mărginit de Dunăre și Mare.

Pe pămîntul României trăiește, de peste două milenii, același popor, poporul român; el are aceeași limbă, aceleași obiceiuri și aceleași aspirații de viitor: să trăiască unit și liber.

De-a lungul istoriei, românii s-au simțit totdeauna frați, deși au trăit despărțiți în state diferite și sub mai multe stăpîniri. Ei s-au unit adeseori în lupta împotriva cîmpitorilor străini ca, de exemplu, în timpul lui Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul.

Românii s-au unit și prin cultură: au învățat aceleași cărți și au dezvoltat știința și cultura în limba română.

Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare și alți voievozi au stăpînit însemnate teritorii și în Transilvania: Făgăraș, Cetatea de Baltă, Bistrița.

Prima unire politică a înfăptuit-o Mihai Viteazul, în 1600; — el a fost primul domn al tuturor românilor;

— prin unire el urmărea să alcătuiască o țară mare și puternică, în stare a scutura stăpînirea otomană și a trăi independentă;

— chiar dacă această unire a fost de scurtă durată, poporul n-a uitat niciodată fapta lui Mihai Viteazul și, în veacurile următoare, a întetit lupta pentru unirea românilor într-un singur stat.

Revoluționarii de la 1848 au luptat și ei cu energie pentru unire; poporul adunat pe Cîmpia Libertății de la Blaj sau la București a cerut unirea.

Lupta a devenit tot mai dîră, mai de neînfrînt și, la 24 Ianuarie 1859, Cuza-Vodă a fost ales domn atît în Moldova cît și în Muntenia.

Prin Unirea Munteniei cu Moldova s-a creat *România*. România și-a cucerit prin luptă independența, în 1877.

Continuînd lupta ei de veacuri, înfruntînd cîmpirea germană în 1917, românii au izbutit, la 1 Decembrie 1918, să desăvîrșească Unirea, formînd statul național român unitar.

Deci Unirea a fost rezultatul luptei de veacuri a poporului român, ea este veșnică după cum veșnic este și poporul român.

IV. Principalele momente ale luptei celor ce muncesc împotriva exploatării și asupririi, pentru o viață liberă și demnă

Patria este opera poporului care muncește pe pământul ei: oamenii muncii — forța hotărîtoare a continuei propășiri a patriei. Oamenii muncii creează bogățiile, apără hotarele și libertatea patriei; ei făuresc istoria.

În trecut, cei mai numeroși oameni ai muncii au fost țărarii: ei arau, semănau, secerau, culegeau plina țării, îngrijeau turmele; ca ostași, sub conducerea voinicilor viteji, apărau hotarele țării de primejdia coterplii, apărau independența patriei.

Țăranii erau însă exploatați de boierime:

- împotriva nedreptăților și asupririlor ei s-au răscolit de mai multe ori: la Bobilna (1437), sub conducerea lui Gheorghe Doja (1514), sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan (1784) și tot așa, pînă la răscoala țărănească din 1907;

- în 1821 țăranii au participat la revoluția condusă de Tudor Vladimirescu;

- prin răscoalele lor, țăranii au căutat să cîștige dreptatea și libertatea la care aveau dreptul.

În dezvoltarea poporului român a avut un mare rol revoluția din 1848.

La jumătatea veacului al XIX-lea, în România s-a dezvoltat clasa muncitoare, oamenii care lucrează în industrie (în fabrici, în uzine, la căile ferate);

- ei au pornit o nouă luptă împotriva stăpînilor fabricilor și a moșierilor;

- clasa muncitoare din România și-a creat primul partid în 1893, iar apoi la 8 Mai 1921 Partidul Comunist Român;

- clasa muncitoare a luptat împotriva exploatării și asupririi prin: demonstrații și greve (de pildă grevele din 1933);

- lupta împotriva exploatării și asupririi pentru o viață liberă, îmbelșugată, demnă a condus-o Partidul Comunist Român;

- el a dus lupta împotriva șomajului, a mizeriei și, mai ales, împotriva fascismului și a războiului.

Cea mai mare victorie dobîndită de comuniști a fost la 23 August 1944, cînd:

- a fost îndepărtat guvernul condus de Ion Antonescu;

- a început lupta împotriva ocupanților hitleriști.

23 August 1944 a devenit marea sărbătoare a eliberării României.

Oamenii muncii, țărarii și muncitorii au fost, de-a lungul istoriei, adevărata forță care a făcut ca patria noastră să prospere și să trăiască liberă și demnă.

**V. Sub conducerea P.C.R.,
a secretarului său general,
tovarășul Nicolae Ceaușescu,
poporul român, liber și stăpîn pe soarta sa,
își făurește o viață nouă, înfloritoare**

De la făurirea sa, Partidul Comunist Român (8 Mai 1921) a dus o permanentă luptă împotriva nedreptății și asupririi, pentru libertate, pentru progres, pentru pace și înțelegere între popoare.

— P.C.R. a fost conducătorul principal în lupta împotriva fascismului și a războiului provocat de Germania;

— el a călăuzit poporul în revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă declanșată la 23 August 1944 și a obținut o mare victorie;

— a mobilizat țara să dea «Totul pentru front, totul pentru victorie!», ceea ce însemna că România contribuia, cu toate forțele ei, la eliberarea nordului patriei de sub dominația horțystă și la înfrîngerea definitivă a Germaniei hitleriste.

După victoria împotriva Germaniei (9 Mai 1945), poporul român, sub conducerea P.C.R., a trecut la:

- democratizarea țării (guvernul dr. Petru Groza);
- împrăștierea țăranilor;
- îndepărtarea monarhiei și proclamarea republicii (1947);
- naționalizarea industriei, a băncilor ;
- cooperativizarea agriculturii.

Astfel, sub conducerea P.C.R., poporul a pus bazele economiei socialiste în România.

S-a deschis șirul marilor construcții ale socialismului :

- marile hidrocentrale și termocentrale : Bicăz, Argeș, Porțile de Fier, Lotru, Someș, Olt, Borzești, Ialomița ;
- marile uzine metalurgice : Hunedoara, Slatina, Galați, Călărași etc.;

— s-a dat în exploatare Canalul Dunăre-Marea Neagră, metroul;

— s-au construit zeci de orașe noi ;

— s-a înfrumusețat țărmul mării cu hoteluri și vile moderne ;

— s-au construit școli pentru toți copiii țării ;

— s-au tipărit milioane de cărți de știință și literatură ;

— s-a dat cea mai mare atenție sănătății poporului (s-au ridicat sute de spitale, case de nașteri) ;

— s-au deschis zeci de teatre, cinematografe ;

— deci a crescut nivelul de trai al tuturor oamenilor din țara noastră.

Cuprins

<i>Ce este și de ce învățăm istoria ?</i>	5
<i>Măsurarea timpului în istorie</i>	8
<i>Strămoșii noștri</i>	9
Dacii și romanii	9
Traian cucerește Dacia	13
<i>Formarea poporului român și a limbii române</i>	19
<i>Întemeierea statelor românești</i>	24
Întemeierea Voievodatului Transilvaniei	25
Întemeierea Țării Românești	28
Întemeierea Moldovei	31
<i>Dezvoltarea Țărilor Române după întemeiere</i>	34
Organizarea Țărilor Române în vremea lui Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun	34
Poporul condus de Mircea cel Bătrîn se apără împotriva copleșirii turcești	37
Alexandru cel Bun a trăit în prietenie și pace cu vecinii	39
Răscoala de la Bobîlna	41
<i>Lupta românilor pentru libertate și independență în timpul lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare</i>	45
Lupta comună a românilor sub conducerea lui Iancu de Hunedoara împotriva turcilor	45
Faptele de vitejie ale românilor în timpul lui Vlad Țepeș	47
Moldova în vremea lui Ștefan cel Mare	51
Poporul român condus de Ștefan cel Mare apără independența țării	54
Războiul țărănesc condus de Gheorghe Doja	59
<i>Românii sub Mihai-Vodă Viteazul</i>	64
Lupta românilor pentru eliberarea țării	64
Unirea politică a Țărilor Române	67
<i>Dezvoltarea Țărilor Române și lupta lor împotriva dominației străine</i>	71
Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir	71
Marea răscoală condusă de Horea, Cloșca și Crișan	76
<i>Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu</i>	80
<i>Revoluția de la 1848 în Țările Române</i>	85
<i>Formarea statului național modern România</i>	95
Unirea Moldovei cu Muntenia	95
Principalele reforme îndeplinite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza	97

Cucerirea independenței de stat a României	101
Dezvoltarea României după cucerirea independenței	106
Răscoala țărănilor din 1907	111
<i>Făurirea statului național unitar român</i>	116
Participarea României la primul război mondial	116
Unirea Transilvaniei cu România	119
<i>România între cele două războaie mondiale</i>	124
Situația țării după Unire	124
Făurirea Partidului Comunist Român	126
Lupta comunistilor pentru o viață mai bună	129
<i>Lupta forțelor patriotice, sub conducerea Partidului Comunist Român, împotriva fascismului și a războiului</i>	134
<i>Eliberarea României de sub dominația fascistă</i>	138
23 August 1944, început al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a patriei noastre	138
Participarea României la războiul antihitlerist	141
<i>România în perioada 23 august 1944 - 30 decembrie 1947</i>	147
<i>România în anii construcției socialiste</i>	151
<i>Victoria socialismului în țara noastră</i>	158
<i>România în „Epoca Ceaușescu”</i>	166
<i>Republica Socialistă România în lume</i>	170
<i>lecții de sinteză</i>	174

Nr. colilor de tipar: 11,5
Bun de tipar: 27.03.1986

Com. nr. 60023/32077
Combinatul poligrafic
„CASA ȘCÎNTEII”
București — R.S.R.